תלמוד בבלי · אחרונים · חכמת שלמה · סדר מועד

חכמת שלמה על שבת

רבי שלמה לוריא [המהרש"ל]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חכמת שלמה על שבת

רבי שלמה לוריא [המהרש"ל]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חכמת-שלמה-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 8
דף ב: 8
דף ג. 8
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 9
דף ה. 10
דף ה: 10
דף ז. 10
דף ז: 11
דף ח. 11
דף ח: 11
דף ט. 12
דף י. 12
דף יא. 12
דף יא: 13
דף יב. 13
דף יב: 13
דף יג. 13
דף יג: 14
דף יד. 14
דף יד: 14
דף טו. 14
דף טו: 15
דף טז. 15
דף טז: 15
דף יז. 15
דף יז: 16
דף יח. 16
דף יח: 17
דף יט. 17
דף יט: 17
דף כ. 18
דף כ: 18
דף כא. 18
דף כא: 19
דף כב. 19
דף כב: 19
דף כג. 20
דף כד. 20
דף כד: 20
דף כה. 20
דף כה: 20
דף כו. 21
דף כו: 21
דף כז. 21
דף כח. 22
דף כח: 22
דף כט. 23
דף כט: 23
דף ל. 23
דף ל: 23
דף לא. 23
דף לא: 24
דף לב. 24
דף לב: 24
דף לג. 24
דף לג: 25
דף לד. 25
דף לה. 25
דף לו. 25
דף לו: 26

דף לז 26
דף לז: 26
דף לח 27
דף לט 27
דף לט: 28
דף מ 29
דף מ: 29
דף מא 30
דף מא: 30
דף מב 30
דף מב: 30
דף מג 30
דף מג: 30
דף מד 30
דף מד: 31
דף מה 32
דף מה: 32
דף מו 32
דף מו: 33
דף מז 33
דף מז: 33
דף מח 34
דף מט 34
דף נ 34
דף נא 34
דף נא: 35
דף נב 35
דף נב: 35
דף נג 35
דף נד 36
דף נד: 36
דף נה 36
דף נה: 36
דף נו 36
דף נו: 37
דף נז 37
דף נז: 37
דף נח 38
דף נח: 38
דף נט 38
דף נט: 39
דף ס 39
דף ס: 40
דף סא 40
דף סא: 40
דף סב 40
דף סב: 40
דף סג 41
דף סג: 41
דף סד 41
דף סד: 41
דף סה 41
דף סה: 41
דף סו 42
דף סו: 42
דף סז 42
דף סז: 43
דף סח 44
דף סח: 44
דף סט 44
דף סט: 45
דף ע 45
דף ע: 45
דף עא 46

דף עא: 46
דף עב: 47
דף עב: 47
דף עג: 47
דף עג: 48
דף עד: 48
דף עד: 48
דף עה: 48
דף עה: 49
דף עו: 49
דף עו: 50
דף עז: 50
דף עז: 50
דף עח: 51
דף עח: 51
דף עט: 52
דף עט: 52
דף פ: 52
דף פ: 53
דף פא: 54
דף פא: 54
דף פב: 55
דף פב: 55
דף פג: 56
דף פג: 57
דף פד: 57
דף פד: 57
דף פה: 58
דף פה: 58
דף פו: 59
דף פו: 59
דף פז: 59
דף פז: 60
דף פח: 60
דף פח: 61
דף פט: 61
דף פט: 62
דף צ: 63
דף צ: 64
דף צא: 64
דף צא: 64
דף צב: 65
דף צב: 65
דף צג: 65
דף צג: 65
דף צד: 66
דף צד: 67
דף צה: 67
דף צה: 67
דף צו: 67
דף צו: 68
דף צז: 68
דף צז: 68
דף צח: 69
דף צח: 69
דף צט: 69
דף ק: 69
דף ק: 70
דף קא: 70
דף קא: 70
דף קב: 70
דף קב: 71
דף קג: 71
דף קג: 72

דף קד. 72
דף קד: 72
דף קה. 73
דף קה: 73
דף קו. 73
דף קו: 73
דף קז. 74
דף קז: 74
דף קח. 74
דף קח: 74
דף קט. 74
דף קט: 74
דף קי. 75
דף קי: 75
דף קיא. 75
דף קיא: 75
דף קיב. 76
דף קיב: 76
דף קיג. 77
דף קיג: 77
דף קיד. 77
דף קטו. 78
דף קטו: 78
דף קטז. 78
דף קטז: 79
דף קיז. 79
דף קיז: 80
דף קיח. 80
דף קיח: 80
דף קיט. 80
דף קיט: 81
דף קכ. 81
דף קכ: 81
דף קכא. 81
דף קכא: 82
דף קכב. 82
דף קכב: 82
דף קכג. 83
דף קכג: 83
דף קכד. 83
דף קכד: 84
דף קכה. 84
דף קכה: 84
דף קכו. 85
דף קכו: 85
דף קכז. 85
דף קכז: 86
דף קכח. 86
דף קכח: 87
דף קכט. 87
דף קכט: 88
דף קל. 88
דף קל: 88
דף קלא. 89
דף קלא: 89
דף קלב. 89
דף קלב: 89
דף קלג. 90
דף קלג: 90
דף קלד. 91
דף קלד: 91
דף קלה. 91
דף קלה: 92
דף קלו. 92

דף קלו. 92
דף קלז. 93
דף קלח. 93
דף קלח: 93
דף קלט. 93
דף קלט: 93
דף קמ. 94
דף קמ: 94
דף קמא. 94
דף קמא: 95
דף קמב. 95
דף קמב: 95
דף קמג. 96
דף קמג: 97
דף קמד. 97
דף קמד: 97
דף קמה. 97
דף קמה: 98
דף קמו. 98
דף קמו: 99
דף קמז. 99
דף קמז: 99
דף קמח. 99
דף קמח: 99
דף קמט. 99
דף קמט: 100
דף קנ. 100
דף קנ: 101
דף קנא. 101
דף קנב. 101
דף קנב: 102
דף קנג. 102
דף קנג: 102
דף קנד. 103
דף קנד: 103
דף קנה. 104
דף קנה: 105
דף קנו. 105
דף קנו: 106
דף קנז. 106

דף ב.

רש"י בד"ה פשט כו' בתוכו הס"ד:
בד"ה ונתן כו' עקירה והנחה עקירה מרה"ר והנחה ברה"י כצ"ל:
תוס' בד"ה פשט בעל הבית כו' ולא בעה"ב מעני ותדע כו' והתם פריך מי כתיב אל יוציא והיינו משום כו' כצ"ל:

דף ב:

גמ' ידיעות הטומאה שתים שהן ד' יציאות השבת ב' שהן ד' מראות נגעים שתים שהן ד' מ"ש הכא כו' כצ"ל. ונ"ב אמת שמראות נגעים היה לו לשנות אחר ידיעות הטומאה אלא ששנה באחרונה כדי להשמיע דכל הני דרישא הוי כולהו דחיובא כמו מראות נגעים ודו"ק:
תוס' ד"ה וכי תימא כו' כל אותו הדבור הג"ה הוא ונ"ב אותו הגה"ה לא היה לפניו פירש"י שלנו וק"ל:
בד"ה רשויות קתני כו' רשויות דאיקרי הוצאות כו' כצ"ל:
בא"ד והיו תוצאותיו הימה ומתרגמינן רשוותיה כו' כצ"ל ונ"ב ס"א:

דף ג.

רש"י בד"ה בבא דרישא כו' שהאחד הניחה בידו כצ"ל:
בד"ה פטורי כו' חיוב חטאת כגון כו' לא מצי למיתי לידי חיוב חטאת כו' ורבותינו אומרים פשיטות יד לפנים לגבי שניהם בין כו' כצ"ל ונ"ב ס"א:
בא"ד וההוא הוא כו' כצ"ל:
בא"ד וכן באידך נמחק ונ"ב בס"א אינו:
תוס' בד"ה בבא כו' לנזיר מוקי בפרק קמא כו' כצ"ל:
בד"ה פטורי דאתי קא חשיב לבעל הבית שלש יציאות כצ"ל ונ"ב פי' א' דחיובא ושנים דפטור והכנסה אחת לחיוב וכן גבי הכנסה וכו' וק"ל:
בא"ד ודעשיר באחת כדחשיב חיובא ברישא ומפרש ריב"א כו' כצ"ל:
בד"ה בעשותה כו' וזה מניח ולשנים שעשו כו' כצ"ל:

דף ג:

גמ' מ"ט ידו לא נייח גופו נייח כו' כצ"ל:

שם דכ"ע ככרמלית כו'. נ"ב תימה איך דחי הך פשיטותא ואמר דפשטינן מינייהו טפי ונראה דהך שינויא והך איבעית אימא דבתריה הוא חד שינויא וכאלו אמר תרתי ואיבעית אימא כלומר לא תפשוט מידי דאפשר כ"ע סבירא דיד ככרמלית דמיא או לאו ככרמלית דמיא כו' וא"ל מאחר שהוא דברי יחיד א"כ למה לא משני כשינויא קמא ויאמר ואי בעית אימא כ"ע לאו ככרמלית דמיא וקנסו אותו וכאן למטה מעשרה וכאן למעלה מעשרה וי"ל משום דבעי לאשכוחי חילוק בין כרמלית לקנסה דהיינו מבעוד יום או שוגג כמו שמשני לקמן וכמו שמשמע מדברי התוס' ודו"ק:

רש"י בד"ה וכרה"י כו' לרה"ר הס"ד:

תוס' בד"ה היה טעון כו' ונקט מבעוד יום לאשמעינן כו' דאפילו אי עקירה כו' כצ"ל:

בד"ה מי קנסוה כו' מי אסרוה ולא גרס כו' או מבע"י כצ"ל (עיין במהרש"א):

בד"ה שוגג לא קנסו אינו דבור בפני עצמו אלא הכל ד"א הוא עם אותו שלפניו:

בא"ד דהשתא ליכא למיפשט כו'. נ"ב התוס' אינם תופסים סברת רש"י שמחלק בין שבות לדברים אחרים כו' ומשום הכי מוקמי לה מבעוד יום אבל גבי מזיד סבירא להו כדברי רש"י שמחלק בין מזיד דהכא כו' דאל"כ אמאי לא הקשו התוס' דליפשוט ממזיד ומאחר דמבעוד יום לא התירו כ"ש משחשיכה ודו"ק (עיין במהרש"א):

בא"ד דלא התירו דלמטה מעשרה אסור כו' כצ"ל:

דף ד.

גמ' מתקיף לה רב ששת כו'. נ"ב צ"ל רב אשי כו' ודו"ק:

שם אמר רבה הא מני כו' דפשיטא ליה לרבה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה וכי אומרים כו' ודומה לאנוסין כצ"ל:

בא"ד והוי נמי כו' נ"ב הוא כמו ועוד וכן להדיא בפ' השולח ע"ש:

דף ד:

רש"י בד"ה שדי נופו כו' והוי כמונח ברשות הרבים על מקום ד'. נ"ב תימה לרש"י דמפרש דברה"ר בעי מקום ד' א"כ למה מוקי אביי באילן עומד ברה"י ולא מוקי באילן עומד ברה"ר כמו שהקשו התוס' ואפשר דאביי דייק מדקתני זיז שסתמא הוא דבר היוצא מן הכותל דהיינו מרה"י לרשות הרבים וקתני כל שהוא דמשמע דזרק ד' אמות ברה"ר אלא לענין הנחה הוא דפליגי דאי משום דחשבינא כרה"י ולא אייתי בזורק ד' אפילו בזיז רחב נמי פליגי וק"ל. ורבותא קמ"ל דדוקא לענין זה הוא דפליגי אי שדינן נופו בתר

עיקרו וליהוי כרה"י בזה כ"ע מודו דלא שדינן וכן דייק רש"י בלישניה דעיקר מחשיב ליה לנוף פי' לענין חשיבות אבל לא לענין שינוי רשות ודו"ק:
תוס' בד"ה זרק ונח כו' דברי רבי יהודה כו' כצ"ל וכן אח"כ:
בא"ד וי"ל דסבר רב יוסף כו' נ"ב ולפי זה צ"ל הא דקאמר תלמודא אלא הא דתני זרק מר"ה אין הפי' שרב יוסף דמוקי כרבי שאמר על הברייתא דהכא דהא רב יוסף לא ס"ל דרבי מחייב שתים וג"כ איירי בקלוטה דאיכא למימר דוקא בהנחה ולא בעקירה אלא מדברי התלמוד הוא אלא הא דתניא פי' אם נבוא ונוקמא כרבי א"א לומר אלא האי ודו"ק:
בד"ה באילן העומד ברה"י כו' והא דלא מוקי לה אביי הכי כו'. נ"ב ותימא סוף סוף נוקי הכי ונימא דרבנן חשבי ליה למקום פטור מאחר דלא שדינן נופו בתר עיקרו. ומצאתי בגליון תוס' שכתבו שלא נתיישב זה אליבא דרשב"א ואני אומר אפשר דרשב"א סבר דאף רבנן מודו דשדינן נופו בתר עיקרו ולא הוי מקום פטור אלא רה"ר בפרט מאחר דלא בעי מקום ד' ברה"ר אם כן לא בא לכלל מקום פטור וחשיב כל האילן כרה"ר ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף ה.

גמ' והא לא נח כדאמר רבא כו'. נ"ב נראה בעיני שהוא רבה בה"א שהוא רבו של רבא דאל"כ לא שייך לומר הא דלקמן אלא אמר רבא וק"ל:
רש"י בד"ה נעקר צ"ל עקר כו':
בד"ה דפשיט כנפיה כנף בגדו כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה כגון ששלשל כו' יהא חייב העני כיון כו' כצ"ל:

דף ה:

גמרא אלא אמר רבא כו' ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא כו' בעי רבא כו' כצ"ל. ונ"ב כן הוא להדיא בפ' הזורק ע"ש:
שם א"ר אילעאי אמר ר"י כו' והוא שעומד לפוש אבל עומד לכתף פטור ממאי מדקאמר כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה שמן צף כו' יין מחלוקת ר"י ורבנן הס"ד והד"א:
דף ו ע"ב תוס' בד"ה ואמאי כו' ורש"י ישבה בדוחק לפי הגמרא נ"ב ס"א לפי' גמורה:

דף ז.

בגמ' כיון דלא מסתגי להו בהדיא כו' אמר רבי זירא אמר ר"י איצטבא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ועולא צ"ל עולא:
בד"ה בין העמודים שהיו עמודים כו' כצ"ל:
בד"ה וטח על כו' ובלבד שינוח למטה מג' כו' כצ"ל:
בד"ה דעד י' כו' ראש עמוד וגב לבינה כו' בכרמלית וכיון דלית כו' כצ"ל:
בד"ה אילימא כו' ובטל אף לגבי רה"ר. נ"ב פי' נגד אויר רה"ר ודו"ק:

דף ז:

גמ' רבי מחייב וחכמים פוטרים אמר אביי כו' כצ"ל ונמחק השאר:

דף ח.

ר"י בד"ה שדי נופו כו' דלא כרבי ודלא כרבנן כו'. נ"ב נ"ל דדייק מדלא קאמר דפליגי באילן העומד ברה"ר וזרק אנופו שאין בו ד' אי לאו דברה"י נמי בעי ד' ואביי גופא דמוקי באילן העומד ברה"י דייק מדקתני זיז כל שהוא סתם זיז הוא דבר היוצא מן הכותל שהוא רה"י ודו"ק. ודעת לישנא אחרינא כבר פירשתי לעיל בדף (ד' ע"ב:)
בא"ד מודו וכי כו' הכל דבור אחד:
בד"ה רחבה ששה פטור כו' וא"ת בדלא גבוה עשרה נמי כו'. נ"ב פי' כשהיא רחבה ששה:
תוס' בד"ה אמר אביי כו' פלוגתייהו לדרב חסדא כו' ונח בחור כ"ש כו' כצ"ל:
בד"ה כפאה על פיה נראה לריב"א דארחב ששה קאי כו'. נ"ב פי' אף ארוחב ו' חייב וכ"ש כשאינו רחב ששה רק דשבעה ומחצה פטור איירי דוקא ברחב וק"ל:
ד"ה שבעה ומחצה כו' ד"א עם אותו שלפניו:
בא"ד עשר לבד השולים. נ"ב ולפי זה מחצה דוקא קאמר ולא כפירש"י דב' משהויין סגי וכן פירש הר"ן:
בד"ה אמר ליה כו' כמו בקופה מיהו האי וכן דקיימינן ביה לפי זה לאו דוקא כצ"ל והוא סוף דבור:

דף ח:

גמ' אגב דמטניף מקרי ונחית כצ"ל ונ"ב עי' לקמן בפ' הזורק (דף ק':)
רש"י בד"ה ומאי למטה כו' תחתונים אמאי כו' הד"א:
בד"ה אלא לאו כו' דהוי בור חללו כו' כצ"ל:
בד"ה אסקופת כו' רחבה ד' היכא כו' הד"א:

תוס' בד"ה לימא כו' שהעבירו לפניו מימינו לשמאלו נגד גופו דסד"א כיון שהגיע כו' דאין זו הנחה דרך עצמו כצ"ל והס"ד:

דף ט.

רש"י בד"ה צריך לחי אחר להתירו כו' נ"ב עיקר הפשט שהפצימין שהן עובי החומה הן מתירין המבוי והן לחי שלו רק שצריך עוד לחי להתיר בין הפצימין שהוא רוחב האסקופה וכן פירש רש"י בפ"ק דעירובין דף ט':

ע"ב תוס' בד"ה ואם התחילו כו' הא דקשה בגמ' כו' כצ"ל:

בד"ה לימא כו' הכי אמר רב להבדלה כו' כצ"ל ונ"ב בערבי פסחים דף ק"ה:

דף י.

תוס' בד"ה טריחותא כו' שלא יהא לבו רואה את הערוה כו' נ"ב וז"ל הר"ן ומהא דהכון שמעינן אפילו מי שלובש מכנסים שאין לבו רואה את הערוה אסור להתפלל בלא חגורה משום הכון ודוקא תפלה אבל שאר ברכות שריין בלא חגורה דהא חברין דבבלאי שרי המייניהו והוי מברכין המוציא וברכת המזון ע"כ:

ע"ב גמ' אמר רבי אבין מאי קרא נ"ב ס"א א"ר יצחק ישיבתה של צוער נ"א שנה דכתיב אמלטה נא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ה"ג כו' ת' שנה התחילו משנולד יצחק כצ"ל והס"ד והשאר נמחק ונ"ב זה הדבור בתוס' מדוייקים אינו אלא גליון הוא וע"כ אינו מתוקן שהרי הד' מאות שנה מתחילין משנולד יצחק ודוקא קרא דומושב בני ישראל וגו' מתחיל מגזירת בין הבתרים אבל הגלות של ארבע מאה שנה אינו מתחיל אלא משנולד יצחק ואם נאמר דאירי אליבא דבני אפרים שטעו וחשבו הקץ וסברו שאף הגלות של ד' מאות שנה התחילו קודם שנולד יצחק ל' שנה כמו שמוגה במקצת גמרות תימה אמאי מייתי ראיה מן הטעות של בני אפרים לייתי ראיה מן האמת שהגלות התחיל משנולד יצחק אף שלא ירד שם כן היה אפשר נמי ביעקב ע"כ נראה עיקר כמו שהגהתי (עיין במהרש"א):

דף יא.

רש"י בד"ה כיוצא בו כו' וכ"ש טהור עם הזבה נ"ב מה שפסק רש"י כ"ש אינו כן בגמרא אלא רש"י לזמן הזה פסק דאין דין טהרה נוהג עיין לקמן וק"ל. (עיין במהרש"א):

דף יא:

תוס' בד"ה לא כו' בשעת בליעה כדפרישית כו'. ובפ"ד דעירובין פירשתי כו' כצ"ל:

דף יב.

רש"י בד"ה הא לא דמיא כו' השנויה אחר הסיפא כו'. נ"ב פי' יש עוד בבא אחרת קודם התחלה משנה זו:
תוס' בד"ה רבה מקטע להו כו'. נ"ב והרא"ש אוסר הריגת כינה במפלה בגדיו אם לא בראש דאין שייך לגזור אטו הריגת פרעושים ע"ש:

דף יב:

גמ' אמר רבה אפי' גבוה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה שבנא איש ירושלים כו' כדאמר בסוטה נ"ב פ' היה נוטל:
בא"ד אלא כהלל ושבנא דהלל ושבנא אחים היו ונראה לר"י כו' כצ"ל:
בא"ד דשפיר גרסינן שבנאן נ"ב פי' אף התם וק"ל:
בסוף הדבור ושבנא הסופר היה אחר נ"ב ובתוס' פרק הממונה פירשו דהכל אחד הוא:
בד"ה ר' נתן כו' ומסיק בין דין כו'. נ"ב יש מגיהים האי מסיק עלה כו' וכאלו הוא שינויא לקושיא ובכל התוס' מדויקים אינו אלא כמו שכתוב כאן ומ"ש ובבראשית רבה אמרי' הוא כמו ועוד והוא שינוי אחר על הא דמסכת ר"ה וערבי פסחים ר"ל שאינו קשה מן האמוראים כי הדורות נתמעטו כו' ודו"ק:

דף יג.

רש"י בד"ה אל ההרים כו' בפ' ואלו הן הנשרפין בסנהדרין כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מה אשת כו' ואין נראה דמשמע דרוצה לאסור יחוד בנדה כו' כצ"ל ונ"ב פי' וזה ליכא לכ"ע ודו"ק:
בד"ה ופליגא כו' הוא בבגדו והיא בבגדה אסור כו'. נ"ב פי' מאחר דסברא הוא לאסור משום דיצרו תקפו עליו כדפירשו התוס' לעיל אם כן משמע דליכא לאיפלוגי עליה ואם כן מאחר שמצינו שאסרו חכמים גזירה על גזירה כמו בא"א ש"מ אף בנדה ס"ל לרבי פדת הכי ומנלן דפליגי אר' פדת אבל לפי' ר"ת לקמן דפי' הא דר' פדת כיון דלא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות אין לנו לאסור אלא כעין של תורה א"כ אין תלוי מידי

בסברא ואפילו יש שם סברא לאסור גבי אשת איש אין לנו לאסור אלא כעין של תורה ובע"כ פליגי עליה ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף יג:

רש"י בד"ה מחבבין כו' והנס תביב עליהן כו'. נ"ב ומ"מ קשה דהל"ל מחבבין את הנסים וצ"ל דהכי פירושו שמחבבין את הצרות ומקבלים עליהם יסורים באהבה ומצדיקין הדין עליהן שראוין לכך ומתוך זה כשהש"י עושה נס ומוותר להן חביב עליהן הנס לאפוקי מי שבועט ביסורים וק"ל:
תוס' בד"ה רש"י גרס וכן ר"ת ואלו כו" כצ"ל:

דף יד.

רש"י בד"ה ג' אינו כו' טעמא דתרווייהו. נ"ב פי' ר"א ור' יהושע:
בד"ה עסקניות כו' ורבותי מפרשי כו' שנגעו ידיו בטומאה ונטמא כו' כצ"ל:
בד"ה אי נימא הא כו' מכלל סתם ידים וכו'. נ"ב ס"א הא גזרו סמוך לנטילתה מגע התרומה:

דף יד:

רש"י בד"ה ובא השמש וטהר ומקמי הכי לא כו' ומיהו מטמויי לא מטמינן כו' כצ"ל. ונ"ב מה שפירש"י יותר ומיהו לא מיקרי טמא ר"ל הנוגע בו לא איקרי טמא ועוד שמעתי ליישב דקאי אפילו אטבול יום גופא וה"פ ומיהו לא איקרי טמא לבד אלא וטהר כתיב ביה משמע שאינו טמא אלא לפסול דאי לטומאה לגמרי מאי אהני וטהר כן שמעתי שמדרש הוא בת"כ. גליון:
בד"ה אלא בבאין וכו' הטומאה הן וכלי אינו כו' כצ"ל:
בד"ה דכתיב וכל וכו' את התרומה הא גמרינן כו' וכיון דמקבלי טומאה כו' כצ"ל:

דף טו.

רש"י בד"ה קב ומחצה כו'. וביצה וחומש ביצה וכו' נ"ב להכי פירש"י משום דקשה לו מאחר ששיעור חלה קב ומחצה נמצא שהן ל"ו ביצים וכבר ידוע שהחלה היא מ"ג ביצים כמנין חלה וק"ל וזאת המדה היא לעולמית לשער במ"ג ביצים אע"פ שהמדות נתוספו מנין הביצים כדקאי קאי ומה שהוסיפו המדות היינו לפי חשבון הביצים הוסיפו

ומשום ה"ק ר"י מאחר שהביצים שלנו קטנות מן הראשונות צריך להוסיף עליהן עיין בתוס' דפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פ"ד:)
בד"ה ושמעון הוא שנקרא רשב"ג הנהרג כו' כצ"ל:
בד"ה ק' שנה כו' הלל ופרנסו אלו ארבעה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה שמאי אומר כו' ועשירית מלבר כו'. נ"ב אבל חכמים סוברים דחשבי' העשירית מלגיו וי"ח קבין הן ע"ב לוגין שהן ד' מאות ביצים ול"ב ביצים דהיינו העשירית מ"ג ביצים וחומש מכוון וק"ל:

דף טו:

תוס' בד"ה אתו אינהו כו' והאמר אילפא כו'. נ"ב פי' שהמקשן ידע ששורפין אגושא בודאי מכח המשנה דששה ספיקות וא"כ מאחר דשני ליה התרצן דאתו אינהו ולא קבלוה עד דאתו הלל ושמאי וא"כ בע"כ גזירה קדמאי הוה לשרוף כמו לבסוף ועל זה פריך למימרא דחדא גזירה הוא הא בע"כ גזירה קדמונית לא הוה לשרוף עד דמשני אלא תחלה לתלות ולבסוף לשרוף ודו"ק (עיין במהרש"א):
בד"ה על ששה ספיקות כו' כגון סככות ופרעות כו'. נ"ב הוא ענף היוצא מן האילן והטומאה תחתיו ופרעות הוא אבן הבולט מן הכותל כו' כצ"ל:

דף טז.

גמרא שוה מיטמאין ומטמאין מאויריהן ומיטמאין מאחוריהן ואין מיטמאין מגביהן כו כצ"ל:
רש"י בד"ה מטמאין כו' צ"ל ומיטמאין מטמאין כו'. וכן תוס' בד"ה ה"ג כו' בד"ה יחזרו כו' צ"ל חזרו כו':

דף טז:

רש"י בד"ה גללים שיישׁ. נ"ב זהו פי' הרמב"ם ובכל דוכתא רגי רש"י לפרש צפיעי בקר:

דף יז.

גמ' משום הנושכות רב נחמן אמר רבה בר אבוה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אקפח את בני כו' מצטער היה על תורה כו'. ונ"ב ותימה גדולה בניו מה חטאו ורש"י עצמו חזר מזה בפ' השוכר את הפועלים ופי' לשון שבועה גבי יש בן לאותו צדיק שקפח את בניו כו':

בד"ה ששמע כו' בכל שהוא וטמאוה כו' הד"א:
בד"ה אני אתקן כו' מדבריהם גזרו היקפו כו' דכיון דמטמאות ליה ע"כ טומאה כו' כצ"ל:
בא"ד והוא לא נגע במת כו'. נ"ב פי' עם המרדע לא נגע במת ודו"ק:
תוס' בד"ה ששמע כו' המרדע אר"ע כו' הד"א:
בא"ד דהיינו חיבורי אדם במת כו'. נ"ב פי' חיבורין הכתוב בקרא דהיינו יקרב בדיקרב אייריי בחיבורי אדם במת ועתה נטמא הסודר באותה טומאה של חיבורי אדם במת והאדם אינו נטמא בחיבורין אלא בטומאת מגע דהיינו טומאת ערב וק"ל(עיין במהרש"א):
בא"ד הטעם ועל שאר הד"א:

דף יז:

גמ' אלא אמר רבא ישראל נמחק:
שם אלא אמר רבא גזירה משום כו' כצ"ל. ונ"ב אף שלא מצאתי נ"ל להגיה כן כי כך משמע מפירש"י ואף מדברי התוס' למעיין בהם ודו"ק:
תוס' בד"ה דילמא כו' וי"ל כיון כו'. נ"ב נראה בעיני מדלא כתבו התוס' אלא צריך לפרש כו' וכתבו וי"ל כו' משמע שאינם סותרים פירש"י כי מה שפירש"י הוא לפי המסקנא דהתם דאוסר אף לכהנים וכן פסק בסמ"ג בהלכות תרומה אלא שהתוס' הקשו מתחלת הסוגיא דהתם דאינו אוסר אלא לזרים איך מבינים הך גזירה כו' וק"ל. ומה שפירש"י דאפי' יזרענה דהוי טמאה לאו דוקא קאמר שהרי בהדיא שנינו שם שטהורין אלא כלומר שנשארו באיסורן כאילו הן טמאין לענין זה שאסורים לכהנים והטעם שנפסלו בהיסח הדעת כדאיתא התם להדיא ולא מהני האי גזירה אלא שדין תרומה עליהן ופסולין בהיסח הדעת לאפוקי אם היו חולין גמורים הוי שרי וק"ל (עיין במהרש"א):

דף יח.

גמרא ב"ש היא ולא ב"ה הא מני ב"ש היא ולב"ש בין כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה שטוענין כו' בעיגולין ושוין כו' הד"א:
בד"ה מידי גבי הדדי תנינהו להו וחד תני לתרווייהו וכיון דלא גבי הדדי תנינהו חדא כו' כצ"ל:
בד"ה ברחיים כו' בהמתו שיטחנו הד"א:
תוס' בד"ה ומתרפאת והולכת כו' ומניחין תחת העין בשבת כו'. נ"ב בגמ' שם ע"ג העין וכן מביא הסמ"ג ומ"מ נראה שהיא היא וק"ל:

דף יח:

רש"י בד"ה מגיס מהפך בה וכמבשל כו'. נ"ב פי' וא"כ הכא הוי צובע ודו"ק בפי' התוס':
בד"ה האי קדרא חייתא כו' ול"ד לעסיות ותורמסין שאין כל הלילה והיום די להן כצ"ל.
ונ"ב נ"ל לפרש מקצת יום אבל אי הוה בעי למוצאי שבת ממש פשיטא דשרי וכן מצאתי אף שבראש"ש לא משמע הכי אכן בטור איתא להדיא כדברי נ"ל:
תוס' בד"ה והשתא דאמר ר' אושעיא כו' וקי"ל כר' אושעיא כו'. נ"ב והמרדכי והסמ"ג כתבו מאחר דלרבה לית ליה שביתת כלים לב"ה אפי' היכא דעביד מעשה כו' משום הכי מותר להשאיל כו':

דף יט.

רש"י בד"ה והלא קיצץ צ"ל והלא קצן:
בד"ה שכיח כו' כלל דלא כו' הד"א:

דף יט:

גמ' הורה ר' יוסי בר חנינא כר' ישמעאל שמן של בדדין כו' איבעי ליה למעבד הכי כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ומאחיזין את האור כו' דכתיב ביום ההוא קדש המלך כו'. נ"ב ותימה שרש"י פי' להדיא בזבחים פ' ב' דדוד קדשה וכן פי' להדיא בתוס' אף ששלמה בנה את הבית מ"מ דוד קדשה וכן איתא להדיא שם בסוגיא דדוד קדשה ועוד תימה הלא קרא דשלמה לא אירי בסתם קידש אלא שקידש הרצפה קידושין יתירה שתהא ראויה להקריב על הרצפה כמו על המזבח דברי ר' יהודה וכן ממשמעות המקרא דכתיב אחריו כי קטן מזבח הנחושת מהכיל את העולה ואת המנחה ר"ל שהוצרך להקריב על רצפת החצר ורבי יוסי אומר הרי כתיב אלף עולות יעלה שלמה על המזבח שעשה משה ושל שלמה היה גדול ממנו אלא מה אני מקיים קידש המלך וגו' שבנה שלמה מזבח של אבנים מחובר ברצפה כו' וכן הביא רש"י וקמחי אלמא דההיא לא אירי בסתם קידש כי דוד המלך קידשה כדאי' בזבחים:
תוס' בד"ה שמן של בדדין כו' ולא קיבלה כו'. נ"ב פי' מר' חייא שהיה אוסר לו:
בד"ה הני כרכי כו' מי שמעת ליה משמע כו' כצ"ל:

דף כ.

גמ' מותר להשהותו ע"ג כירה כו' כצ"ל:
שם ואע"פ שאין ראיה לדבר כו'. נ"ב נ"ל שהוא דברי רבי חייא ומביא זכר לדבר שמצינו שהקפיד הכתוב גבי שריפת עצים שאינה ראויים למלאכה ה"ה לענין איסור חשבינן כאילו נשרף מבעוד יום כשאינם ראוים למלאכה אבל מפירש"י יראה שרבי יהודה מביא זכר לדבר ומביא קצת ראיה שמצינו שכשה ודלק משני קצותיו הוי שוב הולך ודולק אפי' בכל העצים ונהי שאינו דומה שאר עצים לעצי גפן במה שידוע שניחר מבפנים אבל (לב"ה) [לכה"פ] שמעי' ששוב הולך ודולק ודו"ק:
תוס' בד"ה איבעיא להו כו' תנור והא דקאמרי כצ"ל:

דף כ:

גמ' אין צריכין רוב של זפת כו'. נ"ב והר"ן גורס גפת ופירושו פסולת של זיתים ושומשמין וכן הרא"ש:
שם של גפרית ושל רבב ושל גבינה כו' כצ"ל. ונ"ב בריף ור"ן לא גרסי גבינה אלא קירא שהוא שעוה ע"ש:

דף כא.

גמ' מכלל דחוסן לאו נעורת הוא נמחק:
שם ושירא פרנדא לחוד ואב"א פרושי קמפרש כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה בעמרניתא כו' כל היוצא מן העץ כו'. נ"ב אבל הסמ"ג כתב בשם ר"א ממיץ הא דקאמר כל היוצא מן העץ כו' היינו קליפה עליונה ומש"ה הוצרך לשנות לכש ופתילת האידן שהוא תחת קליפה העליונה ועשויה מקליפה דקה הסמוכה לגוף האילן ומש"ה מותר נמי להדליק בצמר גפן שקורין קוטא כו' ע"ש:
גמ' מדליקין א"ל מ"ט א"ל לפי כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה שמן כל שהוא כו' ששמן הניתן בתוכו כו' כצ"ל:
בד"ה זקוק לה כו' הלכך בשבת אסור כו'. נ"ב פירוש אבל בחול אין כאן איסור ממש אלא שלכתחלה יעשה יפה ודו"ק:
תוס' בד"ה שמחת וכו' אלא רביעי בטל כו' כצ"ל:

דף כא:

רש"י בד"ה בחותמו צ"ל מונח בחותמו כו'. ונ"ב נ"ל:
תוס' בד"ה מצוה כו' אתי שפיר. נ"ב פי' דלשניהם הוא משמאל הפתח:

דף כב.

תוס' בד"ה אסור להסתפק כו' איתקצי כולי יומא של ספק שמיני ותשיעי כו'. נ"ב מה שכותבין התוס' של ספק שמיני ותשיעי בגמ' לא נאמר רק יום שמיני היינו לבני א"י וממילא לדידן אפי' ביום ט' משום ספיקא דיומא וכן אתרוג האידנא אף ביום השמיני אסור מכח ספיקא דיומא וכן איתא התם להדיא וק"ל:
בא"ד ולא איתסר בשמיני משום דאיתקצי כו' דבין השמשות של שביעי נמי אסור כו' כצ"ל. ונ"ב כאשר הגהתי כן מצאתי בגליון תוס' ישנים וכ"ה להדיא בתוס' פרק קמא דסוכה ובאשר"י פרק לולב וערבה ואע"ג שבגמ' לא מפרש טעמא דסוכה דמיתב יתבינן כו' ואתרוג אינו ניטל כו' אלא עיקר טעמא דאתרוג משום דכבר נפיק ביה בשחרית ולא איתקצי בין השמשות מ"מ נראה ליישב דהתוספות מפרשים טעמא אמאי אתרוג נמי לא איתקצי בין השמשות דילמא נמי אי איתרמי ליה דלא נפיק ביה בשחרית כמו שהקשה הר"ן בסוכה ע"כ מפרשים דבאתרוג לא שייכא הא כמו שאינו ניטל לדידן בספיקא דיומא ביום שמיני הוא הדין בספק בין השמשות וסוכה כמו שאט יושבין עתה ביומא דשמיני מכח ספיקא ה"ה בבין השמשות אפילו לבני ארן ישראל וק"ל (עיין במהרש"א):
בד"ה סוכה תניא כו' ומשני סיפא כו'. נ"ב פירוש דקתני ואם התנה עליהן כו' אע"פ דלעיל מיניה תניא ושוין בסוכת החג בחג שאסור ליטול ממנה עצים סיפא דואם התנה כו' איירי בסוכה דעלמא וק"ל:

דף כב:

רש"י בד"ה שנותנין צ"ל שנותן לתוכן שמן כו' ידלק ביום בלילות הקצרים כו' ועד בקר כצ"ל והס"ד:
בד"ה ובה היה מסיים כו' לפני ה' והכי אמרינן כו'. נ"ב פי' מביא ראיה דדוקא נר א' קרוי מערבי ואין שום אחר וא"כ ממילא השני שהוא קודם במעלה יש לו מעלות נר המערבי אף שכל האחרונים יותר הם לפני ה' ומביא ראיה דדרשינן דדוקא אחד קרוי מערבי דמאן דס"ל מזרח ומערב היו מונחים דייק מיערוך אותו לפני ה' ולא אחר ואם

היו מונחין צפון ודרום היו כולם לפני ה' ואין אחד קודם לשני בשום מעלה ואידך מתרץ דמצדד צדודי כו' סוף סוף שמעינן דבעינן שיהא א' נר מערבי ודו"ק:
תוס' בד"ה וכי לאורה כו' מסתכל בטפיח כו'. נ"ב בסוף המסכת פירש"י כלי חרס:
בד"ה ובה היה כו' להדליק מן הישנה כו' כצ"ל:

דף כג:

תוס' בד"ה והדר פשטה כו' תרווייהו ותדיר קודם אבל כו' כצ"ל:
בד"ה גזירה י"ט כו' ולית להו האי גזירה כו'. נ"ב פי' דשמא יטה וסבירא להו כרב חסדא כל זאת ליתא אלא כו' (עיין במהרש"א):

דף כד.

גמ' אמר רבא אמר רב סחורה כו' שני וחמישי ותעניות כו' אלא שני וחמישי של תענית כו' כצ"ל:
שם ואין בהן קדושה על הכוס נמחק ונ"ב בס"א אינו וכן בראי"ש רש"י בד"ה של חנוכה כו' חנוכה מהו כו' הד"א:
תוס' בד"ה גזירה יו"ט כו' עליה ועל חלה כו'. נ"ב פי' על הבהמה שמתה:

דף כד:

תוס' בד"ה איכא בינייהו כו' דומיא דזפת ושעוה כו' כצ"ל:
בד"ה לפי שאין וכו' והכי מפרש ר"י כו'. כצ"ל ונ"ב ס"א והכא:

דף כה.

רש"י בד"ה שכן כו' לכל הנהנין מהן כו'. כלל וכרת כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה ולא מילה כו' מן ואיכא למימר התלמוד כו' עד יו"ט מלבדו גליון הוא:
בד"ה הא בחולה כו' מה למעשר שכן הד"ס ט"ב כצ"ל ונ"ב הד"ס ט"ב סימן ה"באת מקום וידו"י אסו"ר לאונן האוכלו בטומא"ה לוקה וחייב בביעו"ר:
בא"ד אלא בשרשיפא וצריך כו' כצ"ל:

דף כה:

רש"י בד"ה הדלקת כו' והלך באפילה. נ"ב בס"א ואוכל באפילה:

דף כו.

רש"י בד"ה איכא בינייהו כו' אי נמי דאכשר כו'. נ"ב פי' אפילו בשומן דגים וכן מה שהוכשר חלב מהותך כל זה איכא בינייהו וכמו שפי' אח"כ ומוכרח לפרש כך מדלא אכשר הנך תנאי אלא בשומן דגים ולא בחלב ודו"ק:

תוס' בד"ה איכא בינייהו וכו' ובקונטרס דחק כו'. נ"ב פי' הוא דחק ופי' דרב ברונא לא אתא כא' מהם כי מה יעשה מאחר שפי' במשנה כו' א"כ ע"כ לא סברי כוותיה לאפוקי ר"ת לא דחק אף שפי' נמי בקונטרס דבהכי פליגי תנאי מ"מ אתא רב ברונא כחד תנא ודו"ק:

דף כו:

גמ' תרי מיעוטי כתיבי בגד צמר ופשתים כצ"ל. ונ"ב פי' דכתיב בבגד צמר או בבגד פשתים וכתיב בגד הצמר או הפשתים ומה שהזכיר רש"י הוא המיעוט השני וק"ל:

תוס' בד"ה השתא שתי וערב כו' דהא חזי לאיצטרופי לבגד גדול הס"ד (עיין במהרש"א):

בד"ה ואימא לרבות כו' בשאר בגדים כו'. נ"ב ומזה לא יכול לסייע להרב רבי פורת דשמא ה"ק מדאמעט שלש ממילא שלשה אתרבי ודו"ק:

בד"ה ואימא כי אימעוט כו' בשאר בגדים לא אתי בק"ו כו' לשלש על שלש כו'. נ"ב פי' לגופא גבי צמר ופשתים ומנא לן שאר בגדים ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף כז.

גמרא הא רב פפא אמרה דרב פפא אמר אף כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה דתניא כו' לא גרסי' דאי מתני' כו' כצ"ל:

בד"ה ה"ג דרב פפא אמר כל לאתויי כו' כצ"ל. ונ"ב ולא שייך למגרס דאמר רב פפא שהרי לא אמר בדוכתא אחריתי אלא כאן תירץ ומ"מ גרסינן דרב פפא אמר ר"ל מאחר שרב פפא תירץ א"כ אמרינן דסיפא נמי איהו אמרה וכדפירש"י וק"ל:

תוס' בד"ה נפקא ליה כו' דלרבא דאמר דאידך תנא כו'. נ"ב גליון עד האי דבי רבי ישמעאל מאידך:

בא"ד עביד ליה דלא פליגי כו' כצ"ל:

בד"ה ת"ל כו' מאו בבגד פשתים דכתיב כו' כצ"ל:

בד"ה אי ס"ד נגעים כו' ג' על ג' בצמר ופשתים. נ"ב ול"נ כפשוטו דלרבא שרצים חמירי שהן טמאים כשאר בגדים בג' על ג' כמו שפירש"י לקמן ודו"ק:

בד"ה שכן מטמא כו' ק"ו הכי מה שתי כו' כצ"ל:

דף כח.

גמ' מה להלן של פשתן קרוי אהל אף כאן כו' כצ"ל:
שם ת"ל אהל אהל ריבה כו'. נ"ב פי' כמה אהלים כתיב בפ' מת כן פירש"י בפ' שני דסוכה:
שם ודומה כמין תלא אילן כו' נ"ב תלא אילן הוא חיה קטנה כמין חתול מרוקם כו' עיין בערך תלא:
רש"י בד"ה שזורין כו' משזר הס"ד:
תוס' בד"ה א"כ גזירה שוה כו' לא למעט ולא לרבות הס"ד והשאר נמחק:
בד"ה ריבה עור כו' ואין נאכל עד שתהא כו'. נ"ב פי' מנין לנו עוד כל אינך עד שתרצה לרבות אפי' שרצים:
בא"ד ת"ל או בעור כו' טהרה מאילים כצ"ל:

דף כח:

גמ' כיון דאיכא קרש דמין כו' כצ"ל. ונ"ב וקרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחת חלבו מותר וא"ת בפ' במה מדליקין אמרי' תחש קרן אחת היה לו במצחו וטהור היה מדאמרי' ורב יהודה דאמר שור שהקריב אדה"ר קרן אחת היה לו במצחו והיכי דייק מדרב יהודה שהיה תחש טהור והלא כל אותן שיש להן קרן אחת אינן שוין דהא איכא קרש שהוא חיה ושור שהוא בהמה וי"ל דסמך אמתני' דבא סימן דכל שיש לו קרנים יש לו טלפים מסתמא אפי' בקרן אחת איירי מדאשכחן שור שהקריב אדה"ר קרן אחת היה במצחו וטהורים ומיהו כמו כן היה לו לדקדק מקרש דהא חזינן שאין לו אלא קרן אחת והוא מעלה גרה ומפרים פרסה עכ"ל רש"י בחולין:
רש"י בד"ה אלא לנכרכות כו' בהמה טהורה הס"ד ואח"כ מה"ד בשערן בשער של מין הקלף ונתפרות בגידין של מין הקלף כלומר בשל טהורה:
תוס' בד"ה תפילין בהדיא כו' ודרשה דמן המותר בפיך היתה פשוטה כו'. נ"ב פי' מאחר שמילתא אחריתא בא להשמיענו שהוא פחות מתפילין א"כ יוקשה למה אינו משמיע לנו תפילין גופא והיה לו להביא הקרא אלא צ"ל שהדרשה היתה פשוטה כמו שמסיק ג"כ לקמן ולעיל שאמר הו"ל לאתויי קרא היינו באם תמצא לומר שאינה פשוטה והוא בא להשמיענו א"כ ה"ל לאתויי קרא כו' ודו"ק (ועיין במהרש"א):

דף כט.

גמ' נכרי שחקק קב בבקעת ישראל מסיקה ביו"ט כו'. נ"ב ס"א נכרי שחקק קב בבקעת ישראל מסיקין בה ביו"ט:
שם הכא בפחות משלשה על שלשה עסקינן כו' כצ"ל. ונ"ב פי' דאלו פחות משלש אין מועיל שום הכנה בעולם שיהא טמא וכ"כ הרמב"ם:
שם דתנן פחות מג' על ג' שהתקינו כו'. נ"ב וכ"ש כשלא התקינו עיין ברי"ף:

דף כט:

תוס' בד"ה גזירה כו' זילחא כו'. נ"ב פירש"י לרבץ הבית:

דף ל.

גמ' על כל הטובה כו' לדוד עבדו ולישראל עמו וילכו לאהליהם כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה מדת ימי כמה ימי חיי לישנא אחרינא קצי מנין שנותי מדת ימי באיזה יום בשנה לדעת מנין ימי שאני מתקיים בשנה אחרונה כצ"ל:

דף ל:

גמ' ואין שפתותיו נוטפות מר תכוינה שנאמר כו'. נ"ב ומה שקשה מנא לן תכוינה אמינא דסמך אסיפא דקרא ידיו גלילי זהב ממולאים בתרשיש וגו' והמבין יבין:
שם ובניך בני כו' א"ל רצונך שתשתה כו'. נ"ב ע"ד הפסוק אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך כך נמצא בפירוש ממהר"ר אברהם מפראג ז"ל. ואני אומר שאין דומה דברי הכסיל לדברי יצה"ר שנקרא חכם וק"ל:

דף לא.

רש"י בד"ה שהמרו נתערבו כו'. נ"ב נ"ל לשון עירובין וכן פירש"י במס' שבועות דף ל"א גבי משחק בקוביא שהוא לשון עירובין והמראה:
תוס' בד"ה אמונה כו'. שמאמין כו'. נ"ב גם נ"ל לפרש שאסור לנסות ה' יתברך אולי לא יצליח ויתחרט חוץ ממעשרות שמובטח שיתעשר שנאמר בחנוני נא וגו' א"כ היא המביאה לידי אמונה שלימה ודו"ק:

דף לא:

גמרא ותרעא לדרתא עביד כו' פי' שער לחצר:
רש"י בד"ה לעולם כר' יהודה כו' מפני שנעשית פחם כצ"ל ונ"ב ס"א:
בא"ד ורבותי מפרשים כו' כצ"ל:

דף לב.

רש"י בד"ה תפיס כו' תרבה תירוס פשע והתרסה מחטרא כו' הד"א:

דף לב:

גמ' לא במחתרת מצאתים כו' נמחק:
שם נמי מהכא דכתיב לא במחתרת מצאתים שעשו פתחים כמחתרת כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה לשוא הכיתי בתמיה וכי בחנם כו'. נ"ב ול"נ כפשוטו כי בחנם הכיתי אותם שהם נקיים מהחטא אלא בעבורכם וק"ל:
בד"ה והא בעון נדרים כו' דמשמע מר"ש אבוה דהוה רביה כו'. נ"ב נ"ל דקשה לרש"י הלא רבי אמר דבריו בתר ר"א ב"ר שמעון אלמא דלא קבל דבריו על כן מפרש דבתר דשמעיה לר"א ב"ר שמעון דשמע מאבוה דהוה רביה אז הדר רבי מדבריו וקבלו:
בד"ה גם בכנפיך כו' נפשות הס"ד:
בד"ה במחתרת כו' צ"ל כמחתרת כו' במחתרת פתחיהון מצאתי כו' כל אלה דהאי קרא כו' כצ"ל:

דף לג.

גמ' נקם ברית וגו' ואין כו' כצ"ל:
שם אלא כל המנבל פה כו'. נ"ב בכאן יש להקשות מנא לן דמשום נבול פה לחוד דלמא משום חנף ומרע דהיינו חניפות ומעשים רעי. ע"ק איך בא לכאן הכל ' יודעים כלה כמה נכנסה לחופה כו' מאחר שלא בא אלא לתרן הפסוק ונראה דהאי כולו חנף ה"ק יש ב"א שמקבלין בשמחת נישואין לחנוף לבעלי הסעודה ושושבינים והוא חנף ומרע כמשמעו ולא לטוב א"נ לשון מריעות שעושין דרך חניפות ומריעות אף הני נענשים דהכל ודעין כלה למה נכנסה לחופה וסעד מן המקרא דלא כתיב כלו חנף ומרע ופה דובר נבלה אלא שקאי אכולו חנף ר"ל אותו כולו חנף הן כ פה דובר נבלה ודו"ק:

דף לג:

גמ' שמבטלין את אביהן כו'. נ"ב ר"ל ע"כ דברי הברייתא וק"ל:

דף לד.

גמ' וידעת כי שלום אהלך כו'. נ"ב וידעת כי שלום אהלך זו נר של שבת כדאמרי' לעיל. ותזנח משלום נפשי זו הדלקת נר בשבת ופקדת נוך זו עירוב דבר הצריך לנו לטלטל מבית לבית ולא תחטא זו מעשר כלומר שלא לאכול דבר שאינו מעושר כדכתיב ולא תשאו עליו חטא עכ"ל הר"ן:
תוס' בד"ה כל היכא כו'. אמר להו הביאו כו' כצ"ל:

דף לה.

רש"י בד"ה פשיטא דלר' יוסי כו' ומעריב שמשיה הס"ד. ונ"ב פי' אפי' בבין השמשות דר' יהודה דהוא נפיש טובא ועדיין לא ידע דאיירי שטובל בסוף בין השמשות ודו"ק:
תוס' בד"ה וירד ויטבול כו' ועלה לו הערב שמש כו'. וקשה לרשב"א דלפי זה לא היה לו להזכיר עלייה אלא כשירד ויטבול ותו לא וה"ה דלפי זה כו' כצ"ל. ונ"ב פי' לפירש"י ל"ק מידי דבין השמשות דר"י הוא משוך טפי אבל השתא דמפרש שיעור שלפני בין השמשות א"כ ה"ה לר' יהודה וק"ל (עיין במהרש"א):

דף לו.

רש"י בד"ה מצד אחד כו' צריך להתחיל נמצא מחט מצד א' כו' סותמו הס"ד:
תוס' בד"ה הא רבי יהודה כו' הא דפריך לאביי ורבא ממנעל כו' כצ"ל:
בד"ה למחט שנמצאת כו'. כדתני בתר הכי וקמ"ל כו' כצ"ל. ונ"ב פי' במתניתין דואלו כשירות וק"ל. ועוד נ"ב וקמ"ל דמצד א' כשרה כו' עד קמ"ל דהכא טריפה כו':
בתוס' ד"ה למחט וכו' באלו טריפות ובתוס' פרק לולב הגזול כתבו כל זה אחר דברי ר"ת כמ"ש לקמן קצת לזו הנוסחא והא דקתני בברייתא בבית הכוסות לאשמעינן כו' ומ"מ נראה שא"צ להגיה ושפיר הוא מדברי ר"י ומביא ראיה דשפיר תירץ דאי ניקבו לחוץ כפשוטו מאי קמ"ל תנא דברייתא בבית הכוסות דמצד אחד הוא כשירה הא כבר תנן בטריפות דידהו שניקבו לחוץ אלא ניקבו לחוץ לאפוקי מבפנים קאמר ואם כן מכח סברא אין להכשיר מאחר שניקבו עור שלם אבל מב' צדדים טריפה אין חידוש אלא נקט

אגב דרישא מצד אחר כשר אי נמי הוא חדוש בפני עצמו כו' ומ"מ אין סברא דנקט רישא אגב סיפא ודו"ק:

דף לו:

רש"י אחר ד"ה אבל לא תבשיל כו'. צ"ל ד"ה לא מחזירין בשבת דמחזי כמבשל והס"ד: **תוס'** בד"ה חמין ותבשיל כו' דמודו רבנן כו'. נ"ב הכל בלשון דילמא הוא אבל לפי האמת אינו כן כדמוכח לקמן ודו"ק:

דף לז.

תוס' בד"ה אי אמרת בשלמא כו' ניחא ליה שפיר לחלק כדמוכח כו'. נ"ב פי' דאי כפרש"י דלא ניחא ליה לחלק בחזרה אלא בהשהאה באינה גרופה אבל לא בחזרה א"כ מאי משני אסיפא קאי הא לא ניחא ליה לחלק בחזרה ודו"ק:

בא"ד דהא חנני' שרי במצטמק ויפה לו כו'. נ"ב וא"ל למאי צריכים לדייק מחנניא ממתני' גופה איכא למידק דהא בית שמאי אין אוסרין תבשיל שנתבשל כל צורכו אלא במצטמק ויפה לו כמ"ש התוס' וא"כ ממילא כה"ג בית הלל שרו משום דמתניתין איירי סתמא אפילו בלשהות בגרוף וקטום וכי האי גוונא צריכין לומר דטעמא דב"ש משום דמצטמק ויפה לו אבל אי מתניתין בלהחזיר קתני אבל לשהות שרי אפילו באינו גרוף כו' אין אנו צריכין לשום טעם אמאי קאסרי בית שמאי נתבשל כל צרכו משום דאינו גרוף וקטום הוא ובאינו גרוף לא חילקו באיסור וכמו שלא חלקו לענין חזרה ודו"ק:

בא"ד אתיא כחנניא כו'. נ"ב ותימה אמאי לא דייק מגופא דחנניא דשרי אפי' לא בישל כל צרכו וכ"ש מצטמק ויפה לו וכ"כ הרי"ף והרא"ש דכ"ש הוא ולפ"ז הוי ליה נמי לדייק ממתני' מאחר דשרי ב"ה אפילו בלא בישל כל צרכו כ"ש מצטמק ויפה לו אלא בודאי לא ס"ל התוס' הכי וסברי דילמא מצטמק ורע לו אפי' לא בישל כל צרכו עדיף ממצטמק ויפה לו בבישל כל צרכו משום דממילא יתבשל כל צרכו ולא יחתה מאחר שמצטמק ורע לו כמו שכתבו התוס' לעיל גבי חמין א"כ שמא גם בתבשיל נאמר הכי ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף לז:

גמ' משהין עליה חמין שהוחמו כ"צ ותבשיל שבישל כל צרכו אפי' כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה להחזיר תנן כו' חסורי מחסרא הלכך עקר כו'. נ"ב האי לישנא דהלכך מגומגם הוא דהא אפילו לשהות קתני מ"מ אסור להחזיר כמו שפי' לקמן אלא צ"ל דהכי פי' הלכך דוקא עקר לא יחזיר ר"ל אבל לשהות שרי אף באינו גרוף וקטום ודו"ק:
תוס' בד"ה ש"מ מצטמק כו' שרי בחמין שלא הוחמו כו'. נ"ב פירוש וקשה אמאי נקט לב"ה גבי חמין שהוחמו כל צרכן וק"ל:
בד"ה דיוקא דמתני' כו' ונראה לפרש דדיוקא דמתני' כו'. נ"ב פי' כדי שלא תאמר מתני' דכירה בלשהות איירי ואסור בלא גריפה ואם כן פליגא הך סתמא אסתמא דפ"ק ולא חררה על גבי גחלים כו' ואם כן סתמא בתרייתא עיקר ודו"ק:

דף לח.

רש"י בד"ה קתני מיהת כו' בין לרבה ולרב יוסף כו'. שוגג הס"ד כצ"ל:
בד"ה לפני גזירה כו' השוכחים וכי כו' הד"א:
תוס' בד"ה הא לכתחלה הא דיעבד כו'. נ"ב וצ"ע א"כ אמאי לא משני תרווייהו אליבא דר"מ ויאמר וכן אליבא דר' יהודה או יפרש נמי תרווייהו כדר' יהודה דמאחר דקשה נמי לר"מ חמין אחמין הו"ל לשנויי מיד וק"ל. ונראה דזהו פשוט לתלמודא דאיכא לשנויי חמין אחמין בין לר"מ בין לר"י דזו איירי לכתחלה וזו דיעבד וכן זו בגרופה וזו באינו גרופה אבל מה שקשה מתבשיל לתבשיל דהתם קאמר חמין ולא תבשיל והכא אמר חמין ותבשיל ולישנא דחמין ותבשיל משמע קצת דפליג אמאן דאמר חמין ולא תבשיל ומחלק ביניהן אלא חמין ותבשיל לשניהן שוין בכל מילי אם כן אזלי כל הני שינויי בין לר"מ בין לר' יהודה משום הכי מוכרח התלמוד לשינויא להשמיע דאף בכה"ג איכא שינויא ולאו דוקא חמין ותבשיל קאמר שיהיו שוין לגמרי ודו"ק:

דף לט.

רש"י בד"ה והא דתניא כו'. צ"ל והא דתנן כו' בפ' חביות נותנין כו' והד"א:
תוס' בד"ה מפני שמזיז כו' ליגזר שמא יחפור כו' כצ"ל:
בא"ד מעשה דאנשי טבריא כו'. נ"ב הכי פריך דשייך יטמין א"כ מעשה אסיפא קאי ויהיה אסור להטמין ביצה בחול אף מבעוד יום אבל למ"ד מפני שמזיז א"כ מעשה דאנשי טבריא אירישא קאי וא"כ הא דלא יטמיננה בחול כו' דוקא בשבת איירי עיין באשר"י:
בא"ד והוה חופר שהוא תולדה דחורש. נ"ב ואין להקשות א"כ אמאי קאמר ליגזור הא דאורייתא הוא שחופר גומא די"ל דה"ק אפילו את"ל דאינו חופר גומא ממש אף לר'

יוסף משום דלא שייך גומא אלא כשנוטל עפר בידו מן הקרקע ונשאר גומא כו' כמו שמפרשים התוס' לקמן מ"מ אסור מדרבנן א"כ ליגזור נמי הכא כו' ודו"ק:

בד"ה אלא למ"ד שמא יזיז כו'. נ"ב נ"ל דמשום הכי מקשי התוס' הכא מדפריך המקשה מרשב"ג אלא למ"ד כו' מאי פריך דילמא איהו אליבא דר' יוסי קאמר ורשב"ג לא ס"ל הכי אלא ש"מ אליבא דכ"ע אמר שהטעם הוא משום מזיז ולא משום שמא יטמין כו' א"כ קשה אטו מי לית ליה גזירה דהטמנה כו' ודו"ק. א"נ לעיל ליכא לאקשויי דדילמא רב יוסף מוסיף אדרבה וסבירא ליה תרוייהו טעמי ומאי בינייהו דקאמר לאו דוקא מאי בינייהו בין רבה ובין רב יוסף אלא רצה לומר מאי בינייהו בין הני תרי טעמי ודו"ק. (עיין במהרש"א היטב) (תירוץ האחרון מצאנו במקום אחר מכתיבת ידי הרב ז"ל):

דף לט:

רש"י בד"ה והאי תנא כו'. ואפי' ב"ה כו' אלא לפניו ידיו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אלא פניו ידיו ורגליו כו' כ"ש פניו ידיו כו'. נ"ב ואין לומר דה"ה פניו ידיו ורגליו אסור ולא תנא רחיצת כל גופו אלא למידק מיניה מבעוד יום שרי ומש"ה פריך מן הברייתא דאסור זה אינו דלמה ליה למיתני רחיצת כל גופו בשבת כדי למידק מבעו"י ליתני רבותא כדי לאשמעינן גופא דדינא בשבת דאפילו פניו ידיו ורגליו אסירי והא דתירץ במשתטף כל גופו קאמר ליכא למיפרך הא פניו ידיו ורגליו שרי דגריעי טובא מלהשתטף כל גופו כדמוכח להדיא בסוגיא זו ל"ק מידי אמת דגריעי מיניה אבל בתחלה מוכרח התנא להשמיע לן דאסרי שיטוף כל גופו דלא תימא לא אסרי אלא רחיצה אפילו פניו ידיו ורגליו אבל לשיטוף בעלמא ליכא צד איסור קמ"ל ודו"ק. אבל תימה דלמא לא איצטריך לאשמעינן דפניו ידיו ורגליו אסירי מאחר דתנא שאסורים בשתיה א"כ מכ"ש היא ולא תנא רחיצה אלא כדי למידק דבע"ש שרי כל גופו וצ"ל דמאחר דפניו ידיו ורגליו נמי אסירי א"כ מה שתנא סתמא אסורים ברחיצה הוה כאילו תנא להדיא דאיירי נמי בפניו ידיו ורגליו וא"כ יש להקשות אימא סיפא ומה משני דאיירי בשיטוף ולא ברחיצה וזה אינו שייך אלא בכל גופו ודו"ק (עיין במהרש"א):

בד"ה אלא אם כן ראויין כו' דהא לית להו מתוך כו'. נ"ב היינו פ"ק דביצה דף יג:

בא"ד והיינו טעמא שהבלנים חשודין כו' כצ"ל. ונ"ב הכי פירושו מאחר דב"ש אסרי להחם מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו ואפ"ה התירו כשמחמם לשתיה והותיר לפניו ידיו ורגליו ואע"פ שהמבשל לחולה אסור לבריא משום שמא ירבה בשבילו הכא התירו משום שמחת יום טוב כמו ממלאה אשה קדירה של בשר אע"פ שאינה צריכה אלא

לחתיכה אחת וכמו שפירשו התוס' בפרק קמא דגיטין א"כ אמאי לא שרי בית שמאי נמי להותיר אף כשיעור רחיצת כל גופו דהא ב"ש הוו קודם גזירה שגזרו על רחיצה בחמין ביום טוב אפילו בחמין שהוחמו בעיו"ט על כן משני דהיינו טעמא דאפילו בימי ב"ש לא רצו להקל ולהתיר שירבו כדי שיעור רחיצה כי הבלנים הם לעולם היו חשודין כו' ודו"ק:

בד"ה אמר רבה בר בר חנא כו' דהכא סתם במתני' כו'. נ"ב פי' אבל התם הוי מחלוקת ואח"כ סתם והלכה כסתם וק"ל:

דף מ.

גמ' דהא איתותב לא שמיע כו' כצ"ל ונמחק דילמא. ונ"ב פי' לא ס"ל כלומר לא חש להאי תיובתא ודו"ק נ"ל (עיין במהרש"א):

שם אמר רבא האי מאן כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ואי לא שמיע כו' לרב יוסף הא כו' הד"א:

בד"ה מחופים בנסרים כו' לחוש שמא נתחממו כו'. נ"ב מה שפירש"י בשבת לאו דוקא אלא ביו"ט וה"ה בשבת:

תוס' בד"ה דילמא ה"מ כו' אע"ג דלא קאמר במישנתנו כו'. נ"ב פי' שלא קאמר הלכה כדברי המכריע במשנתנו אלא סתמא קאמר הלכה כדברי המכריע בכל מקום:

בד"ה הלכה כדברי המכריע כו' ולא נהירא דלא הוי הכרעה כו'. נ"ב והא דהלכה כמותו משום דמפרש ונותן טעם לדבריו ותימה לי לפי' ר"ת דס"ל דהוי מכריע ממש הא ר"ע הוי תלמיד לגבי ב"ש וב"ה ואין התלמיד יוכל להכריע (עיין במהרש"א):

בד"ה למוצאי שבת כו' ולא ביו"ט דעובדא דמייתי כו' כצ"ל. ונ"ב פי' הא דריב"ל התחילו הבלנים וק"ל:

דף מ:

גמ' תדע דאמר כו'. נ"ב יש כאן להקשות מאי אולמא האי עובדא דר"מ מהאי עובדא דלעיל דר' וצ"ל דלא תימא לעולם אסור לומר ד"ת בבית המרחץ אפי' כדי לאפרושי מאיסורא אלא שרבי לא רצה שיחם בכלי ראשון אלא כדי שיפשור מעט וק"ל. והאי ש"מ תלת בע"כ נמי ליתא לכך מביא ראיה להדיא מהא דר"מ דשרי לאפרושי מאיסורא וק"ל (עיין במהרש"א):

רש"י בד"ה סולדת כו' ואסלדה בחילה כו'. נ"ב במענה (ג') [ב] דאיוב:

בד"ה לא ישוט דאע"ג דליכא למיגזר אסור. נ"ב פי' לחבית של שייטין:

דף מא.

רש"י בד"ה שותין ממימיו כו' ועוד דנחושתא דתנן באנטיכי כו'. נ"ב ר"ל תחתית של יורה וכן לענין ערות קלון אשה כדכתיב יען השפך נחושתך ותגלה ערותך ר"ל תחתון של אשה ע"כ:

דף מא:

תוס' בד"ה מיחם שפינה כו' שאין מתכוין אלא מדרבנן כו'. נ"ב פי' ואין שבות במקדש כמו שמסיק בסוף המסקנא ודו"ק:

דף מב.

רש"י בד"ה גחלת כו' לחון פסולת של כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה נותן אדם כו' שאמר ר"ת דחמין לתוך צונן כו'. נ"ב והר"ן כתב מאחר שמתערבין בעיריין אין בהם כח לבשלן כו' ע"ש:

דף מב:

גמ' אמר רבה מ"ט כו' והתניא נשברה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה חוץ מדבר שיש בו חומץ או ציר שהן כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה והיינו דרב נחמן הכא הלכה כלישנא בתרא כו'. נ"ב ושיטת הרי"ף והרמב"ם לעולם לישנא בתרא עיקר וכ"כ הרא"ש בב"ק:

דף מג.

גמ' באבנים מקורזלות. נ"ב פי' בערוך מקורזלות מתוקנות ואין בהם חידודין פי' אחר שאין ראשיהן חדין פי' אחר אבנים רכות וע"ש:
תוס' בד"ה בעודן עליו כו' כי שדינהו בקדרה כו' כצ"ל:

דף מג:

רש"י בד"ה ב' חלות כו' עושין אותה הדבורים כו' חלות דסתמא כו' כצ"ל:
בד"ה זה זוקף כו' אבל לאתויי מעיקרא. נ"ב פי' לזקוף אותה:

דף מד.

רש"י בד"ה מטלטלין כו' לאשתמושי ביה שלא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה דכ"ע טלטול כו' והכא חשוב כשוכח מדשרי שמואל כל דבר שדעתו ליטלו בשבת כו' כצ"ל. נ"ב והאשר"י נמי כתב דאיירי בשוכח אבל לא מטעם התוס' שפי' שלא היה דעתו שיונח במקום זה כל השבת אפילו בחמה אלא מאחר דמת בשבת הוה כשוכח ודו"ק (עיין במהרש"א):

בא"ד ופי' בקונטרם לקמן דאסור משום טלטול מן הצד כו' כצ"ל. ונ"ב ברש"י שלפנינו לא מצאתי אלא מפני שמזיז עפר ויכול להיות כפי' ר"י ע"ש:

בא"ד ואיידי דאיירי לעיל מיניה בגומא נקטי ומותיב כו' כצ"ל. ונ"ב הכי פריך בשלמא לפי' הקונטרם דפי' דהא סליקוסתא דרב הונא משום טלטול מן הצד הוא היינו דשייך בסוגיא דלעיל מיניה אמתניתין דקופה מטה על צדה כו' ואמרינן עלה הכל מודים שאם נתקלקל הגומא שאסור להחזירה והיינו משום טלטול מן הצד אבל השתא דאיירי משום שמזיז עפר וחופר גומא לא שייך כלל לסוגיא דלעיל דאיירי בטומן בגיזת צמר על כן משני אפ"ה שייך להא דלעיל דאיירי בעשיית גומא נקטה נמי הכא ר"ל דהכא נמי אסור משום חופר גומא וק"ל. ונכתב עוד בצידו כך הקישור בשלמא לפי' הקונ' איכא למימר דהכי מקשה מאחר שטמן הלפת וצנונות בתוך העפר א"כ אפי' מקצת עליו מגולים מ"מ א"א שלא יהא טלטול מן הצד לעפר שעל ראשן ואפ"ה שרי וה"ה לסליקוסתא אפי' לא דצה ושלפה דהרי אין בו איסור אלא משום טלטול מן הצד שמזיז עפר מן הצד לפירש"י וגבי טומן לפת אפי' דצה ושלפה אינו מועיל למה שלא יזיז עפר שעליו וכן פירשו התוס' בפ' חלון דהטומן לפת בכה"ג איירי אבל לפי' התוס' דמשום חופר גומא הוא ואינה אלא בלא דצה ושלפה אם כן מאי פריך מהאי ברייתא דהטומן לפת כו' דלמא איירי שלא בדצה ושלפה דחופר גומא אינו שייך אלא למטה בקרקע על כן משני דמשום הכי פריך דסבירא ליה לסתמא דתלמודא דסתם מתני' איירי אפילו בלא דצה ושלפה כו' ומסקי התוס' ותדע דלפ"ה קשה וכי רב הונא ושמואל לא הוי ידעי מתניתין דזרעים אבל לפירוש התוס' שפיר ידעי אלא דדחקי לאוקמי בדצה ושלפה ודו"ק (עיין במהרש"א):

בד"ה שבנר ושבקערה כו' ומדליקים כו' כבה כו' כצ"ל:

בא"ד להנאתו בא כו'. נ"ב פי' ולאחר שכלה הנאתו יושב ומצפה כו' וק"ל:

בד"ה לדברי המתיר כו' בפ"ק דחולין כו' נ"ב פי' אע"ג דלית ליה מוקצה מחמת מיאוס מוקצה מחמת איסור אפילו לחוד אית ליה וק"ל:

דף מד:

תוס' בד"ה ואין מצלת כו' כל הבית טהור לפי כו' כצ"ל. ונ"ב פי' מן הבור לעלייה ודו"ק:

בא"ד פירשן על כו' רישא דמפסיק בין כו' כצ"ל:
בד"ה הא אין עליה כו' ומיהו מטה שיחדה כו' עד סוף הדבור. נ"ב גליון הוא והדבור שאחריו יוכיח ודו"ק. ויש מגיהין האי ומיהו אחר דבור של אחריו דהיינו ה"נ מסתברא כו' וטעות הוא בידם דלא שייך לומר ומיהו כו' דנהי דממטה אין ראיה מכל מקום איכא ראיה מכרכי דזוזי כו' וק"ל:

דף מה.

תוס' בד"ה ה"נ מסתברא כו' ואלו לר"ש שרי. נ"ב זהו לפי סברת ר"י בד"ה ומה נר כו' והקשה על רש"י כו' ומתוך דבריו משמע דלא מחלק בין מטה לנר לענין יחדו אבל רשב"א ס"ל דר"ש מודה גבי מטה כמ"ש בדבור שלפני זה שר"ש מודה וכן ס"ל לרשב"א בהיפך הדף בד"ה אין לנו כו'. (זה מצאנו בכ"י הרב ז"ל במקום אחר):
בא"ד ודכרכי בזוזי כו'. נ"ב פי' דרב אסר לעיל בפרק קמא ומיניה דייק תלמודא בפ' מי שהחשיך דרב כר' יהודה ס"ל וק"ל:
בד"ה אלא שמן שבנר כו' דמוקצה למצותו לא אסור לטלטל כו' דלא איתקצו לא מחמת מצוה כו' כצ"ל:

דף מה:

גמ' פצעילי תמרה כו' נ"ב פ"ה תמרים שאינם מתבשלים באילן לעולם וגודרין אותם מן הדקל ועושין להן חותלות וכונסין לתוכן ומתבשלות ומבעיא לר"ש מהו לאכול מהם ביו"ט ולא נהירי דפצעילי תמרה לא משמע הכי אלא פי' דהוה פגי תמרה שסופן להיות נגמרים ומתוקנין יפה יפה ועדיין לא נתבשלו ופוצעין אותם א' לשנים בסכין ומעלין אותן לגג ליבשן ולא הוי כגרוגרת וצימוקין דלא דחינהו בידים דלא היו ראוים מעולם:
שם ר"ש אפילו בב"ח כו' כצ"ל:
תוס' ד"ה לדבריו כו' צ"ל וא"א לדבריו כו':
בד"ה דאית ביה ביצה כו' אוסר ר"ש לטלטלה כו'. נ"ב אבל הרא"ש מוכיח בסוף ביצה דר' יוחנן אפילו לטלטלה אוסר מהאי טעמא אלא הוי מצי לשנויי כו':

דף מו.

גמ' דהואיל וחזי לכסות ביה מנא נמחק. ונ"ב בס"א אינו וכן משמע מעובדא דלקמן:
תוס' בד"ה דחוליות כו' דבפ"ב דביצה כו' כצ"ל:

דף מו:

גמ' נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך שבת כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ואמר עולא כו' אמר כגון זה מבטל רשות כו' כצ"ל ונמחק נותן רשות. ונ"ב פי' ולא חשבינן כמומר ממש שאינו יכול לבטל בלא שכירות לאפוקי ר"מ דאמר אפילו מחלל שבת בפרהסיא מבטל רשות ע"ש:
בד"ה והא תנן כו' וא"ת דבביצה משמע דאביי סבר כהך ברייתא דתלתא בבא דאמרי לר"ש היכא דנפל בו מערב יום טוב אם בקרו מבוקר דאמר אביי התם כוותיה דרבה בר רב הונא מסתברא מדקתני שלשה בבי בברייתא וא"כ דשני ליה כו' כצ"ל. ונ"ב כך הוא ראוי להגיה דמה תלוי באדא בר אוכמא כי רק לפי האמת דבעי למימר ברייתא משבשתא היא מוקי כאדא כלומר שהוא רגיל לשנות הברייתא בשבוש שהיה שוכחן וכן פירש רש"י ודו"ק:
בא"ד ולית ליה הך ברייתא משמע מתניתא דרבי אושעיא דאדא בר אוכמא הוה משבש ותני כו' כצ"ל:

דף מז.

גמ' עליה שברי עצים כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה דאית כו' ולבונה חזיא להריח ואגב לבונה מטלטל כו' לתוכה כצ"ל והס"ד:
בד"ה אגב כו' רבותא דאע"ג כו' אשמעינן כגון דאיכא כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה הוה מטלטלינן כו' או צואה וקשה דמשמע כו' גרעי משברי עצים כו' כצ"ל:

דף מז:

תוס' בד"ה מפני שמקרב כו' ומיד נכבית אבל לרבנן אפי' מחיצות של מים כו'. נ"ב ודוחק לומר דתלמודא שלנו יחלוק על דין הירושלמי במה שאינו תלוי בסוגית התלמוד בשלמא מה שהירושלמי מוקי כר' יוסי ותלמוד שלנו מוקי כרבנן ל"ק מידי כי זה תלוי בסוגית התלמוד המשתנה ביניהן אבל מה שפסק להדיא בירושלמי להתיר מחיצה של מים לרבנן ונאמר דתלמודא דדידן לא ס"ל זהו דוחק ואח"כ מסיק ונראה כו' ר"ל בשלמא בלא פי' ר"ת וגירסתו א"ל מאחר שהירושלמי מתיר להדיא מחיצה של מים לרבנן והכא אוסר בנתינת מים תחת הנר אפילו נפרש מפני שמקרב כפשוטו בלא גזירה דשמא יגביה אלא שקרב כיבוי אסור אפילו לרבנן מ"מ יש לחלק ביניהם כו' אבל פירוש ר"ת עדיין

בקושיא עומד ומסיק ועוד כו' ר"ל ואפי' לפי' ר"ת יש ליישב ולומר מה שהירושלמי מתיר תלוי בשינוי הסוגיא ואינו תמיה במה שפליגי אהדדי ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף מח.

תוס' בד"ה דזיתים מסקי כו' אבל תנור או חפירה שיש אויר כו'. נ"ב ובמרדכי ארוך כתוב בשם מהר"ם דאפילו בתנור מגופה דמוסיף הבל טובא מותר ואין לדמות כו' כמ"ש כאן:
בד"ה מ"ש כו' נותן אדם קיתון כו' כצ"ל:
בד"ה וכי מפני כו' צ"ל הדיבור מוכין שטמן בהן מהו לטלטל בשבת א"ל וכי מפני כו':
ע"ב גמ' בכלאים חיבור עד שיתחיל כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה להא שמעתין דלקמיה מאן כו' הד"א:
בד"ה בית הפך כו' להפשיר הס"ד:
תוס' בד"ה וכי מה בין כו' וא"ת התם לכ"ע כו' כצ"ל:
בד"ה אי חיבור כו' הא דאמר השחור והזוג כו'. נ"ב פי' הרמב"ם ז"ל מספרים קטנים:

דף מט.

גמ' בפיסקא ולא בעשבים כו' נמחק וצ"ל בזמן שהן לחים:
איבעיא להו כו' בעל כנפים מאי היא אביי אמר כו' כצ"ל:
ע"ב גמ' לרבא טומנין בגיזי צמר כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה לא אמרו כו' או עוקצה לא מהני כו' שניטל חורה או כו' כצ"ל:
בד"ה כנגד כו' אף על גב דאיכא דדמיא לה כו' כצ"ל:

דף נ.

גמ' בזמן שצבען בשמן נמחק בשמן וכן בתוס'. ונ"ב בס"א אינו וכן ברמב"ם אלא צבען לחוד והוא תכשיט לנוי. ולרש"י צ"ל צבען כמו טבלן כתרגומו וטבל וצבע:
רש"י בד"ה שגידרן צ"ל שגידדן כל קציצת תמרים קרי גדידה כצ"ל:
בד"ה אבל כו' משאוי ואין כו' הד"א:

דף נא.

רש"י בד"ה גלופקרא כו' הסדינין ונוטל כו' הד"א:

דף נא:

גמ' מניחין מיחם ע"ג מיחם כו'. נ"ב גירסא זו היא ממש ביש ספרים למעיין בהם רק שינוי הלשון (עיין במהרש"א):
רש"י בד"ה קדרה כו' ומיחם על גבי קדרה. נ"ב לכאורה נראה אבל קדרה על גבי מיחם אסור והרי"ף גורס הכל להיתר וכן בס"א:

דף נב.

מרא נאקתא חיורתי כו'. נ"ב בערך ערך נאקא פירש גמלתא נקבה גדולה הראויה למשאוי:
תוס' בד"ה חמרא לובא כו' ביחזקאל פוט ולובים היו בעזרתך וגו' כצ"ל. ונ"ב ביחזקאל לא מצאתיו כי אם בנחום האלקושי וכך כתיב כוש עצמה ומצרים ואין קצה פוט ולובים היו בעזרתך:
גמ' א"ר ירמיה כו' וכלים ושאר כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מזין עליהם כו' אם יש באזוב לא ישנה כצ"ל. ונ"ב פרש"י דנפסלו במלאכה של הזאה דבהמה דלא הוי שם הזאה עליה והוי ליה כמים שנעשה בהם מלאכה פ"ק דיומא דף י"ד:

דף נב:

גמ' וטובלן במקומן והאיכא כו' דאי לענין טומאה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה טהורה כו' ועומדת לרצועה ומיהו כו' כצ"ל:
בד"ה יוצאות כו' שפיר וליכא למיחש כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה היא של אלמוג כו' יש בה בית קיבול כו' כצ"ל:

דף נג.

רש"י בד"ה אבא חברי כמו אברך. נ"ב כך מצא רש"י בגירסא עיין בפרק א"ט דף מ"ה:
בא"ד אבא למלכא. נ"ב והכי נמי פירוש אבא לכל החברים פי' ראש החכמים:
תוס' בד"ה אריוך שם מלך כו' לשון ארי נ"ב פי' שהוא לשון מלכות ע"ש גור אריה יהודה ודינא דמלכותא דינא והלכתא כשמואל בדיני רש"י בריש פרק התכלת:
בד"ה דשמעי' כו' רב קאי כשמואל כו'. נ"ב ובאשר"י פרק כירה כתב אפילו לגבי תרווייהו כחדא הלכה כרבי יוחנן:

דף נד.

גמ' בפיסקא הרחלים יוצאות נמחק:
רש"י בד"ה למילת כו' כלי מילת. נ"ב פי' צמר לבן ורך מאד כך פי' בערוך שנקרא מילת:
בד"ה בשלייתה כו' ול"נ כו'. נ"ב דוקא הא דברייתא מפרש כך אבל לעולם במשנה שלא נאמר להדיא זנבו מפרש מרדעת ודו"ק:
תוס' בד"ה רב אמר כו' וי"ל משום דאיכא דמפכי להו לתנאי כצ"ל:

דף נד:

גמ' קמיה דרב נחמן כו' כצ"ל:

דף נה.

רש"י בד"ה רישך בקרירי כו' אינו נכוה כו' אבל מעט צער יש כי אינם קרים ממש אלא נגד מר עוקבא וק"ל נ"ל:
בא"ד יכוה בחמין הס"ד:
תוס' בד"ה אין מיתה כו' פי' לפי שהגזרה באה כו' כצ"ל:

דף נה:

גמ' אל תקרי יצועי אלא יצועיי נימחק. ונ"ב בס"א אינו וכן נראה מפירש"י:
רש"י בד"ה אחת של שכינה כו' שהוא רואה בו שכינה הוא בא ולן באותו הלילה כצ"ל. ונ"ב פי' והיה לו מטה אחת של שכינה ובעבור שרחל היתה חביבה עליו קבע אותה באהלה ואחר מותה קבע באהל בלהה וכן פירש רש"י בחומש:
בד"ה פחז נוטריקון הוא כצ"ל:

דף נו.

גמ' בירושלים וגו' כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה דברים הניכרים כו' עצמו ועד עתה היה מצפה כשיבא ויושיבוהו במלכות יתנאה ויסתפר לכך לא קבל דבריו כו' כצ"ל. ונ"ב פי' של מפיבושת ודו"ק:
בא"ד והוא השיבו קשה כו'. נ"ב פי' זה מוכיח על הדברים הניכרים שראה:

דף נו:

גמ' ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דבריך כו' כצ"ל. ונ"ב היינו שלא רצה לקבל התנצלות שלו ומ"ש אמרתי אתה וציבא כו' היינו מה שאמר בתחלה הנה לך כל אשר למפיבושת כלומר כל אשר למפיבושת יהא לך וברשותך כמו לו והיינו תחלקו וק"ל והמפרש בע"א טועה נ"ל:

שם להר המשחה. נ"ב בסוף מלכים כתיב שם המשחית וע"ש בפירש"י:

שם אבוה דרבי ירמיה כצ"ל. ונמחק בר אבא וכן ברש"י:

רש"י בד"ה על עסקי נחל ומה אם על נפש כו' כצ"ל:

בד"ה כדרבי יונתן צ"ל כדרבי נתן:

דף נז.

רש"י בד"ה חבקין כו' צינגל"ה שאוסרים בו את הסוס כצ"ל:

תוס' בד"ה במה אשה כו' בקליעת השער אבל חוטין הנתונים בקליעת שער יוצא בהן דבהנהו כו' כצ"ל:

דף נז:

גמ' בחוטי צמר אלא מודים איתמר אמר רב יוסף א"ר יהודה אמר שמואל כו' אפוזייני תניא כו' של צמר תנן וכל שכן כבלא דעבדא איתמר רב אמר כבול של צמר תנן ושמואל אמר כבול של עבדא תנן אמר רבי אבהו כו' כצ"ל. ונ"ב ס"א וכן ברי"ף:

רש"י בד"ה מכלל כו' בשער ש"מ כו' הד"א:

קודם ד"ה חומרתא כו' צ"ל ד"ה אלא מודים איתמר כו' ה"ג בספר הישן:

בד"ה אפודייני כו' צ"ל אפוזייני. ונ"ב פי' הרי"ף ציץ בד"ה המקפת כו' מאזן לאזן הס"ד:

בד"ה בכבול כו' איסטמא ומדקתני כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אי כבלא כו' יוצאה בכבול כו' דעבדא תנן אמאי כו' כצ"ל:

בד"ה אין בה כו' כצ"ל:

בא"ד האי נמטא גמדא כו'. נ"ב לבד קשה:

בא"ד בין רך וקשה כו'. נ"ב פי' לענין העלאה דאסורה מן התורה אין חילוק בין רך וקשה מאחר שהוא שוע טוי ונוז ודו"ק:

בא"ד מדאורייתא להציען. נ"ב פי' אפילו לישראל:

בא"ד של צמר ושל פשתן כו'. נ"ב כזה הלשון מצאתי במקצת מרדכי אבל בספרים שלנו אינו ועל כל פנים לאו דוקא קאמר דבבלאי בגדים של צמר לבד אסור בתוך סדינים ולא שרי אלא בגיזי צמר לחוד וכן איתא להדיא בהג"ה אשר"י סוף פ"ק דביצה א"נ לצדדין קאמר בבלאי של צמר והכיסוי הוא של סדינים או בבלאי בגדים של פשתן והכיסוי הוא מבגד צמר אפילו הכיסוי הוא של משי או מבגד צמר גפן ומ"מ אסור וק"ל:

בא"ד או של משי שלא התירו כו' כצ"ל:

בד"ה ואין מטמאה לס"ת טהור כו'. נ"ב עי' בפרק נגמר הדין (סנהדרין בדף מ"ח:)

דף נח.

גמ' טיט וכדרב נחמן כו' מ"ש זוג שבצוארו דלא דילמא כו' אמר מר לא תצא בהמה כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה שמואל אמר כו' כבלי דעבדא כו'. נ"ב מפרש"י משמע דל"ג לעיל איתמר פלוגתא דרב ושמואל כמו ביש ספרים ודו"ק:

בד"ה כסות עושים כו' צ"ל שבכסותה עושים כו':

בד"ה אלא אי כו' כלי חרס אלא כלי אדמה כו' כצ"ל והד"א:

דף נח:

גמ' ואמר רבה כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה הזוג כו' הרי הן כלי אחד כו' כצ"ל:

בד"ה אלא אמר רבא כו' דודאי לאו חד מנא כו' כצ"ל:

בא"ד ואינו מקבל טומאה הזוג לעצמו ומיהו לענין מפרח טומאה מיניה לא פרחה מיניה משקבלה כצ"ל והס"ד והשאר נמחק. ונ"ב ס"א ועיקר:

תוס' בד"ה מתיב רבא כו' בלא חזרה מתיב רבא כו' ועינבל וכי תימא כו' להחזירו אלא אמר כו' הד"א:

דף נט.

רש"י בד"ה הואיל וראוי להקישו על גבי כו' כדקתני במתני' קמייתא כו' נטלו עינבליהן אחרי טומאתן טמאין כו' כצ"ל:

בד"ה ר"א אומר במדרסות כו' כגון ג' על ג' כו'. נ"ב פי' שלשה על שלשה:

בא"ד והרי עתה אינו כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה ור"י כו' וע"כ אירי בלא יחדו כו' כצ"ל:

דף נט:

גמ' אריכא דאיטלע לוי כו' לוי לר' אפס מיכף הוה כייף ליה כצ"ל. ונ"ב אף דר' חנינא לא רצה למיכף ליה היינו דלא רצה לסרב כ"כ נגד רבי שגזר עליו נשיאות לכך היה יושב בחוץ כעין שב ואל תעשה ודו"ק:

שם אמר ר"י אמר רב ששת קמרא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה כלילא כו' לדידיה בארוקתא כצ"ל:

בד"ה מנקטא פארי כו'. נ"ב עיין לעיל ברש"י (דף נ"ז) ע"ש:

כלבוס כזה:

בד"ה וטבעת כו' עליה כו' הס"ד:

בד"ה הא ר' נחמיה כו' תכשיט הוא רבנן הד"א:

בד"ה הלך אחר כו' הם טמא כס"ד ואח"כ מה"ד סמלונין כו':

תוס' בד"ה מאן דרכה כו' לנשים חשובות דאפילו כו'. נ"ב פי' דלא תימא מש"ה לא מוקי בנשים חשובות משום דלרבנן אפי' נשים חשובות אסורות כמו בעיר של זהב ע"כ מסקי דאפי' רבנן מודין כו' אי לאו דלא שייך לומר נשים חשובות אלא בעיר של זהב או כלילא ודו"ק:

בד"ה מנקטא פארי כו'. נ"ב ומנקטא לשון מקבלת כעין שפרש"י לעיל:

דף ס.

גמ' בערסא הלך כו' חותם תכשיט דאיש כו' חותם תכשיט דאשה כו':

שם נחבאין במערה ואמרו כו' אחד מהם יוצא כו' מעל גבי המערה כסבורים היו שבאו עליהם אויבים דחקו כו' היו שבאו עליהם כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה המעמיד כו' השתי ראשין. נ"ב פי' של קנה:

בד"ה סנדל המסומר של עץ הוא ותוחבין מסמרות לחזק העליון עם התחתון ובגמ' מפרש מ"ט גזרו ביה כצ"ל והשאר נמחק:

בד"ה והרגו זה כו' בדחיקתן הס"ד ואח"כ הה"ד שהיו סנדליהן מסומרין כו' כצ"ל. ונ"ב ומש"ה אסרו דוקא סנדל המסומר וק"ל וכן פי' הרמב"ם:

בד"ה אלמה תנן במס' ביצה משלחין כלים כו' הד"א:

תוס' בד"ה ושמעו קול כו' של סנדל המסומר. נ"ב נ"ל דהתוס' פירשו מש"ה אסרו סנדל המסומר ולא פי' כרש"י כו' שהרגו בסנדליהם אלא מחמת דחיקה הרגו אפילו לא היו מסומרין כלל אלא התקלה באה מכח המסומר שאם לא היו המסמרים לא היה נדמה

בעיניהם כקול אויבים כו' ולעיל גבי היוצא אל יצא כו' לפירוש התוספות צ"ל דאם לא היו המסמרים לא היה ניכר מנעל הפוך וק"ל:
בד"ה לא בסנדל כו' צ"ל לא סנדל המסומר ולא מנעל שאינו כו':

דף ס:

בגמ' משלחין כלים ביו"ט בין תפורין בין שאינן תפורין נמחק:
רש"י בד"ה לסורא חסר תרתי דומה אצל דומה כצ"ל. ונ"ב נ"ל אדם שבא מפומבדיתא דהתירו לו כ"ד מסמרות ואח"כ בא לסוריא אם כן נפלו לו ב' בדרך אם כן נוהג כמותם והוא דרך משל דומה בא אצל דומה ודו"ק:

דף סא.

רש"י בד"ה דמומחה כו' קמיע שנעשית קמיע זו לשלשה אנשים כו' כצ"ל:
בד"ה נכפה כו' במוחו ומפילו כצ"ל:
תוס' בד"ה דעבד הכי כו' ונראה לר"י דה"פ כו'. נ"ב סוף סוף נשמע שינהוג כאחד מהן ויכוין לאחד אבל לא היום בימין ולמחר בשמאל ויאמר שמכוין לשניהם:

דף סא:

רש"י בד"ה יגוד יקוץ כו'. נ"ב אבל כערוך גורס יגור ברי"ש ופי' יגור אותו במגירה ע"ש:
תוס' ד"ה הא לאמחויי כו' ודבור שאחריו אתמחי קמיע כו'. נ"ב הוא תוס' רשב"א והן כנגד תוספות של ר"י שכתב למעלה וזה ברור למעיין בו:
בסד"ה הא לאמחויי כו' אלא אם כן ריפא שלשה אנשים. נ"ב פי' ואף על גב דלגבי איתמחי קמיע לא צריכא שלשה גברי מכל מקום הכא דכבר הוחזק גברא קודם שהוחזק הקמיע אם כן ראוי לתלות או בהמחאת גברא או במזל החולה ולא בהמחאת קמיע כלל ומשום הכי פירש רש"י שהרי הוחזק בשלשה אנשים ודו"ק:

דף סב.

גמ' בד"ה אלא הב"ע כו' בשקין אלא אר"י כו' אמר רבא תרצת אשה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה במכוסה צ"ל אלא במכוסה כו':

דף סב:

רש"י בד"ה ותלכנה כו' שיהיו מסתכלין בה כו' כצ"ל:

בד"ה דמרמזן כו' דסיקור נמי לשון הבטה כצ"ל:

דף סג.

גמ' שנא' והדרך צלח א"ת כו' שנא' רכב יכול כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה המחדדין כו' להתחדד הס"ד:
בד"ה במיימינין כו' טעמיהן בדיקדוק ובוררן. נ"ב בדוקיין ובירורן כצ"ל:
בד"ה מי יאמר צ"ל ומי יאמר:

דף סג:

גמ' ע"כ לדברי תורה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ועשו כו' כלי דלא תקבל טומאה כו' כצ"ל:

דף סד.

תוס' בד"ה מנין כו' ומשיחות ושק כצ"ל:

דף סד:

גמ' שבח הוא לה אלא ילדה כו' כצ"ל ונמחק ואתיא לאחוויי:
רש"י בד"ה בין משל כו' סוס הס"ד:
בד"ה וחכמים כו' נקט דוקא דלא מאיס דליכא למימר דשלפא ליה כו' ל"א כו' דרבי ורבנן וה"ק כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ובלבד כו' אסרינן להחזיר הרטייה כו' כצ"ל:
בד"ה ובלבד כו' לאשמעינן דלא תצא פשיטא כו' כצ"ל:

דף סה.

רש"י בד"ה אבל של כסף כו' ומ"ש רבי דקשרי משום דחשיב כו' כצ"ל:
בד"ה יוצאה בה כו' ומחויי דמיגלי כו' הד"א:

דף סה:

רש"י בד"ה פסולות לכהונה כו' לאו אורת ארעא. נ"ב אבל הרמב"ם כתב דתרבות רעה היא ומכין עליה מכת מרדות וכן בסמ"ג:

בד"ה וסבר כו' וחזרתי ובדקתי לפרש כו'. נ"ב פי' כדי ליישב ולקיים פי' רבינו הלוי ויגעתי ולא מצאתי וק"ל:
בא"ד נוטפין כשאובין ולאו כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה פסולות כו' בפ' הערל דקאמר התם לית הלכתא לא כברא ולא כאבא כו' עד דקאמר כו' כצ"ל:
בד"ה סהדא כו' שהרי בבל במזרח א"י קאי כו'. נ"ב לאו דוקא ממש למזרח דהא מסקינן בפרק קמא דגיטין דבבל לצפונה דא"י קיימא אלא משוכה לצד המזרח רחוק מן המערב ודו"ק:
בד"ה שמא כו' רוצה להטבילן בהן משום כו' כצ"ל:
בד"ה דאמר כו' טפחיים עולים כנגדה כו' דבכורות דתניא כו' אלא יובל שמו כו' הד"א וכצ"ל:
בד"ה הקיטע כו' אבל הכסא שבידו כו' כצ"ל:

דף סו.

רש"י בד"ה טמא מקבלין צ"ל טמא ומקבל טומאת כו':
בד"ה ואין יוצאין כי' דמשתלפי הס"ד:
בד"ה טהור מכלום כו' טומאה ולא מטמא מדרס משום כו' עץ הוא אלמא אע"ג דזימנין דמסתמיך עליה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה רבא אמר כו' ל"ל בית קבול כתיתין כו' נ"ב פי' דס"ל השתא דבכל ענין ראוי למדרס ואף א"ת שהאמת כן הוא שאף בלא כתיתין טמא מדרס ולא תני כתיתין אלא משום טומאת מת תיפוק ליה כו' ולאו דוקא שקשר הקושיא לדברי הרב פורת דבזולתו יותר יוקשה ל"ל בית קיבול כתיתין ודו"ק אלא משום דסליק בהאי עניינא טהור לגמרי מקשה ל"ל כו' ואדרבה יטמא לגמרי ודו"ק:

דף סו:

גמ' פיסקא כסא וסמוכות שלי טמאין כו' כי היכי דציל הא כו' שיעא כו' גמלי דדרי מידי כו' דאיקלע לי' ולהדר כו' נהרא נהרא שקיל מיא דיהבה לי' דאורחא כו' כצ"ל:

דף סז.

רש"י בד"ה חמרא דאכפא חמור שנושאין אותו בכתפים הלצנים כו' כצ"ל:
בד"ה קשרי פואה גרנצ"א קושרים כו' כצ"ל:

בד"ה דרב הונא כו' רבו וכן כו' חייא ורבי כו' הד"א:
בד"ה מתני' כו' שמועות דאיירי בקטנים היה כו' כצ"ל. ונ"ב נ"ל:
בד"ה תרווייהו געגועים ולפופי כצ"ל:
בד"ה בשמא כו' בן פלונית. נ"ב דוקא נקט פלוני בן פלונית שבני אדם מכירין האשה שהיא אם הולד יותר מאביו כך שמעתי:
בד"ה ולימא ליה לשומשמנא הס"ד:
גמ' וירא מלאך ה' אליו וגו' ויאמר משה וגו' ולמחר לימא וירא ה' כי סר לראות ולמחר ויאמר אל תקרב הלום כו' כצ"ל:
שם ובמסמר מן הצלוב כו'. נ"ב פי' מן עץ צלוב עיין בערוך:
שם דעבדי לזירפא:
נ"ב והרמב"ם פי' שהוא מועיל לקדחת שלישית ע"ד סגולה ע"ש:
שם סוקרו בסיקרא וטוענו כו' כתריס שייא שייא כצ"ל וכן ברש"י:
רש"י בד"ה לאישתא תלתא כו' שחפת שלישית כו'. נ"ב והוא שאנו קוראין קדחת רביעית:
בד"ה כולהו אית כו' דרכי אמורי אלא כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה בני מלכים כו' דילמא מיפסק ואתי כו' כל אדם דקתני במתני' בין קטנים עשירים בין קטנים עניים וכר' שמעון ר' זירא אומר בזוג שבכסותו ומהו כל אדם דקתני במתני' בין גדולים בין קטנים ומתני' פליגא כו' שבצוארו אלא כאן בגדולים כו' דאי מיפסיק אתי לאתויי כו' כצ"ל (עיין במהרש"א):
בא"ד יש לדקדק אמאי נקט בני מלכים. נ"ב פי' מאי חילוק יש ביניהם שצריך אח"כ לרבות כל אדם משום שכל ישראל בני מלכים הם אפילו לא יהיו בני מלכים מאי אסור איכא בקטנים ודו"ק:
בא"ד אבל בני מלכים לא מחייכי א"כ אפי' כו' כצ"ל:

דף סז:

גמ' בכותל בפני האפרוחים וגו' דרכי האמורי אבל נותנין כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה המבקעת כו' ואית דגרסי מקבעת כו' הקליפות במקל וקובעתן בכותל לפניהם כו' כצ"ל:
בד"ה ומכסה צ"ל דמכסי כו' למעלה ממהר כו' הד"א:

דף סח.

רש"י בד"ה ועשה מלאכות כו' שלא שמע בינתיים שאותו היום כו' כצ"ל:
בד"ה היודע כו' אב מלאכה אחת חטאת אחת ואע"פ כו' הכי דמשום הפסק ימים כו' כצ"ל:
גמ' וגבי שביעית נמי כו' כצ"ל וכן ברש"י וכן בתוס':
רש"י בד"ה כל שהוא כו' לשון רבינו הלוי סטיס ווישרא וורנצא כצ"ל ונ"ב כן פי' הר"ש בזרעים דף ג' [פ"א מ"ד] אבל רש"י פי' בפ' מקום שנהגו (פסחים דף נ"ג) ובפ' בא סימן (נדה דף נ') סטיס מוריקא קרוגא וקוצה ווישרא ובפ' בא סימן קוצה גויטרא:
תוס' בד"ה וגבי שביעית כו' ואין לו ולדמיו ביעור כו' בבבא אחריתא כלל גדול אמרו בשביעית כו' כצ"ל:
בד"ה דאית ביה אבות כו' דלא שייך להזכיר אבות ותולדות כו'. נ"ב ותימה הא תנן אבות נגעים ותולדת אע"ג דליכא איסור מלאכה וצ"ע ואין לומר דתולדות נגעים כתיבי כמו שכותבין התוס' בריש מכילתין וה"ק כל היכא דלא כתיבי תולדות לא שייך לומר תולדות אלא במידי דאיסור מלאכה ודו"ק. זה אינו דהא קתני אבות נזיקין והתולדות לא כתיבי ונראה בעיני ליישב דדווקא באיסור מלאכה שהאב יותר נראה למלאכה מהתולדות וכן לענין נזיקין האב נראה יותר למזיק מהתולדה משא"כ באיסור אכילה דמאיזה צד נראת הזית או הגפן לאב יותר מהרימון או האתרוג ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף סח:

גמ' ולבסוף שכח דמי והכי כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה חייב על כו' ה"ל למיפרך ולמתני כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה וכ"ש האי ה"נ כו' ואינו כן לרבה דכריתות כו'. נ"ב ול"נ שאינו צריך לכל זה דבודאי לפי האמת דיודע עיקר שבת כו' אינו חייב אלא על כל שבת ושבת ולא אכל מלאכה ה"ה היודע שהוא שבת כו' אינו חייב אלא אכל מלאכה ולא אכל שבת כדעת רבה דכריתות אבל לפי ס"ד דהשתא דהיודע עיקר שבת חייב נמי אכל מלאכה משום דחילוק שבתות גורם שמביא קרבן אף אחילוק מלאכות ה"ה נמי איפכא כשיודע שהוא שבת כו' דחילוק מלאכות גורם שמביא נמי אחילוק שבתות ודו"ק (עי' במהרש"א):

דף סט.

גמ' הואיל וחידוש הוא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אלא מונבז כו' צ"ל ואלא:
בד"ה הכל מודים כו' בהא דשגגת קרבן כו' חידוש בקרבן דידהו אמר מונבז דמחייב בשגגת קרבן הכא דחידוש הוא כו' לכ"ש אלא לרבנן כו' כצ"ל והכל דבור אחד:
בד"ה ומאן הכל כו' בעינן שישגוג בלאו כצ"ל:
תוספות בד"ה דידע בדאיסי כו' כצ"ל. ונ"ב דף ו':

דף סט:

גמרא ל"א מני אילימא מונבז פשיטא כו' עד תיובתא. נ"ב אין זה לשון התלמוד אלא שרש"י מצא בספרים גירסא זו וק"ל:
שם ואמר אביי כו' כדי פרנסתו בר מההוא יומא וההוא יומא לימות לעביד מאתמול כו' בחמשא בשבתא נפיק כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה הא מני כו' בשבועות בפרק ג' כו'. נ"ב וכלשון אחר שפירש בקונטרס מוכח בשבועות פרק ג':

דף ע.

גמ' בני ישראל וגו' כו' ועשה מאחת מהנה פעמים כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה כאן כו' צריך להביא הס"ד:
בד"ה כאן מידיעה כו' ידע וכי אמרי כו' כצ"ל:
בד"ה ועל כולן כו' למכתב חד הס"ד:
בד"ה אחת מאחת כו' מהנה למדרש ודרוש אחת כו' הנה עשייתו הנה וחייב אחת כו' ומ' יתירה דרוש הכי לרבות כו' חטאת מהנה כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה יכול כו' ומיהו ממתני' דמ' מלאכות דייק שפיר כו' כצ"ל:

דף ע:

גמ' דידע ליה שבת בלאו כו' דידע ליה שבת במאי דידע ליה בתחומין כו' חזר וקצר וטחן כו' על קצירה ועל טחינה של זדון כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ונודע לו כו' על שתיהן הס"ד:
תוס' בד"ה חזינן כו' דשיילינן ליה ואמר דאי הוי כו' כצ"ל:
בד"ה נודע לו על הקצירה כו' אם כן רבה ואביי דסברי כו' כצ"ל:

דף עא.

גמ' בעי מיניה ר' זירא מר' אסי קצר וטחן כו' כצ"ל. ונ"ב יש שהגיהו מלבם וא"ל בעי ר' זירא מרבי ירמיה וטעות הוא בידם כי ר' זירא רבו של ר' ירמיה היה ור' ירמיה בעי מיניה וכן איתא להדיא בהגהות בפרק בהמה המקשה ע"ש:

רש"י בד"ה תלוקין לחטאות כו' הלכך לא מצטרפי. נ"ב ופליג על אביי ורבא וסבר דהעלמות חלוקות ולא גרירה:

תוס' בד"ה גרירה דגרירה כו' קצירה וטחינה שעמה כו' קצירה וקצירה שעמה כו' הקצירה שעמה היא נגררת כו' כצ"ל והשאר נמחק:

בד"ה אנן אסיפא כו' אפילו מרישא הוי מצי לשנויי כו' כצ"ל:

דף עא:

גמ' ספוקי מספקא להו ואם כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה מכלל דרישא דאמר חייב הס"ד:

בד"ה על חטאתו כו' תמימה נקבה על כו' כצ"ל:

בד"ה קמ"ל כו' בהדי דזית בלא שום כו' כצ"ל:

בד"ה ה"ג כו' וכי פריך בעל התלמוד כו'. נ"ב מש"ה כינהו רש"י בעל התלמוד ליישב הלשון דאת"ל קאמר לשון יחיד וק"ל:

בא"ד הוא דמחייב לר' יוחנן תרתי אבל כו' מודה ליה לא הוה כו':

בא"ד הוא ולפרושי כמו מ"ט כו'. נ"ב פירוש שמפרשים שחוזר הפשטן אחר שאמר לו הבעיין ודילמא ספוקא מספקא ליה א"ל איהו אנא נמי לאו למיפשט קבעינא דפליגי בתרווייהו אלא את"ל קאמרינן כלומר כך היה קשה לי את"ל כו' א"כ במאי מוקי ליה כלומר מאי טעם הוצרך לאוקמא בכזית ומחצה כו' ולא הוכחתי רק שא"א שיהא בודאי קודם הפרשה פליגי או אחר הפרשה פליגי וממילא דמסתבר לי דבתרווייהו פליגי אבל אין לי ראיה על זה ודוק היטב:

בא"ד דואם ת"ל קמא ולהגיה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה מאן דאמר כו' מדברי שניהם נלמוד כו'. נ"ב יש מפרשים ומאן דפליג התם הוא ר' יוסי דס"ל התם דלית ליה תנאי בקרבנות וליתא דשמא דוקא גבי שנים שיביאו קרבן אחד בתנאי לית ליה אבל אחד מביא קרבן אחד בתנאי וכן מוכח מרבי גופא שם שיש לחלק כהאי גוונא ואולי האמוראים מצאו מאן דאמר להיפך בתוספתא ודו"ק:

דף עב.

רש"י בד"ה בעל ה' כו' א' אבל כו' הד"א:

דף עב:

רש"י בד"ה אלא גבי כו' דפטור הס"ד:

תוס' בד"ה רבא אמר כו' לימא דאתיין כמאן דאמר כו'. נ"ב אלא בודאי מאן דסבר רבא הכא פטור אתיא לכ"ע וכמו שמשני כו' ואין להקשות סוף סוף קשה על רבא מה שאמר במס' ע"ז דגבי ע"ז בצנעא אמרי' וחי בהם כו' ובפ' בן סורר ומורה ס"ל יהרג ואל יעבור והכי קי"ל הלכתא משום דאיכא למימר דרבא בפרק רבי ישמעאל אליבא דר"י אמר וליה לא סבירא ליה כמ"ש הסמ"ג והתוס' כותבין בשמו דאיכא למידחי מה שאמר וחי בהם ולא שימות היינו לענין עונש שאם עבר אינו נהרג אבל מחוייב למסור את עצמו כו' ע"ש:

בא"ד יכול אפילו נעבד כהמן כו'. נ"ב פי' אביי מייתי האי ברייתא לסיוע דחייב ורבא דחי התם כהמן ולא כהמן כהמן דאיהו גופיה ע"ז ולא כהמן דאלו המן מיראה והכא לאו מיראה סוף סוף שמעינן מאי דמחייב אביי בעובד מיראה איירי דומיא דהמן וכהאי גוונא פוטר רבא וק"ל:

בא"ד ומההיא גופא נמי יש לדקדק כו' כצ"ל:

דף עג.

גמ' ושגג בלא מתכוין בשאר מצות כו'. המחובר פטור ואביי שגג כו' פטור אבל נתכוין כו' פטור דהא לא קמיכוין כו' לזריקה דארבע אביי כו' ל"ל ואמר ר"י כו' בשלמא לאביי דאמר כה"ג כו' אלו אבות מלאכות כו' את עורו והממחקו והמחתכו כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה דסבור כו' פטור ואביי כו' הד"א:

בד"ה דהא לא כו' במלאכה אבל כו' הד"א:

בד"ה כותב ומוחק כו' שכן רושמין כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אלא לאו כו' ור' אבהו נמי דפליג כו'. נ"ב פי' וסבר דלר"ע מחייב שתים ולא דרש שם תעשה וק"ל:

בד"ה הקושר כו' או לא ומדלא תני כו' כצ"ל:

דף עג:

גמ' מאי קמ"ל הא קמ"ל העושה כו' כצ"ל:
שם הבוצר והגודר כו'. נ"ב הערוך כתב שהוא גודד בדלי"ת והוא מלשון גודו אילנא ע"ש בערך גד:
רש"י בד"ה דכניף כו' ואותו חריץ קרי מילחתא כצ"ל:
בד"ה משום מעמר שאף הוא כמאסף השבלין הוא כצ"ל:
תוס' בד"ה משום כו' חייב רבה אמר משום כו' כצ"ל:

דף עד.

גמ' ובנפה ובכברה לא יברור כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מתקיף לה כו' מידי אוכל מתוך פסולת כו' מיירי והיכי משני הכא דמידי נפה כו' כצ"ל:
בד"ה והא תניא כו' בבורר ביד והכא כו' כצ"ל:

דף עד:

גמ' אהלים אמר ליה אביי ההוא קשר כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה מסרח כו' ונמאס הלכך ההוא כו' כצ"ל:
בד"ה דפריס סילקא כו' בהעור והרוטב מאי קיפה פורמה כו' כצ"ל. ונ"ב פי' הדק שבשולי קדירה:
בד"ה דמרפי רפי כו' והמים שבתוכו יוצאין כצ"ל:
בד"ה והקוטמו כו' בכר וכסת ולצד זנבו כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה וקטר חד. נ"ב התוס' פירשו בע"א לעיל (דף ע"ג:)
תוס' בד"ה מהו דתימא כו' אי קבר בה ישראל כו'. נ"ב פי' שהטמין ישראל את הדלעת קודם שהוסק התנור ואחר כך בא הנכרי והסיק ושדא ביה סיכתא אפילו הכי לא נאסר משום בישולי נכרים דלא איכוין האי נכרי לשם בישול אלא לתיקון מנא:
בד"ה חביתא כו' ואין נראה כו'. נ"ב וממילא מפיק חד מנהון וק"ל:

דף עה.

גמ' דאי ס"ד חרשי הא כתיב לא תלמד כו' מ"ט דרבנן קסברי אין דישה כו' אפי' תימא שפצעו חי כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה לעיני כו' במזל תלוי הכל כו' כצ"ל:

בד"ה הפוצעו כו' דמו הס"ד:
תוס' בד"ה מתעסק כו' ולא חיישינן למלאכת מחשבת כו' אינו חייב אלא מצניעו כו' כצ"ל:

דף עה:

גמ' אמר ר"י בר חנינא האי כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה משום נטילת נשמה כו' ותחש וחלזון. נ"ב מה שפרש"י חלזון הוא אליבא דרבי יוחנן וכשפצעו חי ודו"ק:
בד"ה מילתא כו' דבר תימה אמרת כו' כצ"ל:
בד"ה לאפוקי כו' חטאת ודלא כו' הד"א:
תוס' בד"ה הא דלא כר"ש כו' ולקמן פי'. נ"ב בריש המוציא יין:
בא"ד פי' דמה שמצריך כו' כצ"ל:

דף עו.

גמ' שם בפיסקא מפני שלא שוו בשיעוריהן כו' בשיעורייהו מי מצטרפים כו' עם זה ואמר ר"ש כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אין מצטרפין כו' לכשיעור תבן כו' הד"א:
בד"ה מצטרפין צ"ל מי מצטרפין:
תוס' בד"ה הא דלא כו' כמו שפי' כאן דאי מיירי במצניעין לאותו דבר כו' כצ"ל:
בא"ד הוה מצי למימר בכל שהוא בכדי שיפת קילור כו' כצ"ל. ונ"ב פי' מה שאמר לקמן במשנה מים כדי לשוף בהן הקילור לאו למצניעו עצמו קאמר דא"כ הוה מצניעו לרפואה ממש ובכדי שיפת הקילור דקאמר היינו בכל שהוא א"כ הוא הדין יין שמן חלב ודבש כולהו הוה ליה למימר בכה"ג בכדי שיפת הקילור דהיינו כל שהוא ומ"ש דנקט מים בשלמא אם אינו איירי במצניע עצמו לאותו דבר להוציא אלא אפילו אדם אחר שהוציאו חייב מאחר ששיעור חשוב הוא ועומד לכך א"כ דוקא מים דראוי סתם לקילור וראוי להצניען לקילור משום הכי חייב אפי' לא הוציאן לקילור ולפ"ז בכדי שיפת הקילור שיעורא בעלמא קאמר ולאו דוקא בכ"ש ומש"ה יין ושמן כו' כולהון מן הסתם אינם עומדים לכך ולא שכיחא כדאיתא לקמן (דף ע"ח) ודו"ק:
בד"ה ואמר ר"ש כו' במס' כלים פרק כ"ז הבגד שלשה על שלשה לטומאת מדרס ושלש על שלש לטומאת מת כצ"ל:

בד"ה הואיל וראויין כו' ועור למפץ אי לא חזי לאיצטרופי מושב נמי לא יטמאו ודוקא נקט כו' מאיזה מהן שיקצע יהא כו' כצ"ל:

דף עו:

גמ' מאי טעמא לא אמר ר' אבהו כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ה"נ חזי ביחד הס"ד:

דף עז.

גמ' ולא נאמרו כל השיעורין כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה תני בתוס' המוציא יין כו' הד"א:
תוס' בד"ה חלב כדי גמיאה כו' לחלוב בפחות מגרוגרות. נ"ב פירוש גבינה ביבש שהוא יותר מכדי גמיאה בלח:
בד"ה צריך שיהא כו' משמע דהיינו רביעית כו'. נ"ב פירוש רביעית של תורה הוא רביעית הלוג:
בד"ה ויעמוד כו' אלא כדי שיסלקו לצד אחד כו' כצ"ל:
בד"ה אף אנן כו' דכוס של ברכה ברביעית כו' כצ"ל:
גמ' ור' יוסי בר' יהודה דתניא רי"א כו' כצ"ל וכן ברש"י. ונ"ב כן מוכח להדיא במנחות פרק י"ב ור' יוסי בר"י הוא דמוסיף על דברי אביו והוא ברייתא ודו"ק:
שם כזית הוי יותר כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ועוד מים כו' שיעור מים וכו' הד"א:
בד"ה והא חשיב כו' צ"ל הא כו':
בד"ה ב"ש מטהרין דאינו כבשר לטמא כו' ולא תורת משקה לטומאה קלה כצ"ל ונ"ב פי' לקבל טומאת אוכלין:
תוס' בד"ה ועוד מים כו' כשאר משקין אלא כו' כולי האי הועיל ולא חזי כו' כצ"ל:

דף עז:

גמ' כדי גמיאת חלב כו' כצ"ל:
שם כדי ליתן במשיפה קילור כו' כצ"ל. ונ"ב קילור הוא ענין בפני עצמו וקאי אמוציא קילור וכן בכל הספרים וברי"ף ובאשר"י וכן מוכח להדיא ברמב"ם:
בפיסקא דבש כדי ליתן על הכתית כו' לאפוקי הדר הודרני דלא כו':

שם אימת סממית כו'. נ"ב תרגום ירושלמי הלטאה סממית אי נמי ל' שממית והוא עכביש. ערוך:
שם תורא אריכא גנובתיה כו'. נ"ב פי' יותר מן הסוס שהוא בינוני ודו"ק:
שם א"ל דבי ר' ינאי לא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה עוממות כו' בכיצד צולין ולקח מלא המחתה גחלי אש גחלים יכול כו' כצ"ל:
בד"ה שבלול לימצא. נ"ב הוא פי' של חומט וכן פירש"י בדף ו' דמ"ק:
בד"ה לכתית מניחה עליו כצ"ל:
בד"ה קמצא ארבה ול"נ קמצא נמלה כצ"ל ונמחק שבלול. ונ"ב זה בע"כ טעות דהא רש"י פי' שבלול חומט שקורין (בל"א שנע"ק) אלא הכי צ"ל נמלה וכן פירש"י בריש הרואה וק"ל:
בד"ה כוזא כלי חרס קטן הס"ד:
בד"ה שטותא נראה המרקד כשוטה. נ"ב נ"ל על דרך הא דאמרינן פ"ק דכתובות אהני שטותא להאי סבא:
בד"ה בוכנא כלי כו'. נ"ב ס"א עלי:
בד"ה דר' שמעון כו' בן יומו ור' נתן כו' הד"א:

דף עח.

גמ' שכן כוחלין לברקת ומאי כו' כצ"ל וכן ברש"י:
רש"י בד"ה רפואתו כו' שיעור גדול וכן כו' הד"א:
בד"ה דבר כו' המוציאו ורשב"א כו' כצ"ל:

דף עח:

גמ' דוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה כל זה נמחק:
שם כדי לעשות אוזן לכפיפה כו' ר"י אומר אף משהראהו למוכס כו' אביי אמר דכ"ע כו' כצ"ל:
רשי בד"ה משפרעו פטור כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ת"ק סבר כו' אם יודה הלוה שאינו מזויף כו' כצ"ל. ונ"ב ולא חיישינן לקנוניא מאחר דליכא רעותא בשטר ולא אמרינן חיישינן לקנוניא אלא היכר דאיתרע שטר כגון שנפל ומצאו כו':
בא"ד ואי לא הוה טענינן ללקוחות כו' עד ושם הארכתי צ"ל קודם וי"ל דמיירי כגון כו':

דף עט.

גמ' המעבדו בכמה א"ל ל"ש לעבדו בכמה כו' כצ"ל:
שם והאורג ב' חוטין שיעורו כמלא הסיט אלמא כו' כצ"ל. ונ"ב כך הוא להדיא ברמב"ם ועוד נ"ב פי' ב' חוטין של ערב כשיעור רוחב הבגד כמלא הסיט אף שלא ארגו על פני כולו רש"י לקמן:
שם שיעורו כמעובד שלא לעבד כו' בגד קטן לפי סבכה כו' תנן זרעוני גינה פחות מכגרוגרת כו' מודים חכמים לר"ש במוציא כו' והוינן בה שופכין למאי חזי ואמר רבי ירמיה כו' שיעורו כדתנן עור כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה אלמא כיון דלטוייה קא ה"ל למנקט כו'. נ"ב אם אין כאן ט"ס צ"ל שהתוס' סוברין ששיעור אריגה כשיעור טויה וכתב נמי שם סיט כפול ואפילו גורסין כמלא הסיט לחוד ואפ"ה אפשר מפרשין דה"ה גבי אריגה כפול וסמיך אירשא והא דמחלקים לתרתי בבא משום דשיעור אריגה דוקא בב' חוטין משא"כ בטויה וק"ל. (עיין במהרש"א):

דף עט:

גמ' קלף אין דוכסוסטוס לא. נ"ב היא גי' רש"י ובס"א ליתא:
שם אגויל מי כתבינן אלא כי תניא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה שעורו צ"ל שיעורן:
תוס' בד"ה קלף ודוכסוסטוס כו' בהקומץ רבה דקאמר קרע הבא בב' יתפור כו'. נ"ב פי' שבא בתוך הכתב ב' שיטין כו':
בד"ה תנן קלף כו' אלא הכא סמך אברייתא דלעיל. נ"ב פי' מה שאומר קלף אין כו' ובס"א ליתא אפילו האי אלא תנן קלף כדי לכתוב עליו כו':

דף פ.

גמ' גרוגרות א' והניחה ראשונה נעשית כמי שקלטה כלב או כו' כצ"ל:
שם פיסקא שעוה כו' עד דבק נמחק:
שם פיסקא זפת וגפרית כדי לעשות כו' נמחק ונרשם שם שעוה כדי ליתן כו' תנא כדי כו' כצ"ל:
שם אימא כדי לסוד פטפוט. נ"ב פי' כדברי ר"י:

שם סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב נמחק. ונ"ב נ"ל דבכאן אינו ראוי להיות פיסקא זו אלא קאי אחרסית דאיירי בעשיית פי כור ולא אסובין דאיירי בהיסק כמו שפרש"י:

רש"י בד"ה והוא שיש חיוב חטאת כו' שמופסקות ברשות היחיד כו'. נ"ב פירוש כציור זה א או כציור ב לפי' ר"י דלא גריס מב' רשויות ודו"ק. אבל גבי כרמלית ופיסלא אין לצייר אלא על דרך ציור הראשון בב' בתים ודו"ק:

בד"ה כרשות גיטין כו' לדביתהו בחצירו איגנדר כו' ואוקי התם שהשאיל לה מקום כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה והעבירה כו' ג' טפחים חייב כו'. נ"ב פי' מצומצמות ודו"ק:

בד"ה והאמר רבא כו' תוך ג' ד"ה חייב כו' אמרה לשמעתיה דע"כ כתנאי אמרה כו' דהתם אמרה לשמעתיה כו' בהזורק תנא הזורק מרה"י לרה"ר ועבר כו' כצ"ל (עיין במהרש"א):

בא"ד וחכמים פוטרין לגמרי כו'. נ"ב פי' אהוצאה לחוד ואהעברה ברה"ר פטור לפי שאינו חייב אתולדה במקום אב ורבנן דפטרי לגמרי סברי מאחר דאמר תנוח מיד כדנפקא לרה"ר ולא נחה דקלוטה לא הוי כמו שהונחה א"כ לא אתקיים מחשבתו וק"ל:

בא"ד לרבי יהודה והא דקשה כו' כצ"ל:

בד"ה בהעלם כו' דבעינן עקירה ממקום אחד כו' כצ"ל:

בד"ה אבל פיסלא כו' ואינו רחב ארבע אומר ריב"א כו' כצ"ל:

דף פ:

גמ' את הטיט טיט כדי לעשות פי כור כו' כצ"ל:

שם רב הונא בר חייא אמר סטכת כו'. נ"ב בריש אלו עוברין פרש"י לא איתפרש ול"נ שמן העשוי ומתוקן בבשמים קרוי בלשונם סטכת וה"נו כמו שפי' הערוך מירא דכיא היינו שפי' מר לשון בושם אבל ר' ירמיה אמר שמן שלא הביאה שליש ולא על שם בישומו קרוי המור אלא על שם מרירתן ודו"ק:

שם דההוא בר גלילאה איקלע לבבל דאמרו כו' כצ"ל:

שם במעשה מרכבה דרש להו ואמר להו כו' כצ"ל. ונ"ב ס"א:

שם כדדרש ר' נחמיה לחבריה ונפקת כו' באנדיפא ומית ואמר ליה מן כו' שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב ששת כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה שער יפה לטיט הס"ד:

בד"ה שנתות סימנים כלי חרס גדול וישבו כו' כצ"ל:

בד"ה כדתניא צ"ל כדתנן:

אחר ד"ה שנתות היו בהין צ"ל דבור ע"כ לפר חצי ההין והס"ד:
בד"ה ע"כ לכבש רביעית ההין דכתיב חצי ההין יהיה לפר וגו' כן כו' כצ"ל:
בד"ה אנפרות כו' לאחר שקנאו והוציא את מעותיו דחייש שמא תמות כי ברתיה כו' כצ"ל:
בד"ה טרכסיד טיט חזק. נ"ב פי' אע"פ שמשחירו מכל מקום מאחר שמתקנו בחיזוק זו היא נוי שלו ואסור וק"ל:

דף פא.

גמ' אע"פ שחברן בדלת וקבען כו' ת"ר שלשה אבנים מקורזלות כו' כצ"ל:
שם והמקנח בסיד ובחרסית ובצרור שקינח בו חבירו כו' כצ"ל. ונ"ב נ"ל דלא גריס רש"י והמקנח וגריס שמונה דברים וכן בס"א:
שם ובחרסית כו'. נ"ב כתישת לבינה:
שם אף התולה עצמו בבית הכסא יותר מדאי לא קשיא כו' כצ"ל. ונ"ב ס"א. רש"י בד"ה חף קס"ד פותחת של עץ ושיעורה כו' כצ"ל. ונ"ב פי' חף הוא לשון פותחת של עץ כו' וכאן הוא של עצם ודו"ק:
בד"ה ושל גל כו' אלא של גל כגון טרוקו גלי כגון דלתות כו' כצ"ל:
בד"ה כזית כאגוז כו' פי הרעי בקטנה כו' כצ"ל:
בד"ה מקורזלות בקיר"ש בלע"ז שיהיו חדודות ראויות לקינוח כצ"ל:
בד"ה מותר כו' דלא ליתסר לטלטלינהו כצ"ל:
בד"ה ונטשטשו אותו עד הס"ד. תוס' בד"ה חפי פותחת טהורין כו' שאין עליהם פותחת כו'. נ"ב פי' קבוע בפותחת וק"ל. בא"ד וחף קבוע בגל טהור. נ"ב פי' או שאין עליהם פותחת או שיש עליהם פותחת אלא שחף קבוע בגל טהור ודו"ק:
בד"ה ואם לאו כו' של בשמים וא"ר ששת כו' כצ"ל והד"א:
בא"ד דכיון דיש עליהן עד כו'. נ"ב לפי זה טוב יותר לפרש כמו עד דנדה שהוא מטלנית דבר המקנחין בו וכן פי' הרי"ף אכן הרא"ש פי' נמי כגירסת ר"ח ומ"מ פי' עד שהוא קנוח כפירש"י:

דף פא:

גמ' משום דרבה דאמר רבה היתה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה מותר לקנח כו' שהוא צרור ואינו עפר כצ"ל:
בד"ה שקיל מעילאי ממקום גבשושית הס"ד:

תוס' בד"ה וחכמים אומרים כו' לא נתנו עצים אלא להסקה כו'. נ"ב פי' והוי מוקצה אפילו ביו"ט והוא פירש"י דהתם אבל התוס' גופייהו פירשו שם דאסור משום גזירה שמא יקטום ע"ש:

בא"**ד** ומגבב מן החצר ומדליק כו'. נ"ב פי' אלמא דסבר אפי' מן החצר שרי משום דקיימי להדלקה וא"כ למה ס"ל מגבב מלפניו לחצון בו שיניו וק"ל:

בד"**ה** והאמר ר' יוחנן כו' דמסתמא סתם לבסוף ואין לנו כו' כצ"ל. ונ"ב חוזר אהא דלעיל במחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם אפי' בתרי מסכתות דאין סדר למשנה משום שאין לנו לומר שסתם רבי קודם כו' ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף פב.

גמ' לא ימצא במכיתתו חרש לחתות כו' משם ראיה ולחשוף מים מגבא כו' כצ"ל. ונ"ב סיפא דקרא הוא וק"ל:

שם איבעיא להו שיעורא דר"מ נפיש או שיעורא דר' יוסי נפיש כו' נמחק:

שם מסברא שיעורא דר' יוסי נפיש ומקרא כו' במנא רבה אמר אביי מתני' נמי לחתות אש כו' כצ"ל:

רש"**י** בד"ה ואינו מקנח כו' במחוברין ומקנח בהן כו' דלא אסרו אלא באילן ובקנים עוזרדין לפי שהן קשין כצ"ל. ונ"ב ראיתי בגמ' שהגיה רבי אברהם מפראג ופירות קשין וטעות הוא כי אין חילוק בין פירות קשין כלל אלא שהקנה צ"ל קשה וזהו עוזרדין שאם הוא רך אין עליו תורת אילן ע"ש דף ל"ד:

בד"**ה** בין פצים לחבירו כשמסדרים פצימין ועמודין וקורות ועושין סואר של קורות כו' כצ"ל. ונ"ב אותן המושכבות לארץ כסדר לבנין סוואר שמם וכן בריש המביא:

בא"**ד** ויש חלל בין זה לזה סומכין מתחתיו כו'. נ"ב פי' מסדרין העצים לבנין על הארץ דרך ריבוע ואי אפשר בענין זה שלא יפסיק בין קורה לקורה נ"ל:

בד"**ה** לחשוף כו' ושריעות נהרות. נ"ב פירוש שגדל הנהר וכסה עין הדרך לשון שרוע וקלוט רש"י בריש המניח:

בד"**ה** מסתברא צ"ל מסברא כו' נפיש ומקרא שיעורא כו' נפיש לייט לה כו' כצ"ל הד"א:

דף פב:

שם במתני' צא תאמר לו. נ"ב לשון צואה ומה שדרשו צא תאמר הכנס אל תאמר דרשה בעלמא הוא:

שם גמ' מי שהיה כותלו סמוך לע"ז כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה אמר ר"ע מניין כו' וקרא דתזרם כו'. נ"ב ול"נ דמשום עון ע"ז היה מקלל אותם לא ימצא במכיתתו חרס וגו' וק"ל:

דף פג.

גמ' דלא מטמיא דהא איתקש לשרץ כי פליגי כו' כצ"ל:

שם ור"ע למאי הלכתא איתקש לשרץ למשמשיה נמחק. ונ"ב לפי' הקונטרס לא גרסינן:

רש"י בד"ה באבן מסמא אבן המונחת ע"ג יתידות ונדה יושבת עליה וכלים תחת האבן טמא מכל אשר יהיה וגו' כצ"ל והשאר עד סה"ד נמחק:

בד"ה אליבא דר"ע כו' דאקשה לנדה אבן מסמא מי אמרי' כו' כצ"ל ונמחק למשא:

תוס' בד"ה אמר רבה כו' דאמר קרא ל"ל נכרינהו כו' כצ"ל. ונ"ב נ"ל:

בד"ה באבן מסמא כו' ומסמא משמע היינו אבן גדולה שצריכה שימה והשתא א"ש הא דמייתי בפרק בתרא דנדה והיתית אבן חדא ושומת על פום גובא שצריכה שימה ואתויי אך קשה כו' והיסט היינו משא כו' כצ"ל:

בא"ד ואור"י דאבן מסמא נפקא לן כו'. נ"ב פי' מה שנטמא באבן מסמא אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין אבל פשיטא שהאבן מסמא מטמא הכל ודו"ק:

בד"ה ולר"ע כו' שלא יטמא באהל המת דמנדה כו' מיהא אומן יכול להחזירן כו' כצ"ל:

גמ' ה"נ אלא מה נדה כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה בשלמא כו' השתא היסטן טמא כו'. נ"ב פי' בהסיטן טמא פליגי מכלל דהן עצמן בודאי טמאין דאל"כ היסט מנא לן כמו שפירש"י לקמן וק"ל:

בד"ה אלא הא כו' לתרוצי ורבה כו' הד"א:

בד"ה ר"ע כו' ע"ז היא ולא היסטה כו' כצ"ל:

בא"ד דאתקפתא דרב אשי אדרבי עקיבא קאי כו'. נ"ב אבל הן ולא הסיטן דרבנן ל"ק להו דאי קודם שמוסיפין המשנה בחסורי מחסרא קאי הן נמי אנכרי ואנכרית ואי לאחר שמתרצין המשנה לרבה הן והסיטן קאי אנכרי ואנכרית ומלת ולא קאי אע"ז וחסירה המשנה בין מלת הן למלת ולא וכן להוסיף אחר ולא אבן מסמא שלה ולר"א מלת והן לחוד קאי אנכרי ואנכרית וחסורי המשנה מלת ולא הסיטה קאי אע"ז ולא דייק תלמודא כולי האי להקשות בין הסיטן להיסטה וק"ל. א"נ הן ולא הסיטן קאי אע"ז ומשמשיה וכך מוכרחני לפרש כי לפי' רבותיו בשינויא קמא לא נחית לפרושי כלל משמשיה לא כדברי ת"ק ולא כדברי רבי עקיבא וקס"ד דלת"ק ע"ז ומשמשיה חד דינא הוא ובפרט לרבנן דלית להו מיעוטא למשמשיה ומשום ה"ק בכל שינויא בין לרבה בין לר"א ע"ז היא כו'

ור"ע לא אירי כלל במשמשיה ומשום הכי הקשה רב אשי והלא הן קתני אלא ה"ק כו' ונחית לפרושי ולחלק בין ע"ז למשמשיה בין בדברי ת"ק בין בדברי ר"ע ודו"ק היטב:
בא"ד משמע ליה שהוסטו והסיטן משמע ליה שהסיטו ועוד דסוף סוף כו' כצ"ל:
בד"ה כרע הזב כו' מגעו שהוא כולי ואיזה זה כולי כצ"ל:

דף פג:

גמ' דמסברת דמי כי כו' דמתברא דמי או דלמא כו' הנך דכתיבי גבי שק כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה כל הטמאות כו' שהסיט את חבירו טהורין שלא מצינו כו' אלא בזב הס"ד כצ"ל והד"א:
בד"ה ורבנן כו' במשא למאי כו' הד"א:
בד"ה ספינה כו' לשק הס"ד:
תוס' בד"ה מה כו' תימה לר"י לר"ע כו' כצ"ל:

דף פד.

גמ' שמיה טלטול דתנן כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה כקתידרא כו' צדדין הס"ד:
בד"ה ושל אבנים כו' אבנים הס"ד:
בד"ה ואמר כו' עץ הוא ואיתקש כו' כצ"ל:
בד"ה טמאה טמא כו' אב הטומאה כמו ע"י מדרס כו' כצ"ל:
בד"ה משכבו לו הוא כו' כצ"ל:
בד"ה מפץ של קנים הס"ד:
בד"ה מפץ במת מנין כו' מגע שרץ מנין כו' הד"א:
תוס' בד"ה ולחנניא כו' אפי' ע"י בני אדם כו'. נ"ב פי' א"כ בע"כ רבנן דמטהרי משום אניה בלב ים ואם כן יותר חיזוק לתימה הראשונה אמאי נקט חנניא ודו"ק:
בד"ה אלא אמר כו' כמו מגע דכלי חרס ופריך כו' כצ"ל:
בד"ה מה הוא כו' לאפוקי כלי חרס הס"ד ואח"כ מה"ד דלית ליה כו':

דף פד:

רש"י בד"ה ודין הוא כו' של חרס הס"ד:
בד"ה וטעמא מאי כו' אע"ג דבדידיה ליכא מיטמא נימא הואיל כו' כצ"ל:
בד"ה כתיב במשכבו מקיש משכבו לו כצ"ל והס"ד:

בד"ה וכתיב וכל כו' משכבו [והוא ס"ד] וכתיב וכל כלי פתוח כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה ואחת באמצע כו' רוח זו זרועה צפון ודרום כו'. נ"ב כמו מצפון לדרום ודו"ק:
תוס' בד"ה מה פכים קטנים כו' פכים קטנים יוכיחו הס"ד ואח"כ מ"ה שטהורין בזב כו':
בד"ה מי לא כו' דאי ייחד לטמא לא יציל כו' כצ"ל:
בד"ה מנין לערוגה כו' ד' על ד' רוחות הערוגה כו' מ"ה חדש:

דף פה.

גמ' ומנלן דהא דקים להו לרבנן מילתא היא כצ"ל ונמחק דחמשא בשיתא:
רש"י בד"ה וקים צ"ל קים כו' הנזרעת בחמשה זרעונים כו' ג' טפחים ומאלו השנים כו' כצ"ל והד"א עם הד"ה תוציא כו':
בא"ד מדלא קבע מקום לזרע הנזרע אצל גבול להמשיכו אצל כו' כצ"ל. ונ"ב פי' ולא לזרוע באמצע הרוח כלל וק"ל:
בא"ד היכרא הלכך כו' הד"א:
בד"ה חוי צ"ל וחוי למה נקרא חוי הס"ד:
בד"ה כחיויא כו' [עפר הס"ד ואח"כ מ"ה שנעשין כו'] יירשום הס"ד:
בד"ה והאיכא כו' צריך להמשיכן כו' כצ"ל:
בא"ד אלא הפרש טפח כו'. נ"ב ס"א מעט אבל בהיפוך הדף פירשו התוס' להדיא אליבא דרש"י טפח:
תוס' בד"ה לא תסיג גבול כו' הזורע כלאים כלאים לוקה שתים כו' בהשגת גבול ממש דאין לוקין כו' כצ"ל:
בד"ה דתנן כו' כדאי' בפ"ג דכלאים כו' כצ"ל. בד"ה אמר רב כו' כל רוח טפח כו' כצ"ל:
בא"ד כאשר תצייר כו' בצדו מצוייר כזה*:

דף פה:

גמ' רב אשי אמר אין עירובו מבטל את השורה וביטל השורה את הערוגה כצ"ל. ונ"ב כך צ"ל לרש"י:
רש"י בד"ה ולא יהא כו' כראש תור. נ"ב ס"א כראש שור ונ"ב כאן משמע שרש"י פי' ראש תור ראש שור אבל בריש סוכה פי' בענין אחר כי שורת התלם נקרא תור על דרך תורי זהב וכן עיקר ע"ש:
בד"ה שורה אחת מכל א' הוי עירבוב דלא חשיבא כל חד שדה לנפשה אלמא תלם א' הוי עירבוב כצ"ל והס"ד:

בד"ה עבודת ירק כו' כדי עבודתו הס"ד:
תוס' בד"ה אמר רב ערוגה כו' הד"א עד (מנין לפולטת) [גזירה] כו':
בד"ה גזירה וכו' אע"ג דלית הרחקה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה והאיכא ביני וביני אמר רב ערוגה כו' שהאלכסון של טפח על טפחיים כו'. נ"ב פי' האלכסון של טפחיים על טפח אינו עדיף מטפחיים כמו שהאלכסון טפח על טפח עדיף מטפח ודו"ק:

דף פו.

גמ' דאי כראב"ע טהורה שמענה ליה כו' כצ"ל ונמחק רישא נמי:

דף פו:

רש"י בד"ה ראויה קאמינא כו' וקסברי הני תנאי כו ' כצ"ל:
בא"ד הלכך כל ג' ימים האמורים לענין פרישה הוזקקו להיות קודם טבילה כו' כצ"ל. ונ"ב לאו דוקא אלא ר"ל קודם טבילת טהרה כלומר שכל הג' ימים יהיו בטהרה ודו"ק:
בד"ה ליטבלו בשבתא וכו' ואת אמרת ניתנה תורה לטבולי יום כו'. נ"ב פי' ראויה דהא לעיל נתנה קאמר ואפילו הכי מפרשים דראויה קאמר וק"ל:
בא"ד לר"א לישמשו כו'. נ"ב וקס"ד דר"א סבר ג' עונות ור' יוסי סבר ד' עונות ור"ע ה' עונות ודו"ק:
בא"ד לר' ישמעאל לישמשו בליליא דחמשה לר"ע לישמשו ביממא דארבעה כו' כצ"ל:
בד"ה בששה בחודש כו' זה היה מעשה אחר עשרת הדברות ורבי יוסי סבירא ליה כו' כצ"ל והד"א:

דף פז.

גמ' פה אל פה אדבר בו וכו'. נ"ב פירוש ליפרוש מן האשה:
שם התורה כולה כאן וישראל וכו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אמר לך וכו' ד' וה' והוא הוסיף וכו' הכל דבור אחד:
בד"ה תא שמע בחודש היה שלישי וכו' ג' בחודש הס"ד והד"א:
בד"ה וישב ויגד כו' בא וגו' הס"ד:

דף פז:

גמ' ויבאו כל עדת בני ישראל אל מדבר סין וגו' בה' וכו' ראשון לשכון בישראל ראשון לברך ישראל כו':

דאשתקד בד' בשבת וכו' ואין בין ר"ה לר"ה ואין בין פסח לפסח אלא ד' ימים וכו' כצ"ל:

רש"י בד"ה למסען אף למסען וכו'. נ"ב פי' ביום א' נסעו ולא נסעו כלל בשבת אלא תחלת הנסיעה מרפידים והמנוחה במדבר סיני הכל היה ביום א' וק"ל:

בד"ה ריש ירחא וכו' הוא לעולם הס"ד:

בד"ה וריש ירחא דסיון בא' בשבת שהרי אייר וכו' כצ"ל והד"א:

בד"ה חיסר צ"ל חסר אייר עשאהו חסר כסדרן כצ"ל והס"ד והשאר נמחק:

בד"ה עטרות צ"ל עשר עטרות ואח"כ מ"ה שכן ראשון לברך וכו':

בד"ה ד' ימים חוץ מד' ימים הס"ד:

תוס' בד"ה כאשר צוך וגו' ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט וגו' נמחק. ונ"ב אין כאן מקומו ושייך לקמן בסה"ד ויניחו אותו עד הבקר וגו' וכתיב ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט ולא מצאו משמע וכו' כצ"ל ודו"ק (עיין במהרש"א):

בד"ה וכתיב ששת ימים וגו' והמן כבר ירד מיום ראשון שעבר. נ"ב לפי האמת אבל ק"ל מנא לן דילמא ירד באמצע השבוע מאחר דלא אמר ששת ימים תלקטוהו כי אם בשבת אחר שירד כבר המן ואמר על ששת ימים שיהיו אחר השבת שילקטוהו ששת ימים וק"ל:

בד"ה לרבנן וכו' נקט נמי לרבנן שמונה. נ"ב ודוחק גדול בעיני דמשום איידי דר' יוסי נקט ח' והוא שקר דהא מסקי לעיל דעברוה לאייר ע"כ נראה בעיני דשפיר קאמר תלמודא לרבנן ח' חסרים עבוד דנהי דבין ניסן לניסן לא תמצא כי אם ז' חסרים אבל בין סיון לסיון בע"כ איכא ח' חסרים שאם לא כן לא יבא החשבון מכוון שיהיה ר"ח ניסן ביום א' כ"א ביום ב' לפי שסיון יהיה ביום ה' והאמת שח' חסרים הוא חדוש גדול וצריך להיות ה' חסרים זו אחר זו מרחשון כסליו טבת שבט אדר ובחשבון שלנו מעולם לא תמצא ה' חסרים בשנה תמימה שמיום ליום ותתחיל באיזה חודש שתרצה כי אם ז' חסרים ונקראת שנה חסרה והכא חסרים הרבה על כן אמר לרבנן עבוד ח' חסרין ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף פח.

גמ' אכתי בפזיזותייכו קיימיתו כו' כצ"ל וכן ברש"י:

רש"י בד"ה ושוב לא עלה כו' שעלו כולם הס"ד:
בד"ה אלא אימא כו' לא עלה הס"ד:
בד"ה ק"ך כל אחד ואחד נטל את כתרו כצ"ל והס"ד:
בד"ה טענו הכתרים והכי משמע את עדים אשר היה להם מהר חורב פצ"ל והס"ד:
בד"ה בחורב פירקו דמשמע נמי ויתנצלו את עדים מהר חורב כצ"ל והס"ד:
בד"ה עושי לשמוע כו' צ"ל נעשה לנשמע מוכנין כו':
תוס' בד"ה אמר רבא כו' התם רבה א"ש כו' כצ"ל:
בד"ה ירדו כו' ויתנצלו דריש תרי זימנא וי"ס שכתב בהן להדיא וינצלו כו' כצ"ל:

דף פח:

גמ' בתחלה באחת מעיניך כו'. נ"ב פי' נגד נשמע ובסוף נגד נעשה וצ"ל דקרא ה"ק לבבתני עתה בשתי עיניך מאחר שכבר לבבתני באחת מעיניך ומ"מ דוחק הוא שהיה לו למכתב לבבתני באחת מעיניך לבבתני אחותי כלה וצ"ל משום שבאמת לא נשאר להם אלא לבוב אחת מעינים שהרי קלקלו בעשיה ועשו את העגל והפסידו נעשה ולא נשאר אלא נשמע וע"ד המדרש הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם כו' ומשום הכי מקושר המאמר של אחריו אמר עולא עלובה כלה כו':
שם מאי דכתיב ה' יתן אומר כו' שגנזוה לתתקע"ד דורות כו' כצ"ל ונמחק ששת ימי בראשית:
רש"י בד"ה בין שדי ילין כו' לעשות לו משכן להיות מצומצם כו' כצ"ל:

דף פט.

רש"י בד"ה בא השטן כו' העולה ומסטין והאומר שהוא מדת הדין כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה תורה היכן היא כו' לפניו ילך דבר כו'. נ"ב והאי קרא במתן תורה כתיב בחבקוק:
בד"ה לסוף מ' יום כו' ועוד אם לא תחשוב יום עלייה כו' נ"ב פירוש וקבלה בידינו שעלה בר"ח אלול כדאיתא בפירקי דר"א ומצינו לפרש שעלה בראש חדש ר"ל ביום ראשון של ר"ח שהוא ל' באב כי אב מלא ומשום הכי תוקעין ביום רחשון לר"ח של אלול אבל לרש"י שאינו מונה יום העליה א"כ המנין מתחיל בראשון לאלול א"כ לא יגיעו מנין הארבעים כלל ליום כפורים אבל לפירוש התוס' שיום העלייה מן המנין א"כ שלמו הארבעים ביום כפורים ובאותו יום אמר לו הקב"ה סלחתי כדבריך ונהי שלא ירד עד למחרתו של יום הכפורים להשלים יום העלייה הראשונה שחסרה מכל מקום

יום כפורים יום רצון וסליחה שהוא כלות הארבעים יום וכן פי' הרמב"ן שלמחרת יום כפורים ירד כך נישמע דברי התוס' דהכא אבל בסוף מרובה פירשו להדיא שירד בעשירי בתשרי ומ' יום האחרונים לא היו שלמים עם הלילות א"כ לפי זה לא קשה לרש"י דלעולם אינו מונה יום העליה לפי שאינו שלם אבל בימים האחרונים שלא היו שלמים מונה יום העליה ואפשר משום הכי מקשים אח"כ על מה שפירש רש"י בי"ט עלה כו' שזה אין לו ישוב כלל דאמצעיים לכ"ע שלמים א"כ כלו המ' יום ביום שלשים לאב ואם כן על כרחך באחד לאלול עלה אם כן אינם כלים הארבעים יום בי"כ אף שהתוס' בפרק מרובה רוצים לדחוק ולמצוא שבה' עלה משה וירד ביום ב' ומפרשי שבכ"ט באב ירד ועלה כו' וא"כ לרש"י נמי לדחוק הכי ונימא שבל' באב ירד ועלה זה אינו דרש"י בע"כ לא ס"ל הך סברא שהרי דחק ופירש בי"ט עלה ולא פי' בי"ח ששרף את העגל עלה אלא משום דס"ל כל עליותיו בהשכמה היו ודו"ק:

בא"ד בסופו מ' יום האחרונים ביוה"כ. נ"ב ואומר אני דאין לתמוה על רש"י כי כך תמצא בתנחומא ואמת שהתוס' במרובה הקשו על התנחומא וכתבו שאין ליישב אם לא שנאמר דעברוה לאלול ע"ש ורבי אליהו מזרחי לא דק בפי' החומש ע"ש:

בד"ה מדבר ציז כו' בתחלת דרומה כו' נ"ב פי' מקצוע מזרחית דרומית:

בא"ד וכתיב ונסב לכם הגבול כו'. נ"ב שהוא הרבה רחוק מן המקצוע משוך לצד מערב שהרי מעלה עקרבים וצינה בין מדבר ציז לקדש ברנע ור"ל:

בא"ד וחשוב כמה מסעות כו'. נ"ב כ"א מסעות נסעו מרתמה שהיא פארן עד אשר הגיעו למדבר ציז:

בא"ד וכן בין פארן לסיני כו'. נ"ב היה לו להביא נמי ממסעות דכתיב ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברות התאוה ויסעו מקברות התאוה ויחנו בחצרות ויסעו מחצרות ויחנו ברתמה שהיא מדבר פארן נ"ל:

בא"ד שהבאתי ואיך יתכן כו' כצ"ל:

בד"ה אע"פ כו' שייך לעיל במתני':

דף פט:

גמ' אתה ה' אבינו גואלנו כו':

שם או משלשה מינין ושם אחד אסורין כו' כצ"ל. ונ"ב לשון המשנה או ממין ג' אסורים אבל הרמב"ם פי' להדיא דהיינו ג' מינים ושם א' וכבר פי' התוס' ודרך התלמוד לשנות לשון המשניות שמביא מסדר זרעים או טהרות אבל לפירש"י לא יתכן וק"ל:

רש"י בד"ה שפרו ורבו כו' ולא ידענו היכא רמיזא. נ"ב ואני אומר ויש הוכחה ברורה מאחר דילפי' גבי חינוך בית המקדש אצל שלמה המלך שמצאו נשותיהם טהורות וכל אחת ילדה זכר ק"ו במצות מתן תורה וגם שם נאמר וילכו לאהליהם והכא שובו לאהליכם וק"ל:

בד"ה ארד עמך כו' כאן רמז ד' גליות נ"ב פי' והיה לו לבקש על שאר הגליות אבל על גלות מצרים כבר נגזר בימי אברהם ולא התפלל ודו"ק:

בד"ה ואמר חזקיה כו'. נ"ב רש"י פי' בע"ז פ' בתרא דמין ג' ואפי' בג' שמות קאמר ומש"ה צריך חזקיה לומר טעמא אמאי מצטרפין מאחר שג' מיניס הם וג' שמות לפי שכולן באין למתק הקדירה וכאלו טעם א' הן ומין א' הוא ע"ש:

תוס' בד"ה אסורין כו' דחלב ופיגול ונותר כו' ומיהו לפי זה מצטרפים לא הוי כו' למלקות א"נ אסורין כו' כצ"ל:

דף צ.

גמ' עד מ' יום נתר כו' הוסיפו עליהן החלביצין והלעונין כו' כצ"ל וכן ברש"י:

שם והתניא הבורית והאהל אלא כו' שמיה ומשתכח בנוקבא כו':

[**שם**] ת"ר האומר הרי עלי כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה במיני כו' ומתני' לא מפליג כצ"ל:

בד"ה שיש לו כו' שאין לו עיקר הוא כמו זה ולא כמו שמפרשין אותו פיונא כצ"ל. ונ"ב פי' והוא מין ארז:

בד"ה שלוף דוץ לא אתפרש כו' ועי' בערוך [ערך] אשלג שמפרש שהוא עשב שמייבשין אותו וטוחנין אותו ורוחצין בו את ידיהם והוא מוציא את הזוהמא:

בד"ה צנורא מזלג קטן שמוחטין בו פתילות ומנקבין ראשיהן כו' כצ"ל והשאר נמחק:

בד"ה מקק כו' איילא פה והה כצ"ל והס"ד ונמחק דתאני דרמוני:

תוס' בד"ה תרי גווני כו' תרי גווני חול משום דקים ליה כו' כצ"ל והשאר נמחק (עיין במהרש"א):

אחר ד"ה מכליא עורב נ"ב כליא עורב פי' בקונטרס מסמרים חדים תוחבין בראש גג ההיכל לכלות העורבים שלא ישבו עליו ובמקום אחר פי' כמין טבלא חדא זקופה על צידה וחדודה לחתוך כמו סכין עכ"ל תוספות במנחות דף ק"ז:

בד"ה המוציא כו' אלא לר"א שלא תאמר מינין הרבה יעשו כהעלמות הרבה ויהא חייב על כל אחת ואחת קמ"ל פי' דסלקא דעתיה כו' כצ"ל:

בא"**ד** ומיהו היה לו להזכיר ר' יהושע אלא ר"ל ר"א דמחייב אתולדה במקום אב כצ"ל והס"ד. (עיין במהרש"א):

דף צ:

רש"**י** בד"ה המוציא חגב חי טהור כל שהוא כו' כצ"ל:
בד"**ה** הא דזריע כו' א' מהם אבל כו' הד"א:
בד"**ה** אי הכי טהור כו' משום בל תשקצו דכל דבר מאיס אית ביה משום בל תשקצו במסכת מכות כדרב כהנא כו' כצ"ל והד"א:

דף צא.

רש"**י** בד"ה חזר כו' והכניסו אינו חייב כו' הכל דבור אחד:
דף צא ע"א רש"י בד"ה התם הוא כו' היה בו כשיעור למחשבתו ושיעור למחשבתו שנייה כו' כצ"ל:
בד"**ה** יש דיחוי כו' בינתיים אלו כו' לא מיחייב הס"ד והד"א:
תוס' בד"ה אי לענין כו' למ"ד משקין מיבלע בליעי כו'. נ"ב פי' בלועין הן בתוך הזגין והיכא דנטמאו הזגין מבחוץ נטמא אף היין הבלוע בו ולא אמרינן מיפקד פקיד ולא בלוע כי היכי דלא תיהוי חיבור ולא נטמא היין שבפנים לעולם עד שיצא וק"ל:
בא"**ד** וכן בפרק אלו עוברין וכו'. נ"ב פי' ג"כ לשם יש לדקדק דמשמע דלא כרש"י אלא שצריך ליישבו ודו"ק:
בא"**ד** אי לא קפיד אלא רוצה בקיומו לא אלא כו' כצ"ל:
בד"**ה** כגון כו' בהדי הדדי קא אתין כו' כצ"ל:

דף צא:

רש"**י** בד"ה שיעורן כו' בשבת הס"ד:
בד"**ה** בהדי הדדי וכו' לא קיבל טומאתו מן האויר דהא נמחק. ונ"ב בכאן משמע להדיא דס"ל כפי' התוס' שפחות מכביצה לא מקבל טומאה והכא איירי לענין קבלת טומאה ולעיל פי' דאיירי לענין שיכול לטמא טומאת אוכלין והיינו כפירושו בכל דוכתא דלא בעינן בכביצה אלא לטמא ולא ליטמא ע"כ נראה בעיני שפירוש זה אינו מפירש"י הוא אלא מי שהוסיף בהגה"ה אליבא דתוס' ודו"ק (עיין במהרש"א):
בד"**ה** מלאכתו כו' עקירה ממקום חיוב והנחה במקום חיוב נמחק:
בד"**ה** אלא אסקופה כו' ועד ט' ולא ט' בכלל ואינו כו' כצ"ל:

בד"ה בד"א כל הקופה הס"ד:
בד"ה ר"י כו' אף זו דסיפא מוכחא דקתני כל הקופה כו' כצ"ל:

דף צב.

גמ' מה משכן י' אמות אף מזבח כו'. נ"ב ומה שפירש"י בפרשת תרומה דיליף מגזרה שוה דרבוע כו' הוא תחלת הברייתא דפ' קדשי המזבח ובסוף יליף מהיקש זו והתוס' הקשו לשם א"כ ג"ש דריבוע ל"ל ע"ש:
רש"י בד"ה ביד כו' גרירא בכלי כו' הד"א:
בד"ה שכן משא כו' שמן א' בימין ושמן א' בשמאל כו' כצ"ל:
בד"ה המוציא כו' מן הארץ עשרה קאמר כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה אשתכח כו' וכן כולהו וראשיהם היו וכו' כצ"ל:

דף צב:

תוס' בד"ה הא לאחריו ובא לאחריו פטור לעיל כו' כצ"ל:

דף צג.

גמ' ואם לאו פטורין כו' ורבי שמעון לטעמיה דאמר יחיד שעשאה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ור"ש כו' לישנא אחרינא נמחק עד ואפי' מסייע לא הוי. ונ"ב פי' של תוספות הוא:
תוס' בד"ה הי מנייהו כו' לא בעי למימר שיהא פטור כו'. נ"ב אבל מלשון רש"י דפי' לא מיפטר לא משמע אלא שאחד יהא חייב והשני פטור ודו"ק:
בד"ה ור' שמעון מטהר כו' ואין נראה לרשב"א כו' כצ"ל:
בד"ה מפני כו' אחרים יכולין הס"ד:
בד"ה וכיון כו' כזב המתהפך כו' כצ"ל:
בד"ה לאורכן כו' מסייע שאין בו ממש כו' כצ"ל:

דף צג:

רש"י בד"ה נעל כו' היא צידתו הס"ד:
בד"ה ורבי שמעון פוטר כו' אפילו שאינה צריכה אלא לסלקה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ויכול לעמוד כו' חוצץ דאבן הוא ממין הרצפה ומין בשאינו מינו דחוצץ כו' כצ"ל ונ"ב פירוש הדיבור הזה מגומגם מאד דמה צ"ל מין בשאינו מינו דחוצץ מאחר

דהכא אפילו מין במינו חוצץ גם מה צ"ל גבי סיב דודאי מבטל ליה ולא אמר סתמא התם מבטל ליה אבל הכא לא מבטל ליה. ועוד הלא מסקינן לשם דאינו חוצץ אפילו בכלי כגון הניח מזרק בתוך מזרק דאיבעי ליה נמי התם אי חוצן או לא ומסיק דאינו חוצץ ומסתמא גבי כלי ליכא למימר דודאי מבטל ליה ונראה בעיני אם אין טעות סופר צריך ליישבו בדוחק דה"ק מהכא ליכא למיפשט דמין במינו חוצץ והתם במסקנא קאי דאינו חוצץ ומין בשאינו מינו נמי מצינו הכא דחוצץ והתם קמבעיא ליה משום דגבי סיב בודאי מבטל ליה ומ"מ קמיבעיא ליה מאחר שהוא מין בשאינו מינו אבל אם אינו ברור דמבטלינן ליה הוה בודאי חוצץ דגבי מין במינו הוא דאיבעיא לשם בפרק הוציאו לו אי חוצן כו' ובעי למיפשט מהא שהניח רגלו על רגל חבירו שחוצן ואומר שאני רגל דלא מצי מבטל ליה פי' אבל מזרק בתוך מזרק מצי מבטל ליה ומשמע דוקא במין במינו הוא דקבעי בתחלה אי חוצן הא בשאינו מינו בודאי חוצץ דהיינו דומיא דמזרק דמצי מבטל ליה וא"כ מאי קמיבעי ליה בסיב כו' אי לאו דבודאי מבטל ליה משום הכי קמיבעיא וא"כ הכא גבי אבן דודאי לא מבטל ליה משום תקלה וכ"ש כלי על גבי רצפה דהוא תקלה וג"כ אין דרך לבטל כלי על הארץ משא"כ במזרק דאפשר מבטל ליה ודו"ק והלשון שכתבתי דהמסקנא גבי מין במינו דאינו חוצץ ומשמע דיוקא דוקא מין במינו קמיבעיא אבל מין בשאינו מינו בודאי חוצץ תמצא בתוס' דפ' לולב הגזול ותוס' דפרק הוציאו לו:

בד"ה ואמאי כו' שיעור דתשלומי כפל כו' כצ"ל:

דף צד.

גמ' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה דבי וייאדן כו' שנותנין על הסוס כו' עד סוף הדיבור נמחק ונ"ב בכל ספרי רש"י אינו וא"א לפירושו דפירש לעיל משרבטו כו' לפי שהן נשמטין מתחתיהם כו' ובעופות הציידים כגון נץ ומינו להיפוך מוכנים לעוף ומקילין עצמם וק"ל אלא הוא בע"כ פי' דקאי אעופות חיין הניצודין אף שהן קשורין מ"מ אינן כפותים או מושיבין אותן בכלוב של עופות על הסוס ופי' זה הוא פי' ר"ת והוא פי' משרבטי נפשייהו הוא דרך טבע שלהם אפילו אין רוצה להשמט ודו"ק:

בא"ד נץ ומינו לצוד שאר עופות ומשרבטי נפשייהו אף דלא קשירי כצ"ל (עיין במהרש"א):

תוס' בד"ה אבל אדם כו' בסה"ד דחי נושא את עצמו ושמא בפרק נוטל איירי בתינוק בן יומו כצ"ל והס"ד:

בד"ה ר"ש כו' דלא בעי גבי מר כו' וספר תורה כדי להגיה לא הוי כו' כצ"ל:
בא"ד קשה מסותר על מנת לבנות כו'. נ"ב ולעיל בשמעתין דחס על הפתילה פירשו התוס' בענין אחר ע"ש:

דף צד:

גמ' לעשות לו טס ס"ת להגיה קמ"ל כצ"ל:
שם א"ל האלהים דעיילת ביה את כו'. נ"ב ס"א עיילת ביה את בלא דל"ת:
שם ואפי' לרבי יהודה דמי קאמינא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה וכן הפוקסת כו' במסרק או בידיה ויש כו' כצ"ל:
בד"ה כלפי מעלה לצד הצפורן כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה אבל בכלי כו' רש"י פי' דפטרי משום כו' כצ"ל:

דף צה.

גמ' ת"ר החולב והמחבץ כו'. נ"ב ונחלקו הראשונים ז"ל בביאור ברייתא זו יש מהן מי שסובר שחכמים נחלקו על כולן שאינן אלא משום שבות ויש מי שפי' שלא נחלקו אלא מהמכבד ואילך וכן הכריע ר"ח ז"ל בראיות וכ"כ הרב אלפ"ס ז"ל בתשובה וזה דעת רמב"ם עכ"ל מ"מ:
שם רבי שמעון פוטר בזה ובזה אלמא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה המחבץ כו' ונותן הקפוי בתוכו כו' כצ"ל:

דף צה:

בד"ה המכבד את הבית הס"ד:
בד"ה חייב חטאת לקמיה מפרש טעמא דהרודה חלת דבש כו' כצ"ל והד"א:
בא"ד מחבן חייב משום בורר נמתק:

דף צו.

גמ' אמר אביי ואי איתמר להא דר"ז כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ורמינהו ר"ש כו' ור"י פי' דהכי פריך כו'. נ"ב והנראה בעיני דה"ק מדקתני ר"ש פוטר בזה ובזה ולא קתני רבי שמעון פוטר אף בנקוב אלמא דהכי קאמר פוטר בזה כמו בזה כלומר שאין שום צד לחלק בין נקוב לשאינו נקוב כי הכל אחד הוא ורמינהו

כו' אלמא דמחלק בין נקוב לשאינו נקוב כגון לענין זרעים ומשני לעולם שוין הן לכל מילי ומכח סברא אין לחלק ביניהם לשום דבר אם לא בזרעים דגלי קרא ודו"ק:
רש"י בד"ה שאין אומרים כו' חסין עליו ומשום נקב כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה הא ברברבי כו' וקשה לר"י דאין זה שיעור מה קרוי רברבי כו' לידע איזה הוא כמוציא כו' כצ"ל:
בד"ה לענין כו' כי האי איך נכנסת כו' כצ"ל:
בא"ד וסתמו שמרים כל הנקב כו'. נ"ב דאי לאו כל הנקב א"כ נכנסה הטומאה בנקב קטן אפי' בכונס משקה וק"ל:
בא"ד דבעי רבא סתם אגף חציה מהו כו' כצ"ל:

דף צו:

רש"י בד"ה כיצד כו' קאמרי להו הס"ד:
בד"ה פטור כו' אלא לעגלה שלפניה שארבע כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה הזורק כו' דמוקי פלוגתא כו'. נ"ב לעיל בריש פרקין (דף ד') מסיק תלמודא בתר דבעי הדר פשטה ומוקי פלוגתייהו בקלוטה כו':

דף צז.

גמ' ארבעים חסר אחת ואינו חייב אלא אחת כצ"ל ונמחק ואם עשאן כולן בהעלם אחת:
תוס' בד"ה הכנסה מנלן כו' ואי לא הות נמי במשכן כו'. נ"ב ולפי זה צ"ל דזריקה הות במשכן מרשות היחיד לרשות הרבים מכח סברא כמו שהיתה הוצאה ומשום הכי פרש"י גבי קרשים מתוך כובדן לא היו נזרקין ודו"ק:
בד"ה ולר"א כו' בסופו לפי זה התולדות לא היו במשכן נ"ב פי' שאר תולדות חוץ מהוצאה ודו"ק:
גמ' אמר רב חסדא אמר רב יהודה כו' יתיב רב חסדא וקא קשיא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה מויעפילו כו' כ"כ בחילול השם כצ"ל והס"ד:
בד"ה ועבר גרסי' צ"ל ועובר גרסינן מרה"י לרה"י ועובר ברה"ר כו' והד"א:

דף צז:

גמ' ממאי דלמא לעולם דעבדה להא לחודא והא לחודא ור"י אתולדה במקום אב לא מחייב כל זהנמחק. ונ"ב ס"א לא לעולם אימא לך דר' יהודה לא מיחייב אתולדה במקום אב ובהא כו':

רש"י בד"ה אמר ליה רב יוסף לרב חסדא כצ"ל והס"ד:

דף צח.

רש"י בד"ה מצטרפות כו' אף בהעלם אחת כו'. פי' כשהוציא חצי זית וחזר והוציא חצי זית :

דף צח:

רש"י בד"ה אמר שמואל כו' דמתוך שהסדר גבוה ג' קרשים כו' כצ"ל:
בד"ה לר' יהודה כו' ומחסר מן הידות מבחון ומשני צידיהן כו'. נ"ב פי' כדי שיהיה חרון מכל ג' צדדין זולת מה שחרוץ מבפנים שעל ידו נעשית ידות וכן מה שפירש"י בחומש חרוצים מג' צדדין פירושו נמי הכי וק"ל:
בד"ה ל' מהן וכו' העודפות לר' יהודה כו' הד"א:
בד"ה לר' נחמיה כו' ועודפת של יריעה זו לכסות כו' כצ"ל:
דף צט ע"א רש"י בד"ה הוה נקט לה כו' ודוחק עצמו לעמוד בחצי אמה. נ"ב פי' בין האהלים והחצרות לצד דופן החיצון של כל עגלה יש חצי אמה ודו"ק:

דף צט.

רש"י בד"ה ממקום פטור כו' כנגד רה"י אבל האי כו' כצ"ל:

דף ק.

רש"י בד"ה וזרק לתוכן מחצלת משום כו'. מקום מחצלת כצ"ל והס"ד:
בד"ה תל המתלקט כו'. ונ"ב פי' ממקום שיגיע שיפועו לעשרה משם והלאה אם יש ד' על ד' הוי רה"י אבל מלשון הרמב"ם משמע כפשוטו שהתל גופו נעשה רה"י וצ"ע:
תוס' בד"ה והא לא נח כו' וי"ל דפריך לרבא דאמר כו'. נ"ב פי' כמו שרבא פליג אברייתא דאמר תוך ג' ד"ה חייב כך ר' יוחנן נמי פליג אהך ברייתא ולא ס"ל כברייתא אלא כסברא דרבא דבעי לעולם הנחה על גבי משהו ומאן דפריך והא לא נח הוא ר' יוחנן בעצמו או א' מבני ישיבתו וס"ל כסברא דרבא וק"ל:
בד"ה אחזתו הרוח כו' ונראה דע"ג קרקע כו'. נ"ב פי' דוקא ברוח בעינן הנחה ע"ג משהו אבל בקרקע לא בעינן הנחה ואפי' בנתגלגל קרוי הנחה ודו"ק:
בא"ד כדפי' לעיל (כו'.) נ"ב דף פ' ד"ה והאמר רבא כו':

דף ק:

רש"י בד"ה כרמלית מארעא משחינן י' של אויר כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה עושה מקום ד' כו' אלא עושה מקום כו'. נ"ב פי' מה שאמר עושה מקום ד' לאו למעוטי מחיצה עשרה אלא מש"ה תפס ארבעה בדבריו שקאי על הזיז שאמר רב הונא בכל שהוא פליגי הני עליה ואומרים דבעינן שיהא רחב ד' וממילא דבעי נמי מחיצה עשרה ודו"ק:

דף קא.

רש"י בד"ה עמוקה הספינה הס"ד:

דף קא:

בד"ה עשרה לתוכה דהויא רה"י הס"ד:
בד"ה אבל לא כו' עמוקה עשרה דאי כו' להגביה את ידו כו' כצ"ל:
בד"ה הני ביצייתא כו' לטלטל בכולה מתקיף לה הד"א:

דף קב.

גמ' דכתיב בחלל חרב דחרב הרי הוא כחלל אין אבל לענין שבת כיון דיכול להעמידה אפי' בחוט הסרבל כצ"ל והשאר נמחק:
רש"י בד"ה הא איכא כו' ועל מה שפירשו כו' לאביי הכי מידי איריא הך דעמוד התם משום כו' כצ"ל. ונ"ב ולפי דעת רבותיו צ"ל דטרסקל גרע טפי מעמוד שאין לו מחיצות ראויות כל עיקר לומר עליהן גוד אחית ומש"ה פליגי רבנן עליה דריב"י משא"כ כשיש לו מחיצות ראויות וראוי לומר עליהן גוד אחית מאחר שהגדיים בוקעין בה ואין להקשות א"כ גבי מחיצה תלויה אמאי התירו חכמים יותר מבחורבה הלא כשהגדיים בוקעים בה מועיל לגוד אחית ולא קשה מידי כי יש חילוק בין גוד אחית שאין כאן מחיצה למחיצת עשרה אלא שהיא תלויה ובאת להתיר אפי' למטה ממנה שאין לה אפי' שורש אחת אלא הכל אויר ומשום תלויה באת להתיר כאלו קבוע היא למטה דאז בודאי גדיים בוקעין גורעין אותה מלהיות למטה אלא במקומה עומדת אבל גוד אסיק אינו שייך אלא להמשיך המחיצה כדי לעשות למעלה רה"י ואז מועיל בקיעת גדיים שהרי צריך להמשיך המחיצות כדי להיות רה"י למעלה ובמקום בקיעת גדיים במקומה עומדת והוא רה"ר או כרמלית ודו"ק:

בד"ה ואמר שמואל כו' להיות אב הטומאה והספינה את הכלים שבתוכו דחרב הרי הוא כחלל והוי אבי אבות הטומאה כצ"ל ונ"ב ס"א:
בד"ה בדבר שאינו כו' המעמידה בנין כל שהוא כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה פשיטא כו' וכשאינן קשורות כצ"ל:
בד"ה נפסקו כו' שלשה בתים ונפל האמצעי כו' כצ"ל:
בד"ה כי איתמר כו' הראשון אף במזיד כו' דאפי' היכא דע"י כו' כצ"ל:
גמ' ר"מ אומר אף אם היתה שבת והוציאו בפיו חייב כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה קלטה אחר כו' וקבל או שקלטה כו' הד"א:
בד"ה אתאן ללכתא כו' נושאים דרדורים של יין כו'. נ"ב פירש"י בע"ז פרק אין מעמידין לגינין קטנים והערוך פי' שהיא חבית עגולה של עץ:
בד"ה אכילה אחת זית אחד. נ"ב לאו דוקא דהא ביוה"כ בעינן ככותבת ודו"ק:
תוס' בד"ה ר"מ כו' אף משום שבת ויוה"כ כצ"ל והס"ד:

דף קב:

גמ' משום מכה בפטיש נמחק:
שם דימוס אבנים כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת שיש מתקיימת כיוצא בו ואין מוסיף עלה כצ"ל:
בד"ה מבשלי כו' וחסרה למלאכתן והוצרכו כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה האי מאן כו' בהחזרת תריסין או כו' כצ"ל:
בד"ה לול של תרנגולין כו' דלא חשיב להאי פתח כו'. נ"ב ואע"פ דלקמן פ' חבית אמרי' להדיא דעשוי ג"כ להכניס ולהוציא ע"ש דף קמ"ו היינו משום דאי לאו הכי לא הויא פתח כלל אבל מ"מ אינו עשוי להכניס שמה כשאר פתח שיהא שם בונה עליו ודו"ק:

דף קג.

רש"י בד"ה הקודח כו' בשלמא לרב דאמר נקב הוי כו' כצ"ל:
בד"ה מרדדי טסי משכן לציפוי קרשים עושין כן מכין כו' כצ"ל:
בד"ה בינה קלה כגרוגרת כו' כצ"ל:
גמ' פשיטא מ"ש כו' נמחק פשיטא:
וללמדו אומנות דאמר קרא כו' חשבונות של מלך ושל כו' לחשבון של מלך ושל כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אין מחשיכין כו' פירות דכל דבר כצ"ל:

בד"ה הא קמ"ל כו' למימרא הס"ד:
בד"ה טרטראות וקרקסאות ובסילקאות מיני פלטין הם ששם כו' כצ"ל והד"א ואח"כ מה"ד ללמדו כו'. בד"ה של מה לך צ"ל של מלך של עצה כו' ול"נ כמו מה לך מה לך ולחשבונות כו' דפרישית ושל כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה וא"ר אלעזר כו' מה צריך לאתויי הא הוי ליה כו' כצ"ל:
בא"ד אין פוסקין צדקה אפי' להשיאו יתום כו'. נ"ב בספרים שלנו אינו בפ"ק ובוודאי חסרון ספרים הוא:

דף קג:

גמ' וכ"ת אלף אלף דאאזרך וכו' וכן אח"כ דאאזרך כו' כצ"ל וכן ברש"י וכן בתוס'. ונ"ב פסוק הוא בישעיה סי' מ"ה אאזרך ולא ידעתני וגו':
גמ' ונמלך עליה לגודרה כו'. נ"ב נ"ל במחשבה ואף דהרהור מותר אדם חשוב וחסיד שאני והחמיר על עצמו שלא להוציא מכח אל הפועל אותה מחשבה ולא רצה ליהנות ממנה ודו"ק:
שם הוה אמר המבדיל בין קדש כו' כצ"ל:
שם איבעיא להו נמחק:
רש"י בד"ה המבדיל בין קדש לחול כו'. נ"ב משמע בלא שם ומלכות וכן פי' עליו הר"ן שכך דעתו אלא שלא הסכים עמו בדינו ע"ש:
תוס' בד"ה במחובר כו' יבש הא קא נתרי פירי כו' כצ"ל:

דף קד.

רש"י בד"ה מכאן כו' כלומר אלמא מ"ס דונסכיהם כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה עלויי כו' התם וה"נ מיהוי הוה תרווייהו ולא ידעי כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה גר דק כסאי כו' דוק שמים כצ"ל:
בד"ה אמרה גיהנם לים שלי תן כו' כצ"ל:

דף קד:

רש"י בד"ה על לווחי כו' צ"ל על שני לווחי כו' בשעור על ב' כו' כצ"ל והד"ח:
בד"ה סקרתא אמיני"א צ"ל מינים כו':
בד"ה קומא גומא. נ"ב פי' בלע"ז וכן בערוך:
בד"ה במי טריא י"א מין פרי כו'. נ"ב ובגיטין פי' מין פרי שהוא כעין עפצים:

תוס' בד"ה אמר רב חסדא כו' אבל לרב אחא בר יעקב ע"כ מתני' כו'. נ"ב פי' שיהיה הא דרב חסדא אתיא אליבא דכ"ע וק"ל:

דף קה.

גמ' הא דבעי זיוני כו'. נ"ב עיין בסמ"ג מה שפירש הא דבעי זיוני בהלכות גיטין כו':
שם רב אחא בר יעקב אמר והוא קללני כו' כצ"ל:

דף קה:

רש"י בד"ה ר' אליעזר אחא לפרושי שיעור כו' כצ"ל. ונ"ב ס"א ר' אליעזר אתא לפלוגי אשיעור שמנו חכמים:

דף קו.

רש"י בד"ה כי כסתא כו' ומולל לפנים והתפירה מתיישבת הסיט כו' כצ"ל:
בד"ה הסיט כפול שבין אצבע לאמה כמו כו' כצ"ל:
בד"ה נראה בעיני כו' בחמתו ובאבלו ועל כו' ובאבלו ועל מתו כו' כצ"ל:
בד"ה והא מתו נמי קתני במתני' כצ"ל:
בד"ה ופרכינן ואי חכם הוא זה שמת חיובי וכו' כצ"ל והד"א:
תוס' אחר ד"ה לא צריכא כו'. נ"ב ד"ה שרגש עליהן ההר להורגן כו' משום שלא אשכחן דכתיב ביה ויבכו אותו שלשים יום במשה ואהרן ע"כ תוס' שנ"ץ:
רש"י בד"ה חוץ מחובל כו' פטור מכולם מפני כו' כצ"ל:
בד"ה ובריית‍א כו' עצים באור לקדרתו כו' כצ"ל:
בד"ה הצד כו' בלע"ז חייב דזו היא כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה בחובל וצריך כו' אפי' באין צריך לכלבו כו'. נ"ב לאו דוקא אלא כלומר מקלקל גדול שאין בו תיקון כלל והשתא ס"ד אפי' באין צריך כו' אבל לפי האמת לא מחייב ר"ש אלא בצריך לכלבו אף לר' אבהו ומ"מ איירי בדלית ביה תיקון כלל כגון שהוא באיסורי הנאה אלא מחמת שהוא סבר שמותר ליהנות בו כו' וצריך לו הוי צריכה לגופה ור' יוחנן פוטר כה"ג אף לר"ש דסוף סוף מקלקל גמור בלי תיקון הוא ודו"ק:

דף קו:

גמ' וצבי לגינה ולחצר ולביברין חייב רשב"ג כצ"ל:
רש"י בד"ה המחוסר כו' כדמפרש לקמן בגמ' כצ"ל:

דף קז.

רש"י בד"ה תחת כנפיו כו' שננעל בפניו מאליו כצ"ל:

דף קז:

רש"י בד"ה אלה הטמאים בתר והאנקה והכח כתיב כו' כצ"ל:

דף קח.

גמ' ולא מטמאין אמר רב אדא בר מתנה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה למה שמנו כו' משבשתא הוא אדרבה כו' הד"א:
בד"ה אילימא דקאי כו' ונמר ממש אמר קרא שהוא מנומר בגוונים כצ"ל:
בד"ה הטפויין שירוץ. נ"ב שירונ"ש בלע"ז ס"א:
תוס' בד"ה אמר אביי כו' ותימה הוא כיון כו'. נ"ב ונראה בעיני דהאי אמר ליה רבא שינויא הוא והוי כמו הא א"ל רבא כו' ודו"ק:
רש"י בד"ה בכנפיו כו' ומקטים הס"ד:
בד"ה והתנן כו' ועצמות הדג נמי דכלי עצם דמקבלים טומאה כו' כצ"ל:

דף קח:

גמ' במשנה נותן שמן לתוך המים או לתוך המלח בתחלה כו' כצ"ל:
שם טבולי מטבילנא כו' כצ"ל:
שם למאי נפקא מינה כי האי דרבנן הוי שקיל כו' כצ"ל ונ"ב ס"א כי הא דרבין:
רש"י בד"ה תקצץ ולא תגע שוב כו'. נ"ב הוא פירוש הראשון נוח לו שיתקצץ כדי שלא יגע שוב בעין כו':

דף קט.

רש"י בד"ה יד לפה או לחוטם הס"ד:
בד"ה שריקה כו' משחשיכה שרי כו' הד"א:
תוס' בד"ה שריקה כו' שמסננין ממעי אבטיח כו' כצ"ל:

דף קט:

גמ' אין אוכלין אזוב יון בשבת כו' כצ"ל וכן ברש"י:
שם מאמגוזא אליבא ריקנא כו'. נ"ב פי' אגוז והוא כמו אמגוזא ופלגא אמגוזא דגיטין:

רש"י בד"ה הא דאשתהי בגווייהו הס"ד:

דף קי.

גמ' ובליליא לותביה לפוריה אארבע חביתא כו':
שם וכמונא נמחק:
שם שיוצאין מן ב' דקלי אמר רבה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה חיויא דרבנן כו' ישכנו נחש דלא הוה ליה אסוותא כו' כצ"ל:
בא"ד דלית ליה אסוותא. נ"ב פי' משום חוויא דרבנן וק"ל:

דף קי:

גמ' ואי לא ליכול כרתי כו' אושלן גלימא ואיגני כו' גנא ביה כד איחמם וקם נפל כו' מיניה לירוקא תרין כו' כצ"ל:

דף קיא.

גמ' שנאמר לא תאפה חמץ לא תעשה כו' כצ"ל. ונ"ב ב' פסוקים הם בויקרא כתיב לא תעשה חמץ ואח"כ בפרשת צו את אהרן כתיב לא תאפה חמץ חלקם ומש"ה פירש"י שפיר אפייה בכלל עשייה היתה וק"ל:
תוס' בד"ה לא סלקא דעתך כו' דהוא עצמו כו' טובל בלילה כו'. נ"ב רישא דמתני' אין טובלין האזוב בלילה ומזין ביום אבל הוא כו':
בא"ד א"נ התם איירי בטבילה כו'. נ"ב פי' וצריך ב' טבילות אחת לפני הזאה כו' ונכתב עוד בצדו פי' ויו"כ היה בשמיני שלו והוא הזה כבר מן השביעי כך מצאתי בתוס' שנ"ץ ופירשו שקרוי טבילה בזמנה דכל מה שיש לו להקדים הטבילה ולעשות מיד קרוי זמנה אבל בסוף פ"ק דמגילה הקשו התוס' א"כ לא תהיה טבילה בזמנה והיכי דוחה יו"כ וצ"ל שקבל הזאה ביו"כ מקטן או בשוגג או שעבר והזה:
בא"ד דאיכא נמי טבילה לאחר הזאה כצ"ל (עיין במהרש"א):

דף קיא:

רש"י בד"ה אע"ג כו' אלא במקומו הוא דשכיח דסכין כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה האי מסוכרייתא כו' מיטמיש במיא ואתי כו' כצ"ל. ונ"ב פי' ישרה במים:
בד"ה ושלש מחלוקת כו'. ונ"ב פי' במקצת ספרים היה כתוב וג' מחלוקת בדבר ת"ק סבר אע"ג דשכיח אסור ור"ש סבר אע"ג דלא שכיח שרי ורב סבר כו':

דף קיב.

גמ' בעי רב אחדבוי אחוה דמר אחא כו' כצ"ל. ונ"ב ס"א דמן אחא ושם מקום הוא וכן מצאתי בתוס' שנ"ץ בשם ר"ח:

רש"י בד"ה קטרא דקטרא בזממא כצ"ל וכן בריש דף קי"ב:

בד"ה איסטרידא כו' רצועה בנקב שבראש הספינה כו' כצ"ל:

גמ' ותניא סנדל שנפסקה שתי אזניו כו' טהור א' מאזניו כו' טמא כצ"ל:

רש"י בד"ה בדרבנן כשקושרין כו'. נ"ב והסמ"ג פי' בשם ר"י בענין אחר וכן המרדכי שאדרבה הת"ח קושרין כי אין חולצין מנעליהן מרגליהן אלא בליל שבת לפי שלומדין בכל הלילות ושוכבים מעט במלבושים ומש"ה פטור אבל אסור כו' ע"ש:

דף קיב:

גמ' נפסקה שניה ותיקנה טהור מלטמא מדרס אבל טמא מגע מדרס כל זה נמחק:

רש"י בד"ה אבל טמא כו'. דעדיין כלי הוא לאשתמושי ביה תשמיש אחרינא ומאב הטומאה טהור דלא הוי מיוחד עוד למנעל והוי ראשון דחזי למלתא כו' כצ"ל ונ"ב ס"א:

בד"ה חמורו דר' פנחס כו' ודר' חנינא במס' תענית הס"ד. ונ"ב לא דק כי הוא במס' שקלים בירושלמי ומעשה דתענית הוא דר' יוסי דמן יוקרת דכי הוי אגרו לה הוי משדרו אגרא אגבה ואי טפו לה כו' לא הוה אזלא ע"ש:

תוס' בד"ה סנדל שנפסקה כו' והגיה אבל טמא במגע מדרס כו' כצ"ל ונמחק טמא מגע מדרס:

בא"ד אפי' מגע מדרס כדקתני סיפא כו' כצ"ל. ונ"ב פי' סיפא דלעיל במס' כלים וק"ל:

בד"ה אבל טמא כו' ע"כ אחר שניטלה הראשונה ונתקנה כו'. נ"ב לאו דוקא שאח"כ בא לו המגע ולא בתחלה שהרי כל עת היה נוגע בעצמו אלא ר"ל שלא נחשב מה שנגע בעצמו כי אם מה שנגע בעצמו אחר שניטלה אוזן הראשון וכיון שנתקנה ושוב ניטלה השניה לא שייך לומר פנים חדשות שהרי בא טומאת מגע מדרס כשחסרה אוזן אחת ועכשיו נמי לא נחסרה אלא אחת ומה שכתבו התוס' אחר שניטלה הראשונה ונתקנה לאו דוקא שבא אחר התיקון אלא אחר שניטלה והתיקון בעינן באמצע שלא יהיו שניהם ניטלים כאחד ומש"ה דייקי התוס' אחר שניטלה הראשונה כו' דאל"כ הוי ליה למימר אחר שנתקנה הראשונה ודו"ק. בא"ד ולפ"ה קמא ניחא כו'. נ"ב פי' לעולם איירי שדרס עליו הזב יחף ומ"מ לא אמרי פנים חדשות למגע מדרס דאפי' נפסקו שניהם שייך מגע

מדרס והוא הדין שנוכל לומר שלא דרס עליו הזב אלא משום שנגע בעצמו בתחלה מיד כשנעשה המדרס אליבא דרש"י ודו"ק:
בא"ד בפ"ב דעירובין פי' בקונטרס. נ"ב דף כ"ד ושם מבואר:
בא"ד והסנדל בטל לאוזן כו'. נ"ב פי' א"כ הוי נמי לסנדל גופא מגע מדרס ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף קיג.

רש"י בד"ה וקושרו בפרה ראשה א' והשני כו' הד"א:
בד"ה מקצת עליו כו' לאוחזה הס"ד:
בד"ה ישנים קיפולן כו' שהחדשין קשים כו'. נ"ב אבל בסמ"ג פי' משום שהחדשיה מתמעכין ומתלכלכים מיד אם לא מקפלין ע"ש:
בד"ה ממצוא חפצך כו' מה היא צריכה אחר השבת כצ"ל והס"ד:

דף קיג:

גמ' שכל מתי מבול נצטללו לשם וי"א כאלו אוכל שקצים ורמשים והא ודאי אתמחויי אתמחי אלא כיון דמלקין כו' כצ"ל. ונ"ב מתי ס"א מימי עולם:
רש"י בד"ה ה"ג כו' כר' יוחנן מדדריש ותחת כבודו כו' הד"א:

דף קיד.

גמ' ואמר רב חייא כו' כצ"ל:
שם רבינא אמר רבד איתמר כצ"ל ונמחק שנאמר מרבדים רבדתי ערשי. ונ"ב אינו מן הגמ' והוא מלשון רש"י וברי"ף ובאשר"י אינו:
שם ואמר ר' חייא כו':
רש"י בד"ה רבד איתמר שכבת זרע וכו'. ונ"ב והרי"ף פי' בע"א ע"ש:
בא"ד בבשמים מינים כו' כצ"ל. ונ"ב צ"ל וזנים ופסוק הוא בדברי הימים בשמים וזנים מרוקחים:
בד"ה אלו כלים כו' אוליירין בלנים כו' מעט ובנאים כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה ואפי' במס' כלה כו' בפ' האיש מקדש גבי כו' ומיהו בפירש"י דקדושין אין כתיב בה דבר א' מתלמודו כצ"ל:
בא"ד ור' יצחק מפרש דהאי מס' כלה כו'. נ"ב פי' הענין שהלשון אפי' במס' כלה משמע לגריעותא ובפרט בקדושין שהרי מסיק לשם אין אומרים כשמעון בן עזאי כו' והכא

מוכרחים לפרש לשבח דאי לגריעותא וכי בעבור מס' כלה לחוד ראוי למנותו פרנס ומש"ה פי' כאן רש"י לשבח אלא שקשה לבעל התוס' סוף סוף דוחק הוא שלשון א' ישתנה בפירושו שהרי לשם אומר ממש כמו כאן ע"כ פי' שאף הכא לגנאי אלא שאין מס' כלה ברייתא לחוד אלא הדרשות הצריכין לרגל כו' ומ"מ דוחק הוא למנותו בעבור זה פרנס בכלל מאחר שאינו אלא במס' זו לבד לכך פי' שאינו ראוי למנותו לפרנס אלא באתריה כדלקמן ודו"ק:

דף קטו.

גמ' מותר בקניבת ירק וכן מפציעין כו' כצ"ל והשאר נמחק:

דף קטו:

גמ' שם והן מתאבדים מאליהם כצ"ל ונמחק מרקיבין:
רש"י בד"ה ואפ"ה כו' מיהא טעונין גניזה כצ"ל והס"ד:
בד"ה ר"ג כו' הזקן ור"ג שהיה בדורו כו' כצ"ל:
בד"ה גב מעלה שבהר הבית היו כו' כצ"ל:

דף קטז.

גמ' אלא נשרפין במקומן הן ואזכרותיהן מכאן כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ישרפו צ"ל נשרפין:
בד"ה הא רב המנונא תנא מצילים כצ"ל:
בד"ה תרגום שבתורה יגר שהדותא ושנביאים כגון כו' להון שכתבו מקרא כתב עברי כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה עשה לה סימניות כו' מן הסמוכות לה הס"ד ואח"כ מה"ד למעלה ולמטה בתחלה ובסוף ויהי בנסוע הארון. ונ"ב בפירש"י מדוייק ראיתי כתוב כך נו"ן הפוכה ן ויהי בנסוע הארון כו' ן ועל זה סומכין הנקדנים לעשות ב' נוני"ן אחת קודם ויהי בנסוע ואחת אחריה אבל במדוייקים לא ראיתי וקרוב בעיני שפסולה לפי מה שפסלינן בחסר ויתיר אפי' אות א' ולכתחלה לכ"ע אסור והסימנים שנאמרו כאן ר"ל שעשה פרשה לפניה ולאחריה ואולי זה הציור של נו"ן הפוכה תלמיד אחד הגיה נ"ל:
גמ' עמודיה שבעה אלו שבעה ספרי תורות. נ"ב נ"ל ז' ספרים של תורה:
שם משום ההוא דגייז כו':

ת"ש הגליונים וספרי מינים אין מצילין אותן מפני הדליקה מאי לאו גליונים דס"ת לא גליונים דספרי מינים וספרי מינים גופייהו מצילים אלא ה"ק כצ"ל:
רש"י בד"ה שאין זה מקומה כו' אלא בדגלים היתה ראויה ליכתב כו' כצ"ל:
בד"ה לא מן כו' מהר סיני איירי כדכתיב לעיל מיניה כו' כצ"ל:
בד"ה ז' ספרי תורה כו' נמצא שלמעלה ספר לעצמו ושלמטה ספר לעצמו הואיל כו' כצ"ל והד"א ואח"כ בסוף הדבור נמחקו ושלמטה ספר לעצמו:
בד"ה מקום הכתב שנמחק הס"ד ואח"כ מה"ד לא מבעיא לי כו':
תוס' בד"ה פורענות כו' אלא נפסוק פרשה כו' כצ"ל:
בד"ה פילסופא כו' ורבי שמע מיהודי אחד שבא מארץ יון ואמר דבלשון יון כו' כצ"ל:

דף קטז:

גמ' אתיתי ולא לאוספי על כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה נהיר נהורך כו' רמזה שנתנה לו כו' כצ"ל:
בד"ה אמר ליה רבן גמליאל כו' נצחתי בשוחד והכל כדי שישמעו המתאספים שם נבלותו ומי הוא כו' כצ"ל והס"ד:
בד"ה פסקי סדרי בכתובים היו רגילין לקרא בבהכ"נ פרשה בכתובים כצ"ל והס"ד:
בד"ה יומא דאסתנא כו' שהיא בינונית לא חמה ולא צנה כו' כצ"ל:
בד"ה בתרתי פליגי כו' לטלטל הפסח אחר כו' כצ"ל:

דף קיז.

רש"י בד"ה אי נימא כו' עם הספר הס"ד:
בד"ה התם כו' בתוכו הס"ד:
בד"ה דלמא אדהכי והכי נפלה כו' כצ"ל:
בד"ה יציל כו' ומשקין הס"ד:
תוס' בד"ה מי דמי כו' כיון דהשתא סבר שיכול לנער כו'. נ"ב פי' קודם שהשיב אדהכי והכי נפלה דליקה ודו"ק:
בד"ה דשקיל ליה בברזי כו' הוה ליה למחשב התם דחיית הפשט כו'. נ"ב פי' אצל מלאכות ממש כגון שחיטה והקטרה וק"ל:
בד"ה ועוד לרבנן נציל לתוכו אוכלין ומשקין ואדמפלגי בין חצר כו' כצ"ל ונמחק ואמאי נקט חצר מעורבת:

דף קיז:

גמ' הוה בצע אכוליה שירותיה כו'. נ"ב הרשב"א כתב שהיה בוצע על שתיהן עיין בר"ן:
רש"י בד"ה ויצרף סמוך כו' בגומא מצרף כו' הד"א:

דף קיח.

רש"י בד"ה מכלל כו' ס"ל הס"ד:
בד"ה אין פוחתין כו' אצלם הס"ד:
בד"ה חבלו של כו' דוד בא בא קטיגוריא כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה במנחה מצילין כו' י"ד שחל להיות בשבת כו' כצ"ל:
בא"ד חשיב כסעודה אחת כו'. נ"ב פי' לענין שיור:
בד"ה והא דתנן כו' וכי אזיל ריקם כו'. נ"ב פי' אפי' את"ל דהך דמוצאי שבת לא חשיב כדשני לעיל מאי דהוה ליה למיכל באפוקי שבתא כו' מ"מ קשה וכי אזיל ריקם וק"ל:

דף קיח:

גמ' אפי' עובד ע"ז כדור אנוש כו' כצ"ל:
שם אמר רב פפא לדידי חשדן כו'. נ"ב נראה דאפשר מכוון על האי עובדא דב"ב דרב פפא הוה סליק לדרגא כו' דאמר ליה רב חייא בר רב מדפתי לרב פפא שמא עני בא לידך ולא פרנסתו כו' ודו"ק:
שם ואמר ר' יוסי כו' כצ"ל בכל העמוד:
רש"י בד"ה ממעמידי כו' הגיע עת לעמוד ולאכיל כצ"ל:
בד"ה לא ראו קורות כו' כשפושט חלוקו ולא היה הופכו מרוב צניעות שכשפושטו כמו שהוא דרך ראשו כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה עיון תפלה כו' ועיון תפלה ומוסר דינו לשמים על חבירו והא דאמר כו' כצ"ל:

דף קיט.

גמ' אמר באו ונצא כו'. נ"ב משמע שהיה יוצא לשוק למהר ולטרוח לכבוד שבת והכי אמרי' בב"ק פוטר היה (ר' יוסי) [איסי] בע"ש בין השמשות מפני שהוא רץ ברשות מאי ברשות ברשות מצוה כי הא דר' חנינא כו' תוס':
שם ר' ינאי לביש מאניה מעילי למכסי ואמר כו' כצ"ל:

שם רב הונא מדליק שרגא כו'. נ"ב מצאתי בתוס' ארוכים וז"ל והיו שם הרבה נרות והיתה אשתו מדלקת אחרת עכ"ל ואני אומר דיכול להיות שהוא הדליק תחלה כדי שאשתו תהיה מדלקת נר של מצוה וק"ל:
שם אמרתי לו אשריך שזכית וברוך המקום שזיכך לכך כצ"ל:
רש"י בד"ה ומוסיף נורא כו' דשאגא תדהר. נ"ב כדלקמן בפ' מפנין (דף קכ"ט) פי' כסא של עץ ששמו שאגא ובלשון המקרא תדהר ובריש פ' אין מכירין מפרש מאי תדהר שאגא כו':

דף קיט:

גמ' כי תועבה עשו וגו' כצ"ל ונמחק גם בוש לא יבושו:
רש"י בד"ה במשיחי כו' בשמן הס"ד:
תוס' בד"ה ומצא נר דלוק כו' וקשה לטלטלם. נ"ב פי' ויש תיקון אחר לכסות את הפת עד אחר הקידוש כו':

דף קכ.

גמ' והמכשלה הזאת תחת ידך כל זה נמחק:
שם ולא תלמוד וממאי דלמא כו' אמר להו גמרינא אמרו ליה כו':
שם פיסקא ולהיכן מצילין כו' צ"ל קודם מ"ש הכא כו':
רש"י בד"ה דאי אמר כו' תורה הס"ד:
בד"ה בבא להציל שהציל בסל א' כדקתני סל מלא כו' כצ"ל:
בד"ה מהפקירא כו' ליה למיתני הס"ד:
בד"ה פרגוד כו' מבפנים הס"ד:
בד"ה וסודר כו' ראשיו בפניו כו' כצ"ל:

דף קכ:

רש"י בד"ה אף כלי כו' ואין מסתבר אלמא כו' הד"א:
תוס' בד"ה פותח ונועל כו' שע"י כן מתנדנד הנר כו'. נ"ב פי' והנרות קבועים בגוף הדלת ולא כפירש"י עיין באשר"י:

דף קכא.

רש"י בד"ה בעל קרי כו' אוכל טהרות טובל כל היום כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה הא כל המכבה אינו מפסיד כו' ונכרי מדעתיה דידיה עביד שרי כצ"ל:
בד"ה כופין קערה כו' הנר ואע"פ כו' בשבת ואותיבנא כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה ה"ג כו' לתפלה יכולין לטבול כו'. נ"ב לאו דוקא וה"ה שצריכים לטבול כדי להתפלל בטהרה והכי פירושו בשלמא אי גרסינן אינו צריך אבל יכול לטבול א"כ משום תפלה ג"כ יכול לטבול וצריך לטבול לאפוקי אי גרסי' אינו יכול לטבול א"כ ה"נ גבי טמא מת ושרץ אין יכולין לטבול מאחר שאין צריכין טבילה לתפלה ודו"ק:

דף קכא:

גמ' ואפקוה באשפה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה א"ל רבה לתנא כו' על כן אין רוח כו' דאי לא מזיקו השתא כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה רוק דורסו כו' דממילא ממרח הוא כו' כצ"ל:

דף קכב.

רש"י בד"ה אי משום כו' לעיל גבי שבת נקט כו' כצ"ל:
בד"ה מעמיד בו מחוברים הס"ד:
תוספות בד"ה משקה אחריו כו' להביא הבהמה לשם ואין זה דוחק דדומיא דמתניתין איירי האי בתרי עברי דנהרי שאין הבהמה יכולה לירד לבור ואף על גב דהך בבא כו' כצ"ל:
בא"ד מיהו לעניין אותו ישראל כו'. נ"ב יש לפרש להיתר וי"ל מאחר שלאותו ישראל עצמו לא מצאנו חילוק בין איסורא דאורייתא לרבנן והתם שרי אף לישראל עצמו שהוציא הפירות חוץ לתחום וק"ל: אם כן יש ראיה משם להיתר ויש מפרשים לאיסור וקאי אמה שלמעלה דאין ראיה משם משום דהתם איתעביד איסורא דרבנן מיהו היכא דאיתעביד איסורא ובאתה להתיר אף לאותו ישראל שנעשה המלאכה בשבילו משום שהיה יכול בעצמו לילך וליהנות משם חילוק זה לא מצאנו וכן משמע באשר"י ע"ש (עיין במהרש"א):

דף קכב:

גמ' ואת המלוג לתת עליו לקטן כו'. נ"ב באלפסי גרס לתת עליו פת לקטן:
שם אמר ליה רבה אלא מעתה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה נוטלין כו' בשבת מהיתר ציר שלהן כצ"ל:
בד"ה לול בנין העשוי לתרנגולין הס"ד:

בד"ה לצורך גופו שגופו ראוי עוד כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה לעולם קסבר כו' דלא דמיא כלל למאי דאיירי בה כו' כצ"ל:
בד"ה רחת ומזלג כו' מדבעו מיניה כו' כצ"ל:

דף קכג.

גמ' מתיב אביי לרבה כו' כצ"ל:
שם איתיביה ושוין שאם קיצב עליו כו' כצ"ל והשאר נמחק:
רש"י בד"ה דבר שמלאכתו לאיסור אם צריך לגופו בשבת מלאכה כו' הד"א וכצ"ל:
בד"ה פגה תאנה הס"ד:
תוס' בד"ה בסיכי זיירי כו' מזורי דין חביט ביה בוכנא דין בטיש ביה ולפ"ה כו' כצ"ל:

דף קכג:

גמ' וחזרו והתירו לצורך מקומו כו' כצ"ל ונמחק דבר שמלאכתו להיתר:
אם יש בו שום כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אפיקטוזין קיא שותה משקים ומקיא כו' ולשתות היום הרבה כו' כצ"ל:
בד"ה ואמאי כי יש קשר בראשו כו' כצ"ל:
בד"ה ג' כלים כו' מפני שהיו מקילין בה כצ"ל והס"ד:
בד"ה התירו עוד כו' והתירו לקמן מפרש מאי כולהו הנך התירו כצ"ל והס"ד:
בד"ה התירו לטלטל דבר שעיקר מלאכתו בחול כו':
בד"ה כל הכלים הללו ולמה שאמרנו חוץ מן המסר הגדול דלא שרי לא לצורך גופו כו' כצ"ל:
בד"ה ולא נטילתן כו' ישנה הס"ד:

דף קכד.

גמ' דתניא ר' יהושע אומר נגר שיש בראשו גלוסטרא שומטה כו' כצ"ל:
שם אמר רבה לצורך כו' אמר ליה אביי לרבה למר כו' וכן בדלת והא בקעת ביו"ט כו' ומי לא גזרינן כו' אמאי דלמא עד כאן לא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ואם לאו כו' לגופה אלא למקומה אלא כו' כצ"ל:
בד"ה והא בקעת כו' וכ"ש לצורך מקומה כצ"ל:
בד"ה לא קשיא כו' ממון ר' יהושע כו' הד"א:

דף קכד:

גמ' על גב אביהן מותיב כו' לטלטולינהו דחזי למיזגא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אפי' בכרמלית כו' דאזלי ליתבי כו' כצ"ל:

דף קכה.

רש"י בד"ה שאם מסיקין כו' בתוכו לאור דרך שוליו או כו' כצ"ל. ונ"ב דרך שוליו פי' דרך נקב שוליו כי אין לו שולים כך גירסא הנכונה וכן מצאתי בפי' מדויק וכן מצאתי בפי' המשניות דכלים להרב ר' עובדיה ע"ש:

דף קכה:

רש"י בד"ה דהתם כו' הדקה בטולי כו' הד"א ואח"כ מה"ד להוסיף כגון כו' והשאר נמחק. ונ"ב בלשון הזה הביאו התוס' בפ' מי שהוציאוהו (עיין במהרש"א):
תוס' בד"ה ואזדו לטעמייהו כו' וי"ל כו'. נ"ב ובתוס' ארוכים מצאתי ונראה לר"ת דל"ג אמר רב אסי א"ר יוחנן אלא אמר רב יוסף אר"א דר' יוחנן מצריך מעשה לקמן גבי עובדא דרבי ולקמן גבי כסוי כלים מצריך ר' יוחנן תורת כלי אלא רב אסי גופיה הוא דאמר כאן מהני הנחה ואזיל לטעמיה דאמר לעיל גבי חריות של דקל מהני ישיבה בעלמא ולקמן מייתי ראיה מדרב אסי צאו ושפשפום אמר להו ומיקל מר' אמי ואינו מצריך ללמדם ש"מ דה"נ מיקל מר' אמי אבל איהו גופא לא קאי אליבא דר' יוחנן דאמר רבי הצריכה למעשה ואיהו סבר דרבי לא הצריכה למעשה אלא לשפשוף וא"ת סוף סוף אמאי בעי גבי אבנים שפשוף וגבי חריות של דקל אפי' בישיבה בעלמא סיי וי"ל דחריות יותר הן ראוין לישיבה מאבנים כי אבנים מוקצות הם לבנין ומה שאמר לקמן אמר רב אסי אמר ר"י והוא דאיכא תורת כלי כו' צ"ל דתרי אמוראי אליבא דרב אסי כי רב יוסף אמר משום רב אסי הא דהכא דלא מצריך שום מעשה גבי אבנים ואבן על פי החביות בהנחה סגי והוא אליבא דרב אסי דלעיל בפ' במה טומנין גבי חריות של דקל כו' והא דלקמן הוא רב יהודה בר שילת משמיה דרב אסי ולא ס"ל כל הא דלעיל מיהו אומר ר"י דיש לתרץ דלא תיקשי מר' יוחנן ומרב אסי כו' כמ"ש בפנים:
בד"ה הכל מודים כו' דופן סוכה דפריך התם והאמר רבה כו' ורבנן איתא באהל כבעשיית דופן כו' כצ"ל:

דף קכו.

גמ' ומי אמר ר"י הכי והתנן כסוי הכלים כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ר' יהודה כו' ור' יוחנן לרב יהודה כו'. נ"ב פי' עם רב יהודה:

דף קכו:

גמ' וכ"ת ה"נ דאיכא תורת כלי עליו ומי בעי רשב"ג תורת כלי עליה כו' כצ"ל. ונ"ב ותימה גדולה לפי' ר"י דלעיל שפי' חריות של דקל ראוים הן לישיבה ומש"ה לא בעי קישור לרב אסי אף דסבר הכא דבעי תורת כלי ויש ג' חלוקים. כסוי כלי בעי תורת כלי. אבנים לישיבה בעי שפשוף. וחריות לא בעי אלא ישיבה או מחשבה כדמוכח לעיל בפ' במה טומנין א"כ איך פריך הכא לרב אסי א"ר יוחנן הלא בע"כ לא דמי להדדי לדעת רב אסי משום ר' יוחנן וצ"ל דבודאי לא דמי ומ"מ שפיר קאמר הכא וכ"ת הכא דאיכא תורת כלי דמסתמא מ"ש ר' יוחנן סתם גבי התקינו אע"פ שלא קשרו איירי כפשוטו שהתקינו במחשבה אף בלא תורת כלי דאין לומר סתמא קאמר אלא בתורת כלי והא אשכחן גבי חריות דקל דמצריך ת"ק קשירה דעדיף מתורת כלי והוא לא מצריך מידי א"כ מן הסתם ג"כ לא נאמר דאיירי לעיל גבי קנה בדאיכא תורת כלי ודו"ק:
שם למדנו שפוקקין כו' א"ל אביי מאי דעתיך כו' כצ"ל:
שם ל"א כי פליגי כו'. נ"ב אין לשון האחרון חולק על הראשון אלא שלשונו משונה מן הראשון. תוס':
רש"י ד"ה תורת כלי עליו אפי' אינו ראוי לדבר אחר כל זה נמחק ומתחיל הדבור סבר ליה כוותיה בחדא כו':
בד"ה מדבריהם למדנו בפ' בתרא בימי אביו של ר' צדוק ובימי אבא שאול כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה וכי תימא כו'. נ"ב בתוס' ארוכים פסק ר"ת דהלכה כר' יוחנן דהכא דמצריך תורת כלי לאותה מלאכה ולא בעי קשירה וא"כ לא מצריכים לנגר קשירה אלא תורת כלי ולעיל היה מצריך באבנים סיתות או למוד ובעי נמי קישור בחריות כדפרישית לעיל כו' עיין בגליון דלעיל בהיפוך הדף:

דף קכז.

גמ' והתורמוס. נ"ב תורמוס פירש"י בפ' אין צדין מין קטנית עגול כמין עדשה ורחב כמעה קטנה והוא מר מאד עד ששולקין אותו ז' פעמים ונעשה מתוק כו':
שם איכא דאמרי ד' מאוצר קטן נמחק:

רש"י בד"ה מפנין כו' ומה הן מפנין כו' כגון אלו תרומה כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה מפנין כו' דתנינן ג' קופות של ג' סאין. נ"ב פי' גבי תורמין את הלשכה ושמעינן מינה דסתם קופה ג' סאין הן:
גמ' דלמא אתי לאשוויי גומות נמחק:
שם אבל עושה בו שביל כו' כצ"ל:
שם ש"מ הכל לפי האורחין נמחק:
רש"י בד"ה בד' וה' כו' בפעם אחת אבל טפי כו' הד"א:
בד"ה אכדים כו' דכדים ואיירי בכדים כו' כצ"ל:
בד"ה דחוק לתלמידים הס"ד:
תוס' בד"ה אע"ג כו' דאי הא נמי כו' כצ"ל:
בד"ה דכתיב כו' שלמלאכים היה מדבר כו'. נ"ב ואל תעבור דיבר עם החשוב שבהם כמו שפירש"י בחומש:
בד"ה אוכל כו' אם היתה שקולה מכרעת והך משנה דהכא פליגא אר' יעקב דס"ל בסוף פ"ק דקדושין דשכר מצוה כו' כצ"ל. ונ"ב פי' לפי שדייק שם ממשנה דקתני התם אפי' עושה מצוה אחת מטיבין לו בעוה"ז כו' והכא קא חשיב דוקא אלו דברים ומשני התם איירי שעושה מצוה אחת יתירה על העונות והך מתני' דקחשיב אלו דברים כו' היינו שאפי' היו זכיותיו ועונותיו מחצה ואחת מאלו ביניהם מכרעת ואע"פ שבלאו הכי מטה כלפי חסד היינו להיות בינוני אבל הכא הוי צדיק ומה שכתבו התוס' אח"כ והך מתני' פליגא כו' אינו תלוי כלל בהא דלעיל ובתוס' ארוכים מצאתי בתוס' הך משנה פליגי כו' קודם מה שכתב ובפ"ק דקדושין מפרש שאם היתה שקולה ושני ענינים הם ודו"ק (עיין במהרש"א):

דף קכז:

גמ' דלא חזינא ליה אסור כו' והוי עני וחזי ליה כו' תרימו וגו' כצ"ל:

דף קכח.

גמ' מפני שהוא מאכל כו' וכצ"ל בכל העמוד:
שם דתנן בני מלכים סכין על גבי כו' מפשיטין אותו בו כו':
שם וכן באמיתא וכן בפיגם כו'. נ"ב בשביעית אמרי' פיגם מין ירק הוא ואין מרכיבין אותו בקידה לבנה:
שם מאי אמיתא ניניא כו'. נ"ב מפרש לקמן בפרק תולין שטוב הוא לערבו עם שחלים:

שם סיאה אמר רב יהודה כו' כצ"ל. ונ"ב הערוך כתב כולן מיני אזוב הן והרמב"ם כתב בפ"ח דשביעית שהן עשבים הידועים לרופאים:
שם וסתמא כר"ש ונמחק:
רש"י בד"ה על מכותיהן בשבת ולא כו' כצ"ל:
בד"ה שכן דרכו צ"ל דרכן:
בד"ה שלא יקטום כו' שלא ימלול בידו הרבה כו' כצ"ל:
בד"ה וכן באמיתא כו' אמיתא ניניא כו' הד"א:
בד"ה במוקצה לאכילה כו' לאוכלה ובמוקצה לאיסור טלטול סבר לה כר"ש כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה ונתן הכסף כו' ר' חנינא ביומא דרתח לא מצלי שנאמר בצר אל יורה כו' כצ"ל. ונ"ב ועיקר הפסוק היערוך שועך לא בצר כן פי' ר"ת פרק הדר (עירובין דף ס"ה:)
בא"ד אחר הפה. נ"ב ויליף שם דף נ"ו מכאשר פתר לנו כן היה:
בא"ד קרקע נמי ומנלן שנאמר ופדה בערכך יכול בעבדים כו' ת"ל ופדה בערכך א"כ כו' כצ"ל:

דף קכח:

גמ' בין לא אמרה צריכה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה מדדין כו' ומסייעו לילך ומנענע לו ברגליו כצ"ל:

דף קכט.

גמ' ובין אמרה אין צריכה אני מחללין עליה את השבת שבעה אמרה צריכה אני מחללין עליה את השבת אמרה אין צריכה אני כו' כצ"ל. ונ"ב הא סתמא מחללין גירסת הרי"ף והרמב"ם:
שם ואמטוי לערסא בתריה דרבא כו'. נ"ב עיין בתוס' פ' כל היד (נדה דף ט"ו) בד"ה ילדה דבזיז כו':
שם בימות החמה מדאמר ר' חייא כו':
שם יומא דנפלה ביה תקופת תמוז. נ"ב ס"א טבת אי פגע בשכבא כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה פתורא כו' אמר בוי"ש. נ"ב פי' עצי ברותים:
בד"ה דטחלי טחול סומקא כו' הד"א:
בד"ה היכא כו' בהם נכרכת ומתגלגלת כו' כצ"ל:

בד"ה שב לבני כו' מוטלין לרחבן כו'. נ"ב לאו למעוטי אורכן דהא אורך ורוחב שוה דלבינה הוה ג' על ג' אלא למעוטי עובין אי נמי אגב אריח קאמר שרחבו טפח ומחצה וארכו ג' וק"ל:

תוס' בד"ה רבא כו' והיינו לאחר ז' כו'. נ"ב פי' כמו נהרדעי תוך ז':

דף קכט:

תוס' בד"ה מאה רישי כו' ראשי בני אדם שהיה מנהג קצוב כו' כצ"ל:

סליק פרק מפנין :

דף קל.

רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר :

גמ' והיו מתים בזמנם כו'. נ"ב ואע"פ שאין הלכה כר"א היינו משום דרבים פליגי עליה אלו ואלו דברי אלהים חיים. תוס':

בעל כנפים מאי היא אמר אביי שלא כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שש אנכי וגו' במזמור למנצח על השמינית כתוב כו' כצ"ל. ונ"ב פי' שם כתיב אמרות ה' אמרות טהורות וא"כ שמעינן שאמרת האל היא המילה א"כ שש אנכי על אמרתך קאי על המילה שהיא אמרת האל וק"ל (עיין במהרש"א):

דף קל:

גמ' כשם שאין מביאין אותו דרך רה"ר כך אין מביאין כו'. נ"ב האי ברייתא אתיא ככ"ע ואף כר"ש ולדידיה איירי שלא שבתו הכלים בחצר אלא בבית ולא בא להשמיע לנו אלא שהעמידו דבריהם כמו בשל תורה וכן איתא באשר"י:

שם וא' חצרות כולן רשות אחת הן כו' נשתתפו בו הוי ואתיוה כו' בכולו אמר לי אין אמר ליה והא זימנין כו' רהיט לך גמרך וא"ל כו' נשתתפו בו עירובי חצירות כו' רב חנינא חוזאה לרבא מ"ש כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה קרפיפות כו' מטלטל בכולו כצ"ל. ונ"ב א"נ בכולן ור"ל מקרפף לקרפף בכולן וק"ל:

תוס' בד"ה דר"א כו'. אמר ר' אסי מתני' אמרה כן לאחר כו' כצ"ל. ונ"ב ופשיטא דב"ש הודו לב"ה ואמר עלה ר' אסי ממתני' נמי דייקא כו':

דף קלא.

רש"י בד"ה מצד אחד כו' הבאת דעומר כו' לגופה ושמעינן כו' כצ"ל והד"א:

דף קלא:

גמ' אמר מר נמחק:

דף קלב.

רש"י בד"ה עקיבא כו' אתה בא ללמוד בק"ו ואין דנין כו' כצ"ל והד"א:
בר"ה דורות כו' בסה"ד. נ"ב ואע"פ דכתיב נמי והקימותי את בריתי בינך וגו' לדורותם לברית עולם וקאי נמי אאברהם שהיה גדול מ"מ מאחר דאשכחן להדיא דדורות כתיב גבי קטן אמרי' האי דורות קמא נמי אקטן דוקא קאי ודו"ק:

דף קלב:

רש"י בד"ה אלא אמר רב אשי כו' דמיעקר לאו מקיים עשה כו' ומקיים עשה אבל כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה מה צרעת כו' וכי תימא מילה עדיפה כו'. נ"ב לדחייה בעלמא קאמרי אבל אין האמת כן אלא אומרים תוכיח אפי' מצד א' מאחר שסותר הק"ו אף שאינו דומה לדבר הלמד מק"ו וכן מוכיח בתוס' דפ' אחד דיני ממונות:
בא"ד רציחה תוכיח וכן מצאתי פה בתוס' ארוכים:
בא"ד אלא דניחא ליה לומר שיהא דוחה דנפקא ליה כו' כצ"ל:
בא"ד בסופו ופריך ליה מיניה וביה ונוכל לומר דהאי תנא באו אינו דקאמר כולהו פריך ואימא איפכא או מת מצוה תוכיח כו' כצ"ל:
בד"ה הדר אמר כו' ומה שבת חמורה צרעת לא כל שכן ואומר ר"י דלהאי לישנא צ"ל דגרס רבה כו' כצ"ל:
בד"ה האי עשה כו' מדכתיב לשמור ועי"ל תרי לעשות כתיבי בקרא זה חדא לעשה וחדא לעושה בסיב וכו' וכן פירש"י השמר לא תעשה הוא ולעשות ככל אשר יורו היינו עשה וא"ת והא דקי"ל כו' כצ"ל:

דף קלג.

גמ' דבר שאין מתכוין אסור כו'. נ"ב פי' מן התורה ומה שאמרי' דר' יהודה אינו אוסר דבר שאינו מתכוין אלא מדרבנן היינו באיסורי שבת משום דבעינן מלאכת מחשבת אבל בשאר איסורים אוסר דבר שאין מתכוין אף מן התורה כן פי' התוס' להדיא בפ' כירה ע"ש:

שם לא דחו שבת דליכא כרת אבל פסח כו'. נ"ב אמאי לא קאמר דקמ"ל גבי פסח אע"ג דהרכבתו והבאתו כולהו שבותים נינהו ואפ"ה אוסר וכדמוכח להדיא בסוף המוצא תפילין ע"ש:

רש"י בד"ה ואביי כו' דסברא האי בשר כו' והד"א:

בד"ה דאתיא בק"ו כו' שבת שנדחית כו'. נ"ב מה שמקשים העולם רבא ארבא דלעיל דס"ל צרעת קילא והא דדחי עבודה משום דלא חזי ליה כבר הקשו התוס' עליו בפרק במה מדליקין (דף כ"ה:)

בד"ה מילה שלא בזמנה כו':

בד"ה גבי פסח כו' לעשות מע"ש כגון כו' כצ"ל:

בד"ה ומוצצין אלא ע"י החבורה כצ"ל:

דף קלג:

גמ' אלא אמרי נהרדעי כו'. נ"ב נראה בעיני לפרש דהאי אלא דאמרי נהרדעי ר"ל אלא מה שהקשו בני הישיבה מאן תנא פירש אינו חוזר לא שהקשו מאן תנא דס"ל דפי' אינו חוזר כי מן הדין אפי' פירש היה לו לחזור כדסלקא דעתין מעיקרא אלא הכי מקשה מאן תנא דס"ל פי' במקצת שסילק את ידיו שאפי' כה"ג חשיב פירש ממש ואינו חוזר רבנן דפליגי עליה דר' יוסי הוא ודו"ק היטב:

רש"י בד"ה כל זמן כו'. בה ציצין בין מעכבין כו' עד שיחתכם בין שאין כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה מפשיט הפסח כו' ונתנו למי שזכה בו ואח"כ הכרעיים כו' מירק והפשיט כו' שמעינן מיניה כו' כצ"ל. ונ"ב מירק והפשיט פי' גומר ומפשיט:

בא"ד וגבי עולה כו'. נ"ב פי' זהו התמיד:

בא"ד ומנתח הידים תחלה כו'. נ"ב לאו דוקא שהרי הן אחר הכרעיים וגם אחר גמר ההפשט קורע את לבו ומוציא את דמו ואח"כ חותך את הידים אלא שהן תחלה לחיתוך שאר אברים:

בא"ד ולהוציא אימוריו בלא נימין כו'. נ"ב פי' שעכשיו לא יתלכלכו בצמר של בהמה שהרי הופשט עד החזה כדלעיל פ' כל כתבי (דף קי"ז:)
בד"ה מהו דתימא כו' עלה דדם כו' הד"א:
בד"ה קמ"ל מדקתני במתני' כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה גדול בהדיא כו' גדול שלא מל כו' כצ"ל:

דף קלד.

גמ' הוא ניהו דמחמיר כו' כיסתתא לפלגא אמר אביי כו':
שם הצצתי בו ולא ראיתי בו דם ברית נמחק:
שם המתינה לו עד שנבלע בו כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה לפניה לסטריה כו' החלוק מעל המילה כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה כיסתתא כו' כיס כו' מתוכו בתוך החלוק כו' כצ"ל:
בד"ה וליעפפיה כו' ראש העליון החלוק כו' כצ"ל:
בד"ה לכרכי הים הס"ד:
בד"ה ה"ג כו' ירוק הצצתי בו הד"א:

דף קלד:

רש"י בד"ה אי אמרת בשלמא ת"ק מזלפינן ביום הראשון קאמר ולא איירי כו' כצ"ל:
בד"ה אמר אביי כו' אתקפתא זו כדשני ליה כו' כצ"ל:
בד"ה ערלתו כו' דבהאי קרא וביום השמיני כו' בשבת כתיב כו' כצ"ל (עיין במהרש"א):
תוס' אחר ד"ה ואין מונעין צ"ל ד"ה הלכה כר"א בין בחמין שהוחמו בשבת כו' פי' שהוחמו ע"י נכרי מעצמו ולא שיאמר לנכרי בשבת שיחמם כדמוכח בעירובין דאמר נישייליה לאימיה וניחום אגב אימיה ע"כ. ונ"ב וכן באשר"י אלא שכתב לאחר המילה מחמם אפי' הישראל עצמו ע"ש:

דף קלה.

רש"י בד"ה חיישינן הא דאר"ש בן אלעזר כו' ולענין שבת ודאי כו' כצ"ל:
בד"ה ה"ג כו' דלא נחלקו בדבר זה אלא כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מפני הסכנה כו' ולא ידע רשב"א מאי איריא כו' כצ"ל:

דף קלה:

גמ' רבי חמא אמר הטבילה ואח"כ ילדה זהו יליד בית הנימול לח' ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית שנימול לאחד ות"ק כו' שלקח שפחה מעוברת כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ה"ג כו' דרב אחאי כיצד כו' שנימול לח' לקח כו' ונתעברה אצלו וילדה זהו יליד כו' ילדה זה יליד בית שנימול לח' ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית שנימול לא' בשלמא כו' דהא דלא גרס בשאלתות כגון שלקח זה שפחה וזה עוברה משום כו' שנימול לאחד כצ"ל והד"א והוא ס"ד:

בד"ה מקנת כסף כו' מעוברת וילדה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה כתנאי יש יליד בית כו' דבענין אחר אינה חשובה כו'. נ"ב פי' ולא הוי דומיא דלכם וק"ל. (עיין במהרש"א):

דף קלו.

רש"י בד"ה לאכלה כו' מפרסת פרסה ואיננה מעלת גרה וגו' כו' ודאי לאכלה כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה שפיהק כו' חיות מעט כו'. נ"ב אבל סתם מת בתוך ל' הוי כאכלו ארי כדמוכח לקמן ודו"ק:

בד"ה הוי אכלא מיניה כו' ממקום אחר ואמר ספיקא כו' כצ"ל. (עיין במהרש"א):

תוס' בד"ה מימהל היכי כו' היינו בסתם ולדות כו'. נ"ב פי' ורבנן פליגי עליה בתרתי בודאי בן ח' ושהה רשב"ג חושבו כחי גמור ואמרי' אשתהי ורבנן חשבי ליה כמת והיכא שאינו ודאי בן ח' אלא ספק כסתם ולדות רבנן חשבי ליה כחי אפי' לא שהה ורשב"ג סבר איפכא מאחר דלא שהה לא חשבינן ליה כחי:

דף קלו:

רש"י בד"ה הזכר כו' ואנדרוגינוס והא כו' הד"א:

תוס' בד"ה דתניא הזכר כו' ועוד אומר רבינו דההוא כו' כצ"ל. ונ"ב תירון הוא כדמוכח להדיא בפ' המפלת בתוס':

בא"ד הלכך לא שייך התם כו'. נ"ב פי' והוא קולא כמשמעו שאינו קדוש כלל ולא משום שהוא יושב בטל ולא צריכא להאי שינויא דחיקא דלעיל ודו"ק:

בד"ה הזכר ולא טומטום כו' אלא טומטום ודאי צריך קרא שיש מהן זכרים כו' אנדרוגינוס דממעטי כו' וקשה לרבי אמאי כו' הא אשה לא כו' כצ"ל:

דף קלז.

גמ' שני ימים של ר"ה כו'. נ"ב כאחרים דלית להו דחיית אד"ו א"נ בה"ו קאמר ודו"ק:
רש"י בד"ה א' למול כו' בשבת ר"א כו' הד"א ונרשם גמ' בסה"ד:
בד"ה נולד בין השמשות נימול לט' שהרי ליום ח' כו' לט' היה היום כו' כצ"ל והד"א:

דף קלח.

תוס' בד"ה כל צ"ל וכל הנהו כו' אפי' מלמטה למעלה כו' י"ל שיש להם מחיצות מ"ר כצ"ל:
בד"ה מי סברת אדר"א קאי דר"מ כו' כצ"ל:

דף קלח:

גמ' רב אמר אפי' חד נמי אסור כו'. נ"ב כן הוא באשר"י בפנים אבל בס"א גרסי' אמר רב גזירה שמא יתקע וכגי' זו משמע כפירש"י בהדיא ונכון:
שם הא נמי מתני' היא כו'. נ"ב לאו דוקא ממתני' פריך הא עתידה תורה שתשתכח אלא קס"ד שדין פשוט הוא מן התורה כמו ששנה התנא במשנה וק"ל:
תוס' בד"ה שאין בשיפועה כו' ואין נראה לר"י כו'. נ"ב ונ"ל שאין בשיפועה טפח תוך גובה י' פי' שיהיה גובה י' ועדיין לא הוי שיפוע טפח ר"ל שיהא למטה שני טפחים אבל אחר שעברו י' טפחים גובה אפי' למטה רחב השיפוע הרבה אין בכך כלום ודו"ק. (עיין במהרש"א):

דף קלט.

גמ' האידנא לא ואידך שיכרות כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ולישלח להו כו' לא צהריתו ולא קי"ל כו' כצ"ל:

דף קלט:

רש"י בד"ה ואומר כו' מיכוינא הס"ד:
בד"ה שלא יעשה כו' כי עובדא דחול כו' כצ"ל:
בד"ה לא ליהדק אינש ציניית כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מ"ש מהא דתניא כו' פי' וס"ל כר"י ב"י דאמר מערימין לעיל בפ' כל כתבי וכ"ה להדיא בפ' מי שהפך כצ"ל והס"ד:
בד"ה תלא דבישרא כו' ואמרי' לעיל כו' ובלא בשר אלא כו' כצ"ל:

בא"ד והוי מוקצה מחמת מיאוס כו'. נ"ב פי' ורב כר' יהודה ס"ל דאית ליה מוקצה מחמת מיאוס וכ"ש מחמת איסור ולא אמרי' לעיל דבמוקצה לטלטל ס"ל כר"ש אלא במוקצה שמקצה מדעתו כגון עיסקא דהיינו לסחורה תוס' לעיל סוף פ"ק גבי כרכי דזוזי ע"ש:

דף קמ.

גמ' הלכה כר' יוחנן. נ"ב פי' ומה שאמרו אין הלכה כר' יוחנן ר"ל מה שאמר קודם שחזר וק"ל:

שם ונותן לתוכו דבש ולא יטרוף כו'. נ"ב פי' הדבש וכן להדיא בס"י:

שם אתאי אשקייה חד כסא כו' כצ"ל:

שם דלמא מנכי ליה מזכותא כו'. נ"ב ותימה לי לפירש"י איך ברירה ליה שלא היה מת והל"ל הואי מסתפינא דמיתנא ולכן אמרתי לפרש כמשמעו שינכו לי מזכיותי מרוב עונג שוב בדקתי בתוס' שנ"ץ ומצאתי ממש כדברי:

שם ופשיט לי ותפשוט ליה כו' כצ"ל ונמחק לאיסורא. ונ"ב זה אינו מגמ' אלא מפירש"י והרבה מפרשים פירשו להתירא והר"ן דייק כן מדקאמר סתמא ופשט לי ותו לא כו' ע"ש:

רש"י בד"ה אבל כו' החומץ ומטבל בו מאכלו כו' כצ"ל:

בד"ה שאין שולין את הכרשינין כו' הקש כצ"ל:

בד"ה תבן כו' שמחתכין אותו כו' כצ"ל:

בד"ה מוץ הוא מזקן השבולת כו' כצ"ל:

דף קמ:

גמ' ואמר רב חסדא בר בי רב דלא נפיש ליה ריפתא לא ליכול ירקא כו' כצ"ל:

שם לא ליבצע בצועי ואמר רב חסדא כו' כצ"ל והשאר נמחק:

שם ואשכחי ביה כל צרכי ואמר ר"ח כו' כצ"ל:

שם לא תיכלון נהמא באפי גברייכו כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה דלית ליה כו' שמן קודם מים אחרונים כו' כצ"ל:

בד"ה לא תימרון מנו מי הוא לשון זכר לא תרגילו כו' כצ"ל:

בד"ה אידי ואידי כו' סבירא להו מקמי כו' לפני שור מקמי כו' הד"א:

דף קמא.

גמ' במתני' מתיר את כולו וכו'. ונ"ב ס"א מתיר את כליו ושומטו:

שם ואם היה מאכל כו' כצ"ל:

שם רב פפא אמר אחד זה כו' כצ"ל. ונ"ב עיין באשר"י והר"ן בנה יסודו על זה וע"ש:
רש"י בד"ה דאית ליה רירי כו' כדמפרש ואזיל פיה יפה דלית ליה רירי פיה רע כו' קוצים וברקנים כצ"ל והד"א:
בד"ה מכבש כו' בעמודים וכפי מה שהוא כו' כצ"ל:
בד"ה א' זה וא' זה מותר אין דרך מתכוין בכך כו' כצ"ל:

דף קמא:

רש"י בד"ה אף מעלין כו'. ובגמ' מפרש טעמא כצ"ל. בד"ה מלאכה שאינה צריכה לגופה כו' מיבטיל ליה לגבי תינוק שמת ולא חשיב כו' כצ"ל:

דף קמב.

גמ' וניקטינהו בידים כדר' אילעי כו' אע"ג דנפלו בזה אחר זה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה כר"א כו' בעינא מחתה כו' כצ"ל:
בד"ה וחכמים כו' אם מתחילה נדמע כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה ונשדינהו לפירי כו' אלא כשיש לו געגועים כו'. נ"ב פי' אפי' בלא געגועים על אביו יהא שרי רק שצ"ל שהתינוק יבכה אם ישליכו מידו וק"ל:
בא"ד בטלה אגב כלכלה כו' הכוס אגב הכוס כו' כצ"ל:

דף קמב:

אחר דבור זה צ"ל ד"ה ונשדינהו לפירי ונשדייה לאבן כו' וא"ת מ"מ נינקטינהו לפירי בידים ויניח האבן בכלכלה והא אמרי' לקמן לא שנו אלא שטהורה למטה וטמאה למעלה וכל טהורה למעלה וטמאה למטה שקיל לה לטהורה ושביק לה לטמאה והיינו ע"כ בידיו דאי זריק לה בכלי א"כ גם בטמאה למעלה יכול לזורקה בכלי אלא ש"מ דשקיל לה בידיו וא"כ ה"נ לישקלינהו לפירי בידיו וי"ל דמיירי שפי הכלכלה צר הוא ואינו יכול להכניס שם ידיו א"נ י"ל דההיא דלקמן מיירי בתרומה שהוא בכלים קטנים בתוך הקופה שאין דרך להניח טמאה וטהורה ביחד אלא בכלים זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ולהכי מצי שקיל לטהורה שהיא למעלה בידיו אבל כלכלה דהכא אין כאן כלים ולא מצי נקיט להו בידיו פן יפלו לארן והשתא לא צריכנא לשינוייא קמא דפירות המיטנפין דהא כיון דאבן עצמה הוי דופן לכלכלה אפי' הוי שדי לפירות ולאבן והדר שקיל לפירי ושביק לאבן לא הוי ליה במאי לאנחינהו כיון שהכלכלה פתוחה שהאבן נעשה לה דופן והא דלא קאמר אלא לפי שלא הוזכר אמורא לעיל. א"נ השתא יש להעמיד נמי בפירות

המטונפין דאל"כ נוכל להשליך הסל בקרקע ולהוליך בכלכלה מעט מעט כמה שתוכל להחזיק עד מקום הפחת מ"ר. (עיין במהרש"א):

דף קמג.

גמ' קודם מאן תנא כו'. צ"ל פיסקא:
שם נמי לא ולא אמרו ככר כו' והאמר רבא לשמעיה כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה בטל במאה והוו להו ככולהו חולין כו' כצ"ל:
בד"ה דר' יהודה כו' ליתן עיניו כו' כצ"ל:
בד"ה דסתם כו' ומיהו כיבוס ממש לא כו' כצ"ל:
מה"ד בורר אוכל יאוכל:
בד"ה כיון דאי כו' מן החבית לא כו' הד"א:
בא"ד דאי בתחלתו מגבה ליה לאבן סוף סוף מיבעי ליה כו' כצ"ל ונמחק לא מגבה ליה לחביות. ונ"ב ס"א:
בא"ד בטירחא הס"ד ואח"כ מה"ד ה"ג:
תוס' בד"ה שאוכל מרובה כו' ולא אפסולת כו'. נ"ב פי' היכא דפסולת מרובה על האוכל ולומר דנפיש בטירחא וזוטר בשיעור א"כ מאחר דזוטר בשיעוריה יכול ליטול גם הפסולת שהרי בטל הוא לגבי אוכל ע"ש :
רש"י בד"ה עור בית אחיזה בית אחיזה של עור כו' כצ"ל:
בד"ה אין מקנחין בו שכשאוחזו כו' כצ"ל:
בד"ה כל צרכו משתמש בו ואין כאן כו' כצ"ל:
בד"ה גרף כו' אותן מפניו כגרף כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה שמואל מטלטל כו' אע"ג דכר"ש ס"ל כו'. נ"ב ותימה גדולה מה מתמה הא גרעינין דפרסייתא אסירי משום נולד דאי לא הוה אלא מוקצה לא היינו אוסרים הגרעינים דהא קי"ל כר"ש במוקצה ומזה הוכיח ר"ת דיש לחלק בין נולד למוקצה כאשר כתב הסמ"ג ונבילה אין בה אלא איסור מוקצה כדמוכח שם ואפשר דסמך על הא דלעיל פ"ק דשבת גבי שמן של בדדין כו' דשרי שמואל אפי' בנולד כמ"ש התוס' לשם אבל מ"מ תימה מהא דלעיל ה"ל למיפרך דשרי שמואל נולד וכן הקשו התוס' בפ"ק ותירצו כמו הכא דמחמיר ע"י עצמו היה ודו"ק:
בד"ה רבא מטלטל להו כו' דאית ליה מוקצה כו'. נ"ב פי' דהא לעיל אי לא הוי חזי לאומצא דשרי אף לר' יהודה לא הוה מנח סכין עליה וק"ל:
בא"ר אפי' לר"י ואף לאדם חשוב כו' כצ"ל:

דף קמג:

תוס' בד"ה ובלבד שלא יספוג כו' כדרך שעושה בחול. נ"ב ונ"ל דלפירש"י קאי דוקא אולא יטפח בשמן לחודיה:

בד"ה חלב אשה כו' מן הבהמה הס"ד ואח"כ מה"ד לרצון ושלא לרצון כו':

דף קמד.

רש"י בד"ה ואב"א כו' דדוקא נקט סלין כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה לא לרצון כו' וא"צ הכשר משמע ליה דמה שהוא כו' כמו שאם היה מעיין וא"צ הכשר כו' אלא אמר רבא כו' כצ"ל:

בא"ד אתי שפיר דהכא אמר לא ניחא כו'. נ"ב פי' לא ס"ל שלא לרצון הוא פי' לא ניחא ליה אלא סתמא כמו שפי' לקמן במסקנא אי הכי מאי שלא לרצון כו':

בא"ד ותימה הוא לומר דמה שהוא חוזר כו'. נ"ב פי' אלא הכל תלוי במעגל ויוצא ומסיק ומ"מ כן הוא שתלוי ג"כ בחוזר ונבלע כו':

בא"ד מהכא דאינו חוזר כו' כצ"ל:

דף קמד:

רש"י בד"ה בפגעין פרונ"ש בלע"ז. נ"ב פליימן בל"א ובפרישין קודונייץ נ"ב קווייט"ן בל"א:

בד"ה ובעוזרדין קורמש. נ"ב שפייארלינג בל"א:

בד"ה ושל בית כו' אלמא איכא דסחיט כו' כצ"ל:

בד"ה אלא מאי כו' מהשתא אפי' כו' הד"א:

בד"ה כרב חסדא כו' כיון דאחשיב איהו כו' כצ"ל:

בד"ה בתחלה בתחלת טעינתן של זיתים כצ"ל:

בד"ה וא"א אוכל הוא הא אין אוכל כו' כצ"ל:

בד"ה בטיפה כו' מלכלכת בה פי הדד כו' כצ"ל:

בד"ה טמא מת כו' וענבים כביצה כו' הד"א:

דף קמה.

גמ' הא יותר מכביצה טמא כו'. נ"ב אפי' אם גרסי' הא אין בכך כלום שדרך התלמוד לדייק מרישא אף שתני להדיא בסיפא וכן פירשו התוס' לעיל במכילתא:

רש"י בד"ה המחליק בענבים כו' הוכשר האוכל כו'. נ"ב שהפת בודאי כבר מוכשר וק"ל:

תוס' בד"ה כביצה כו' מיבלע בליעי וטמאין המשקין מאליהן כיון שנגע באוכל ובאוכל איכא ביצה ומשני התם למ"ד מיבלע בליעי דאיירי מתני' בענבים שלא הוכשרו לאימת מתכשרי לכי סחיט להו בציר משיעוריה והשתא לפירש"י מה בכך מיד כשיצאה הטיפה ראשונה נטמאה הואיל ואוכל מקבל טומאה כצ"ל. (עיין במהרש"א):

בא"ד ומה שהקשה ר"ת כו'. נ"ב ר"ל קושיא זו ועוד מה שהקשה ר"ת לפירש"י הכל כדפירשתי לעיל (כו':)

בד"ה דכ"ע משקה כו' דכ"ע אוכל הוא כו'. נ"ב אבל באלפסי משמע דגרסי' דכ"ע אוכל הוא אלא מחמת שהולך לאיבוד ולא בא ממש לאוכל אינו אוכל וכן מוכח באשר"י ודו"ק:

בד"ה ור' יוחנן כו' סתמא בשלקות למימיהן. נ"ב צ"ל בכבשים ודו"ק:

דף קמה:

גמ' קמטין ובעל זמורה כו'. נ"ב מצאתי בעלי זמורה ליצנים לשון זמר כך הגיה מהר"ר אברהם מפראג:

שם לפי שאינן במקומן דאמרי כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה הני מרדי כו' מן הקרקע ודרך כו' כצ"ל:

דף קמו.

רש"י בד"ה אבל מפורדות כו' לחתכן לא יטלטל בה החבית דמתני' ר' נחמיה כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה שובר אדם כו' של בנין עסקינן כו'. נ"ב בגמ' שלנו גרסי' של לבנים והיא היא פי' אבנים מסודרות ובנויות זו על זו בלא טיט ובלא סיד ע"ש:

בא"ד בין נטילת העירוב כו'. נ"ב פי' נהי דמותר לשבר מ"מ כל זמן שלא שיבר אמרי' הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר שהרי הוא סתום ואינו עומד לישבר וק"ל:

בא"ד ס"ל דבקטימת קיסם חייב חטאת כו'. נ"ב פי' ורבנן סברי דאסור מדרבנן לקוטמו לחצות בו שיניו ומש"ה להריח שרי אפי' לכתחלה אבל אי הוי ס"ל דבקטימת קיסס לחצות בו שיניו הוי חייב חטאת הוי נמי גזרי בקטימת הדם להריח כמו ר"א א"כ קשה מ"ש משובר חבית כו' ודו"ק:

בא"ד ובגמרת ירושלמי בפ' בכל מערבין מצאתי הדא דתימא כו' כצ"ל. נ"ב קאי אפלוגתא דר"מ ורבנן שר"מ סבר פותח ונועל לכתחלה ורבנן אסרי דוקא במגדל של אבן אבל של עץ לית ביה פלוגתא ושרי לכ"ע ושמעינן מן הירושלמי דמגדל של עץ שרי כמו חבית ולא איירי במוסתקי וק"ל. (עיין במהרש"א):

דף קמו:

גמ' איכא בינייהו דקטים ומנחי כו'. נ"ב עיין בטור א"ח בסוף סי' שי"ד ותמצא פירוש דקטים ומנחי:

רש"י בד"ה זמנים צ"ל זמני:

בד"ה בית סתום כו' אינו מפסיד דין פתחו כו' כצ"ל:

בד"ה שמא יקטום כו' וכיון דקטמיה הוה ליה כמתקן כלי כו' כצ"ל:

תוס' בד"ה פורץ פצימיו כו' גבי חצר הקבר כו'. נ"ב פי' חצר שלפני המערה:

דף קמז.

גמ' אבל טובל הוא כדרכו כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה הכי מאי קולט חלוק בענין אחד כו' כצ"ל:

דף קמז:

גמ' עצרת להאי גיסא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה סכניתא כו' עטוף בו צריך לקשר כו' הד"א:

בד"ה כי מעבריתו מאני לבני חילא כו' כצ"ל:

בד"ה הוי גולה כו' למה אהיה גולה כצ"ל והס"ד:

בד"ה משום פיקא טיט של אותו נהר כו'. נ"ב וכתב הרא"ש לפירוש רש"י הוא מלשון פיק ברכים. בד"ה בחומרי כו' בפ' תוכחה דיחזקאל עושין לחיה בשבת כצ"ל:

דף קמח.

גמ' אבל טובל הוא כדרכו כו' כצ"ל:

דף קמח:

גמ' בשבת נמי אתי למכתב א"ל בשבת כיון דהשאילני הוא דשרו ליה כו' כצ"ל והשאר נמחק:

רש"י בד"ה הלוני כו' ל' יום אתי כו' הד"א:

תוס' בד"ה אתקין רבא כו' מזוית לזוית ובההיא כו' כצ"ל:

דף קמט.

רש"י בד"ה ואתי למיקטריה כו' דאסור מדאורייתא הס"ד:

בד"ה אין מספקין כף על כף משום אבל. נ"ב אבל בפ' משילין פי' מספקין כף על ירך ומטפחין יד על יד ופי' זה הביאו הסמ"ג:
בד"ה ואם לאו כו' אינו משמט דאי כו' הד"א ואח"כ מה"ד מכלל דרישא אי יהיב כו' כצ"ל:
בד"ה רישא כו' משמט אני ואם אמר לו הלוה אעפ"כ כצ"ל והד"א:
רש"י בד"ה ומידלי כו' למחוק הס"ד:
בד"ה כל הני כו' נמחק עד סוף הדבור:
בד"ה דחייק כו' העץ בטבלא כו' הד"א:
בד"ה אבל לא כו' כתב שעל גבי טבלא כו' כצ"ל:
בד"ה אין רואין כו' ויגלחם במספרים כצ"ל והס"ד:
בד"ה כתב המהלך כו' וכותבין תחתיה זו צורת חיה פלוני כו' כצ"ל:

דף קמט:

גמ' את אחאב מלך ישראל ויעל כו':
שם לא טוב אין לא טוב אלא רע כו' אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' ולא יגור במגורך רע כצ"ל. ונ"ב צדיק אתה ה' הוא פסוק בתמניא אפין ואין שייך לכאן אלא שהגמ' מזכירו לתואר הפשט ולצחות הלשון צדיק אתה ה' מש"ה לא יגור במגורך רע וק"ל:
שם אמר רבה בר רב הונא מלמד שהיה מטיל כו' למשול עליהם הוא בא כו' גם אתה חלית כמונו כו' כצ"ל:
ממי נעמת. ונ"ב פסוק הוא ביחזקאל סי' ל"ב בפורענות מצרים אלא י"ל שגם על נבוכדנצר נאמרה ע"י ב"ק כמ"ש למצרים ע"י נבואה ומש"ה אמרו יצאת ב"ק ודו"ק:
רש"י בד"ה משום קוביא כו' אסמכתא הוא להסמך כו' תלה עצמו אף כו' כצ"ל:
בד"ה שבעת כו' אמה כדלקמן והיינו כו' כצ"ל:
בד"ה חדא כו' שהיית מקלה אותן כו' כצ"ל:
בד"ה גם אתה כו' וגו' חלית כמונו או אלינו כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה בני חבורה כו' כבר לידי רבית. נ"ב פי' וא"כ אפי' בלא חברים נמי ודו"ק:
בד"ה מטילין כו' לחלוק בע"כ מחמת שחושבים אותן שלהן מ"ר כצ"ל:

דף קנ.

גמ' פשיטא מ"ש כו' נמחק פשיטא:

וללמדו אומנות דאמר קרא כו' חשבונות של מלך ושל כו' לחשבון של מלך ושל כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אין מחשיכין כו' פירות דכל דבר כצ"ל:
בד"ה הא קמ"ל כו' למימרא הס"ד:
בד"ה טרטראות וקרקסאות ובסילקאות מיני פלטין הם ששם כו' כצ"ל והד"א ואח"כ מה"ד ללמדו כו'. בד"ה של מה לך צ"ל של מלך של עצה כו' ול"נ כמו מה לך מה לך ולחשבונות כו' דפרישית ושל כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה וא"ר אלעזר כו' מה צריך לאתויי הא הוי ליה כו' כצ"ל:
בא"ד אין פוסקין צדקה אפי' להשיאו יתום כו' נ"ב בספרים שלנו אינו בפ"ק ובוודאי חסרון ספרים הוא:

דף קנ:

גמ' ונמלך עליה לגודרה כו' נ"ב נ"ל במחשבה ואף דהרהור מותר אדם חשוב וחסיד שאני והחמיר על עצמו שלא להוציא מכח אל הפועל אותה מחשבה ולא רצה ליהנות ממנה ודו"ק:
שם. הוה אמר המבדיל בין קדש כו' כצ"ל:
שם. איבעיא להו נמחק:
רש"י בד"ה המבדיל בין קדש לחול כו' נ"ב משמע בלא שם ומלכות וכן פי' עליו הר"ן שכך דעתו אלא שלא הסכים עמו בדינו ע"ש:
תוס' בד"ה במחובר כו' יבש הא קא נתרי פירי כו' כצ"ל:

דף קנא.

רש"י בד"ה האי כל כו' היתר דאמירה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה לעולם אסיפא כו' ויכול לומר לחבירו כו' להחשיך עליה וכ"ש מה שאני כו' כצ"ל:

דף קנב.

גמ' כלילא דחילפי כו'. נ"ב רש"י פי' עשבים שקורין נעשטלי"ן בל"א והערוך פירש שהוא לשון דקדחינהו חילפי בפרק אלו מציאות והוא מיני קמשונים:
תוהים תוהים וינאץ כו':
רש"י בד"ה דוק כו' ותמצא האכילה בפסיעותך כו' כצ"ל:

בד"ה מהכא לקרחינאה כו' יש מכאן עד הקרח ולהקניטו כו' כצ"ל. ונ"ב נראה בעיני לפרש דמקום היה ששמו קרתה ושאל אותו כמה יש מפה לשם וכדי להקניטו על הקרח שלו נתכוין דאל"כ אין זה אפי' מדרך המליצה ושחוק וכן גוזינאה הוי שם מקום וק"ל ואף שרש"י לא פי' כן:

בד"ה כל בנות כו' לי שיחה הס"ד. ונ"ב פי' כדבור בעלמא וק"ל:

דף קנב:

גמ' א"ל איכא שכיבנא כו'. נ"ב ר"ל אי שכיבנא. שם אמר רב מרי כו' דלא ידענא ליה אמר ליה והא קרא כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה לכובס צ"ל לכבוס כו':

דף קנג.

גמ' אם בן עוה"ב הוא כו' וכן ברש"י:

שם זה הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאילו ר' חנינא כו' משל למלך שזימן כו' שנאמר לכן כה כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אזניך כו' לכו בה מאחרי כו' כצ"ל והד"א:

בד"ה וכל שכן כו' יום ימות וטובה כו' כצ"ל:

בד"ה כלום יש כו' יצטרכו לטרוח ולזמן צרכי סעודות של בית המלך ויש לנו שהות כו' כצ"ל:

בד"ה אלו תפילין שהם שם כו'. נ"ב ע"ד שמן תורק שמך:

תוס' בד"ה ונשמתו כו' כשהיא כו'. נ"ב לאו בכל אדם אלא בחסידי ותקיפי עלמא והבן:

גמ' במתני' מתיר החבלים כו' רבנן למיהב כיסיה כו'. כצ"ל.

דף קנג:

גמ' שוטה וקטן והתורם את כו' רמונים ואגוזים והיא מקיאה כו' ועל זדונו סקילה מכלל כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה ואליבא צ"ל אליבא כו':

בד"ה וכבוד מלכים כו' להסתיר לכבוד כו'. נ"ב פי' אין להסתיר דברי תורה בעבור כבוד אדם עשיר אפי' מלך:

בד"ה בו ביום כו' אם יש שם נכרי אותו יום כו' כצ"ל:

בד"ה ורחמנא כו' סתם מלאכה העשויה ע"י כו' כצ"ל:

בד"ה כל שבגופו כו' ולא שריוה גבי כיס כצ"ל ואח"כ מה"ד מונחת לו על כו':
בד"ה חדא כו' וגו' עד דעביד כו' לא קא עביד מעשה אלא כו' כצ"ל והד"א:

דף קנד.

רש"י בד"ה מי קתני כו' על שגגתו חטאת חייבים על זדונו סקילה הא דבר כו' ומאי נינהו דחייבים על זדונו סקילה כו' כצ"ל:
בד"ה ואמרי לה כו' דאבוה דר' מרי איסור כו' במס' יבמות היא כו' בפורסי כצ"ל:
תוס' בד"ה וא"ל כו' ופי' הוא שנכתב כו' כצ"ל:
בד"ה בלאו נמי כו' מאל יצא בהדי תחומים דבמלקות כו'. נ"ב פי' לר' חייא דסבר בעירובין לוקין דבר תורה על תחומין מאל יצא איש וגו' אפ"ה אין לוקין על הוצאה:
בא"ד דכל סתם הוצאה דשבת כו' כצ"ל:
בא"ד בקרא דויכלא העם מהביא כו'. נ"ב פי' ונקראת מלאכה דכתיב ברישא דקרא איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה כדאיתא בריש הזורק:
בא"ד ותירוץ ראשון כו' כצ"ל:

דף קנד:

גמ' ומתיר החבלים כו' כצ"ל ואח"כ שם בגואזא פרסכנא כו' כל אילו שינטל האילן כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה מאי את כו' לבדה הס"ד:
בד"ה שליף כו' ומוקצה הוא ואפי' לכהנים לא חזו נמחק:
בד"ה מאי לאו כו' בצד החמור הס"ד:
בד"ה א"נ בלכתא כעין שעושין כו' כצ"ל. ונ"ב עיין לעיל בסוף הזורק:
בא"ד בפנימי ושוב אינו יוצא כו' כצ"ל:
בד"ה שתים בידי כו' אם כולן נקבעות באילן כו' כצ"ל:
בד"ה אמאי עולין לה ביו"ט הרי כו' הד"א:
בד"ה ה"ג כו' סוף סוף אמאי עולין לה ביו"ט אלא התם בגואזא פרסכנא דאילן גופא דופן כו' כצ"ל:
בד"ה מאי לאו הא כו' כ"ע סברי אסור להשתמש באילן כצ"ל והס"ד ואח"כ מה"ד אמר אביי כו':

בא"ד דס"ל לר"ש בן אלעזר צדדין כו' כצ"ל. ונ"ב נ"ל. בא"ד אלא צידי צדדין שהגזע צדדין והקנים הנתונים בנקבים צידי צדדים ובצידי צדדים פליגי. נ"ב כן הוא בס"א אבל בפנים הוא עיקר:

דף קנה.

גמ' בכלכלה דחוקה עסקינן כו' לא לינח כרעיה כו' כצ"ל:
שם אבל לא את הזרדין כצ"ל וכן בכל העמוד וכן ברש"י קא סבר מטרח באוכלא כו' אבל לא הזרדין לפספס אלא כו' אמר רב יהודה חרובין לדקה נמי שווי אוכלא כו' כצ"ל:
שם דמתיר בחרובין לדקה כו'. נ"ב פי' וסבר דחרובין לדקה מטרח באוכלא הוא:
רש"י בד"ה למטה מי כו' בר"ה אבל כו' הד"א:
בד"ה האי דרגא כו' סולם שעולין בו כו' כצ"ל:
בד"ה פקיעי כו' שבלים שאוגדים כו' כצ"ל:
בד"ה מפספסין כו' ואינה מריחה ריחה כו' כצ"ל:
בד"ה את הכפין כו' וכן זירין כצ"ל:
בד"ה הן הן כו' פקיעין תרי שאינן כו' ראשים כצ"ל והס"ד ואח"כ מה"ד כפין תלת קשורין ג' אגודים והס"ד:
בד"ה מטרח כו' קודם תקון זה טרחינן כו' כצ"ל:
בד"ה ומפספסין כו' אלא להתיר ג' אוגדיהן כו' כצ"ל:
בד"ה בדקה צ"ל לדקה וצ"ל קודם ד"ה לגסה:
בד"ה אי אמרת שמע ר' יהודה כו' כצ"ל:
בד"ה ר' יהודה כו' באוכלא הוא ושרי כו' לאוכלא הוא והוי ליה כו' כצ"ל:
בד"ה והא מדקתני רישא בין דקה בין גסה שמע מינה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה אמר רב פפא כו' נסמוך אריש כו'. נ"ב פי' על הקרבן ביו"ט:
בא"ד כל דלהדי גבי כו'. נ"ב כמו ראש:
בד"ה והלכתא כו' ואביי אמר בצדדין כו'. נ"ב פי' ומאן דשרי בצידי צדדים שרי אף בצדדים ופסק להקל באיסורי דרבנן ודו"ק:
בא"ד לא פליגי דאסור ובצידי כו' כצ"ל:
בד"ה רב יהודה אמר הן הן פקיעים כו' והכי קאמר מתירין כו' אוכלא וצריך לפרש כו' כצ"ל:

דף קנה:

גמ' דשדי ליה קמיה אלא דיוני שובך כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה אטענה כורא כו' לבד שאר משאות כצ"ל:
בד"ה דספיה צ"ל דספי:
בד"ה אלא יוני שובך וכו' בתמיה ואמאי כו' כצ"ל:
בד"ה אין מזונותיו כו' בדברא הס"ד:
בד"ה כמה תשהה במעי הכלב כו' הד"א:
בד"ה ומאכילה כו' בליעתה עכ"ל כצ"ל:
בד"ה קלי קמח כו' שנתייבשה כשהיא קליות כו' כצ"ל:

דף קנו.

גמ' אמר רב חסדא יד על יד כו' כצ"ל. ונ"ב פי' מעט מעט אלפסי:
שם דקא גביל וספי ליה לתוריה. נ"ב פי' בהלעטה אבל לא ע"י המראה וק"ל:
שם ודלא לקיט בלישניה מהלקטין ליה כו' כצ"ל. ונ"ב פירוש אבל לא מספין ליה וקמ"ל דמהלקטין ליה דלא תימא מאחר שיכול לינק מאמו לא הוה מטרחינן ליה אפי' לכלקיט אי נמי קמ"ל אפי' בעגל קטן שלא למד כו' כמו שפי' רש"י אפ"ה מהלקטין וזהו חידוש שלא נאמר במשנה ודו"ק:
שם אמר רב יהודה מנערו לכלי כו' אמר רב מנשיא חד כו' מאי ולא חדא ביה אילימא כו' כצ"ל:
שם כולו לבישו כו'. נ"ב ומ"מ יהא ראש או לכשרים או לפועלי און וק"ל:
שם מאי טעם דאיברו ביה אור וחושך נמחק:
שם ימות על דאחילו כו' וקדישא רבא יתקרי דבכוכב חמה יהא כו' אי גנבא אי טבחא אי מוהלא כו' מזל מחכים מזל מעשיר ואף רב סבר אין מזל כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה ר' יוסי בר יהודה הוא דאמר עד שיגבל כו' כצ"ל והשאר נמחק:
בד"ה מהו לפרק לתת כו' כצ"ל:
בד"ה חדא כו' בשבת וכן תרתי כו' הד"א:
בד"ה אמרי קמיה כו' קדם רבי על הנך כו' הד"א:
בד"ה דאיברו ביה עשבים כו' לישנא אחרינא דלא כתיב כו' כצ"ל:
בד"ה נהיר צ"ל ונהיר:
בד"ה סביל מרעין כלבנה זו שמתנוונה והולכת כצ"ל:
בד"ה ובשבתאי כו' צ"ל דבשבתאי מזל כוכב ששמו שבתאי:

בד"ה בטלין כמו לא ישבותו הס"ד:
בד"ה וצדקן במצות כו' דקרי ליה מצוה לשון אגדה כצ"ל. ונ"ב כדלקמן מצוה עבדת כו' והוא צדקה:
בד"ה מזל מחכים לפי המזל היא החכמה כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מהו לפרק פי' בקונטרס לפרק מלפני בהמה כו' כצ"ל:

דף קנו:

גמ' קם אבלט שדייה לטוניה אשכח כו' קא מכסיף כו' מטאי לגביה כו' דשקילי מיניה כו' אמר עולא הלכה כר"י ואף רב סבר כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה דקאי צדק כו' שלך הס"ד:
בד"ה במערב שהוא מקום מצונן כו' כצ"ל:
בד"ה במזרחו שהוא מקום חום כצ"ל:
בד"ה מרמינן כו' פת לסל לכל כו' כצ"ל:
בד"ה אנא כו' ואשים בסל כצ"ל:
אחר ד"ה כלדאי צ"ל ד"ה דצתא תחבתא:
בד"ה למכבנתא אישפינגלי"ז בלע"ז נושקא כו' כצ"ל:
בד"ה דסטנאי צ"ל רסטנאי ונ"ב פי' חלק סעודה שלי:
תוס' בד"ה ר' יהודה כו' שלא היתה ראויה חיה לאדם ותירץ ר"י כו' כצ"ל:
בא"ד דאפי' הוי מוכן לאדם לגמרי שלא היה כו'. נ"ב פי' וכגון שהיה חולה בין השמשות וק"ל:
בד"ה תרגמה כו' ומודה היה ר' שמעון בבעלי חיים כו'. נ"ב פי' ומוקי מתני' דהכא במסוכנת והא הכא דוקא קדשים תניא הא דחולין שריא ומשני דההיא מתני' דהתם נמי במסוכנת איירי:
בד"ה והא א"ר יוחנן כו' לכלבים בלא שחיטה כו' לטלטל נבילה בשבת כו' כצ"ל:

דף קנז.

גמ' אין מבקעין עצים מן הקורות ולא כו' ההוא כר' יוסי בר יהודה כצ"ל. ונ"ב פי' מסיים בה דברי ר' יוסי בר יהודה וכן פירש רש"י לעיל בסוף חבית גבי בבן חכינאי מתני לה ע"ש:
שם הטבלא כולה ומנערה ואמר רב נחמן אנא כו' כצ"ל:
בפיסקא שפקקו את המאור כו' בין שני בתים וטומאה היתה שם וגיגית כו' כצ"ל:

רש"י בד"ה אין מבקעין סואר של הקורות כו'. נ"ב הקורות הסדורות על הארץ לבנין סואר שמם כדלעיל בסוף המוציא:
בד"ה מדבריות שרועות באפר תמיד הס"ד:
בד"ה ונשאלין לחכם הס"ד:
בד"ה שהן לצורך שלא יאכלו היום כו' כצ"ל:
בד"ה ומודדין את המקוה במדה שיהא שם עמוק ג' אמות כו' כצ"ל:
בד"ה ואת המטלית לידע אם יש בה שלש על שלש כו' כצ"ל:
בד"ה בטפיח פך של חרס הס"ד והשאר נמחק עד סה"ד:
בד"ה איבעיא להו כו' לצורך השבת בין שלא לצורך שבת דגבי הפרת כו' כצ"ל:
בד"ה ב"ד חכם הס"ד ואח"כ מה"ד ה"ג לשון אחר איבעיא להו לצורך כו' לא שרינן בשבת כצ"ל והד"א:
בד"ה כל היום כו' אפי' שלא לצורך שבת זו נמי שאם לא יפר עכשיו לא יפר עוד כצ"ל והס"ד ואח"כ מה"ד לצורך שבת אלמא כו':
בד"ה כשלא היה כו' קאמר או אפי' כו' הד"א:
בד"ה הילקט כו' בין ב' בתים גיגית כו' כצ"ל והד"א:
תוס' בד"ה אין משקין כו' בבמה מדליקין נמחק וצ"ל בכירה:
בד"ה לבד ממוקצה כו' בפ"ק בסופו נמחק וצ"ל בפ' כירה:
בד"ה והלכתא כו' הלכתא הכי דאמר בפ' נערה המאורסה אין הלכה כו' כצ"ל:
בד"ה הלקטי קטנה כו' והמת בבית מה שבבית כנגד הארובה כו' היה מת שלם שהרי כו' ואם היה פותח טפח הבית אחר כו' כצ"ל:
רש"י בד"ה הילקט קטנה כו' הגיגית כנגד הסדק ולפני מות המת פקקו כו' מוטל באהל שאין לו מקום לצאת דרך מעלה וחור שבין כו' כצ"ל והד"א:
בד"ה וקשרו מקידה כו' אהילות שנינו חילוק בארובה שבתוך הבית כו' ומקצתה בתוך הבית בין יש כו' כצ"ל: